

SALGSKATALOG NR. 53 - I • VÅR 2024

SIGNERT I BOKEN:

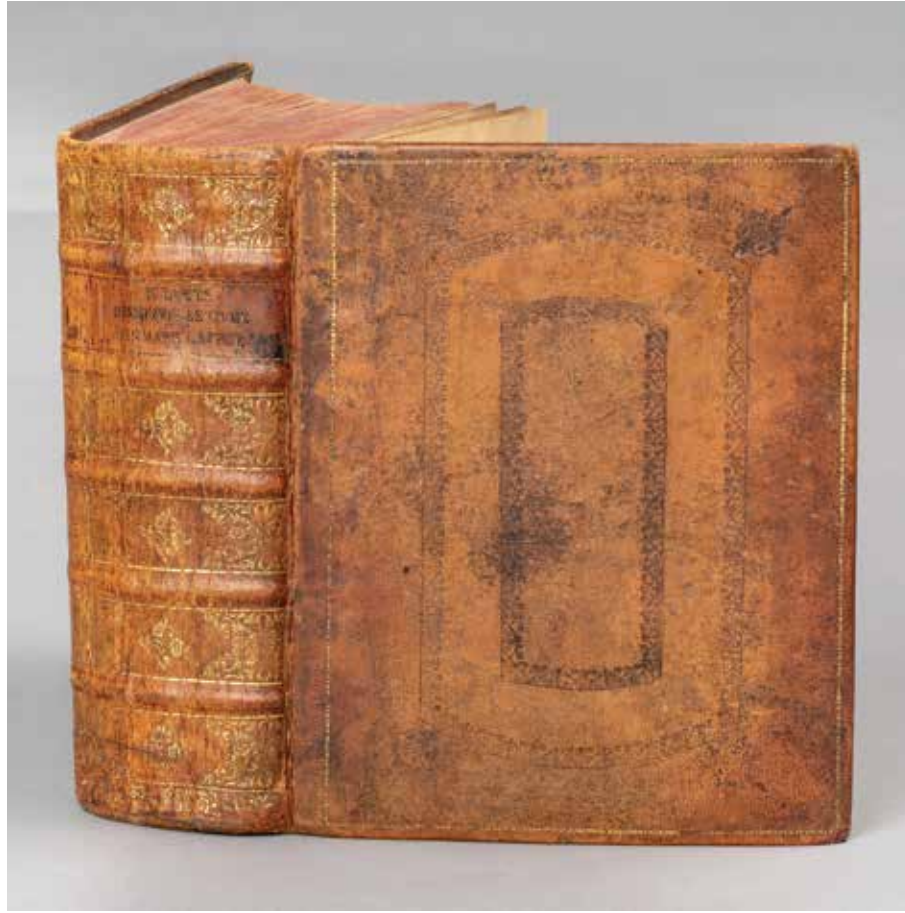
JEG EIER DENNE BOKEN SOM GAVE FRA «MISSIONSCOLLEGIET»

– J.E. GUNNERUS (BISKOP I TRONDHEIM, NATURFORSKER, VITENSKAPSMENTOR OG NORDLANDSFARER)

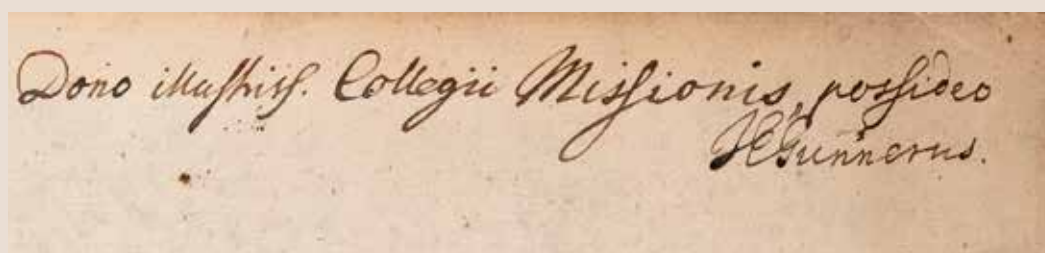
VIKTIGE BØKER, BILDER OG KART MED SÆRLIG FOKUS PÅ NORD
KATALOGEN ER DEDISERT TIL LEGE OG BIBLIOFIL TERJE ØIESVOLD (BODØ 1949 – 2024)

GALLERI BYGDØY ALLÉ – KUNSTANTIKVARIAT PAMA – OSLO

JEG EIER DENNE BOKEN SOM GAVE
FRA «MISSIONSCOLLEGIET»
– J.E. GUNNERUS
(BISKOP I TRONDHEIM, NATURFORSKER,
VITENSKAPSMENTOR OG NORDLANDSFARER)

*Eierinskripsjon av biskop Johan Ernst Gunnerus i Knud Leems «Finmarkens Lapper» 1767
Særeksemplar trykt på bedre og tykkere papir («skrivepapir»)
Fra samlingen til Jonas Skougard (1896 – 1968)*

VIKTIGE BØKER, BILDER OG KART MED SÆRLIG FOKUS PÅ NORD.

KATALOGEN ER DEDISERT TIL LEGE OG BIBLIOFIL TERJE ØIESVOLD (BODØ 1949 – 2024)

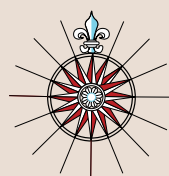
Bestilling eller reservering av objekter:

Tel: (+47) 928 18 465 eller Epost: post@galleribygdoyalle.no

**Alle er også hjertelig velkommen til visning. Dette avtales sikrest på forhånd.
(Da jeg bor i etasjen over Galleriet er jeg svært fleksibel på tidspunkt)**

Ansvarlig for tekstene og katalogiseringen:

Pål Sagen

GALLERI BYGDØY ALLÉ
KUNSTANTIKVARIAT PAMA
NORSK KUNST | ANTIKKE KART OG SJELDNE BØKER | BYPROSPEKTER | HÅNDSKRIFTER

BYGDØY ALLÉ 67, 0265 OSLO, NORWAY • TEL: (+ 47) 22 44 06 00 • FAX: (+47) 22 44 06 01
E-MAIL: POST@GALLERIBYGDYOYALLE.NO • INTERNET: WWW.GALLERIBYGDYOYALLE.NO

EN KATALOGUTGIVELSE MED MANGFOLDIG MENING

Tidlig i januar i år kom det kastet på kunst- og antikvarbokhandleren hva som måtte bli vårens tema hos Galleri Bygdøy Allé. Den ene årsaken var at lege og bibliofil boksamler, Terje Øiesvold fikk ferdigstilt sitt livsverk, boken «Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie 1550 – 1850». Hans tanker rundt bokprosjektet har pågått i mange år, men ble nok i det siste kraftig intensivert grunnet svært alvorlige helseutfordringer dessverre. Undertegnede var i Bodø 8. januar og hilste på ham, og jeg så den gleden han viste da han fortalte at det første trykte eksemplaret av boken skulle bli levert ham dagen etter. Det var boklansering i Bodø noen dager senere, og det ble en flott begivenhet som trakk fullt hus. Tragisk nok døde Terje torsdag 22. februar, men for alle interesserte i nordområdenes historie gjør det godt å vite at han opplevde å se den vakre og viktige boken ferdigstilt.

Jeg har i antikvariatsammenheng hatt forbindelse med Terje Øiesvold i nærmere 25 år. Han kom på mange av mine utstillinger, ofte dukket han opp i lokalet litt i det stille, men jeg skjønnte fort at dette var en genuin samler med klar agenda: Samle bøker, kart og trykk fra øverste hylle og med relevans for nordområdene. Han hadde tidlig en nesten uhyggelig godt utviklet strategisk tankegang om hvordan samlingen burde bygges opp. Det er ikke mange tilsvarende tydelige samlere blant de mange kundene antikariatet har hatt gjennom alle år. Og som det fine menneske han var fikk vi god kontakt, og det ble gjort en rekke handler som også innbefattet innbytter og «kreditter». (Han omtaler selv dette i bokens forord på sin egen lune måte). At han i bokens forord også flagger at han er «bibliofil» er så korrekt som det kan bli. For det er akkurat det han i sin samlergjerning har vært i tillegg til å ha fullt fokus på bøkernes innhold.

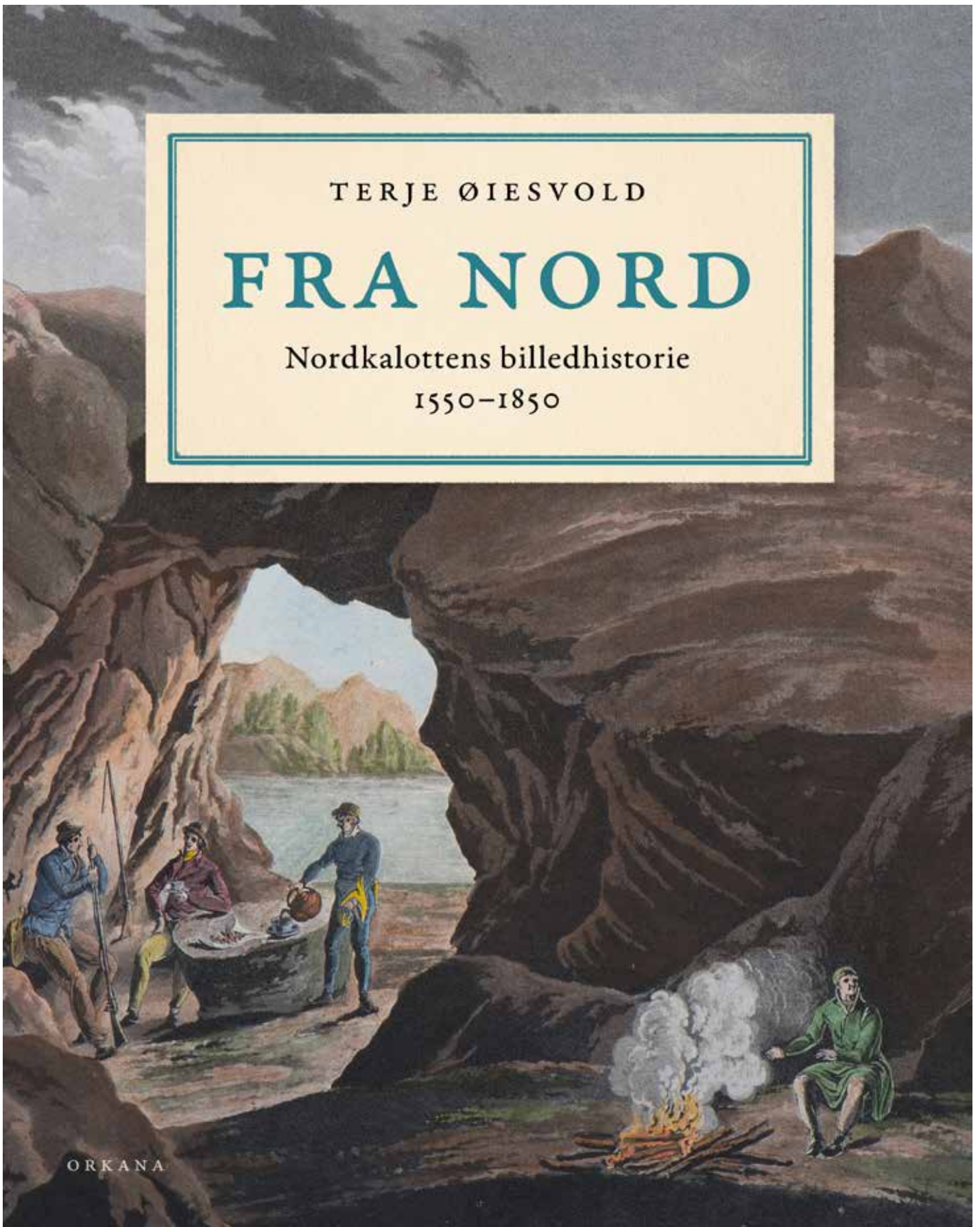
Det andre momentet som dukket opp i januar og som ga idéen til herværende katalog, var at Galleri Bygdøy Allé fikk tilbud om å kjøpe noen sjeldne og viktige bokverk fra en eldre samling. Her fantes blant annet et unikt eksemplar av Knud Leems ikoniske «Beskrivelse av Finmarkens Lapper» 1767. Ikke bare er eksemplarets papir mye bedre enn vanlig, men boken har også tilhørt

TERJE ØIESVOLD

FRA NORD

Nordkalottens billedhistorie
1550–1850

ORKANA

BOKEN ER TIL SALGS HOS GALLERI BYGDØY ALLÉ FOR KR. 498,-

opplysningsmannen, medforfatteren og biskopen i Trondheim, Johan Ernst Gunnerus. Boken har en egenhendig utført inskripsjon fra ham. Etter Gunnerus kom boken i eie hos Verdalpresten Peder Offesen Krog som samarbeidet med Gunnerus rundt botanikk. Eksemplaret kom senere til den legendariske boksamler Jonas Skougaard. Bokens inskripsjon av Gunnerus har gitt opphavet til den litt spesielle tittelen på katalogen vår. Fra tidligere hadde antikvariatet i hyllene en rekke andre viktige illustrerte verk, trykk og bilder fra Norge som har ventet på en bredere presentasjon. Jeg vil kort nevne et særdeles fint sett i to røde bind av Boydell's «Picturesque scenery of Norway» og et unikt gaveeksemplar fra utgiveren av Jonas Ramus «Norriges Kongers Historie». Her er den nordlige delen av det i praksis «uoppnåelige» Norgeskartet til stede, kolorert av utgiveren Johan Christian Spidberg selv!

Jeg håper katalogen vil bidra til økt oppmerksomhet rundt Terje Øiesvolds enestående og viktige bok, og samtidig hedre hans store innsats på dette feltet. Jeg vil også fremheve utstillingen på Henie Onstad Kunstsenter, «Atlanterhavet» som åpner 25. april (her er Galleri Bygdøy Allé og Norsk Kultursenter utlåner) og utstillingen over mye av samlingen til Øiesvold på Bodøgaard fra 4. mai til 15. september. Sistnevnte utstilling «Fra NORD – Øiesvoldsamlingen» er kombinert med mange viktige malerier av Peder Balke utlånt

fra «The Gundersen Collection». Undertegnede holder søndag 5. mai en omvisning i Øiesvolds nordområdesamling på Bodøgaard. Når vi til slutt minner dere om den store polarauksjonen Sagen & Delås avholder i Bygdøy Allé 67 lørdag 8. juni, bør det være et uvanlig fullkomment program som her annonseres.

Så er det godt å vite at kunnskap og samling rundt historiske reiser og oppdagelser, topografi, eldre kunst og historie synes å være mer i vinden enn på lenge. Kanskje er det et nødvendig motstykke til den flyktige og urolige tid vi nå på mange måter opplever.

Til slutt vil jeg få takke samlingsansvarlig for biblioteket på Oslo Katedralskole, Ernst Bjerke, Torfinn Jåsund, Stavanger, Fredrik Delås i Antikvariat Bryggen, Christian Kaaber, København og William B. Ginsberg, New York for verdifull bistand rundt noen av objektene bibliofili- og bakgrunnshistorie samt andre verdifulle innspill i deler av katalogiseringen. Også en stor takk til Ann Falahat og Tom Bloch Nakkerud for velvillig gjennomlesning av manuskriptet til katalogen. Men ikke minst har alle de nevnte personene rett og slett på hver sin måte vært til stor inspirasjon!

Oslo, april 2024
Pål Sagen

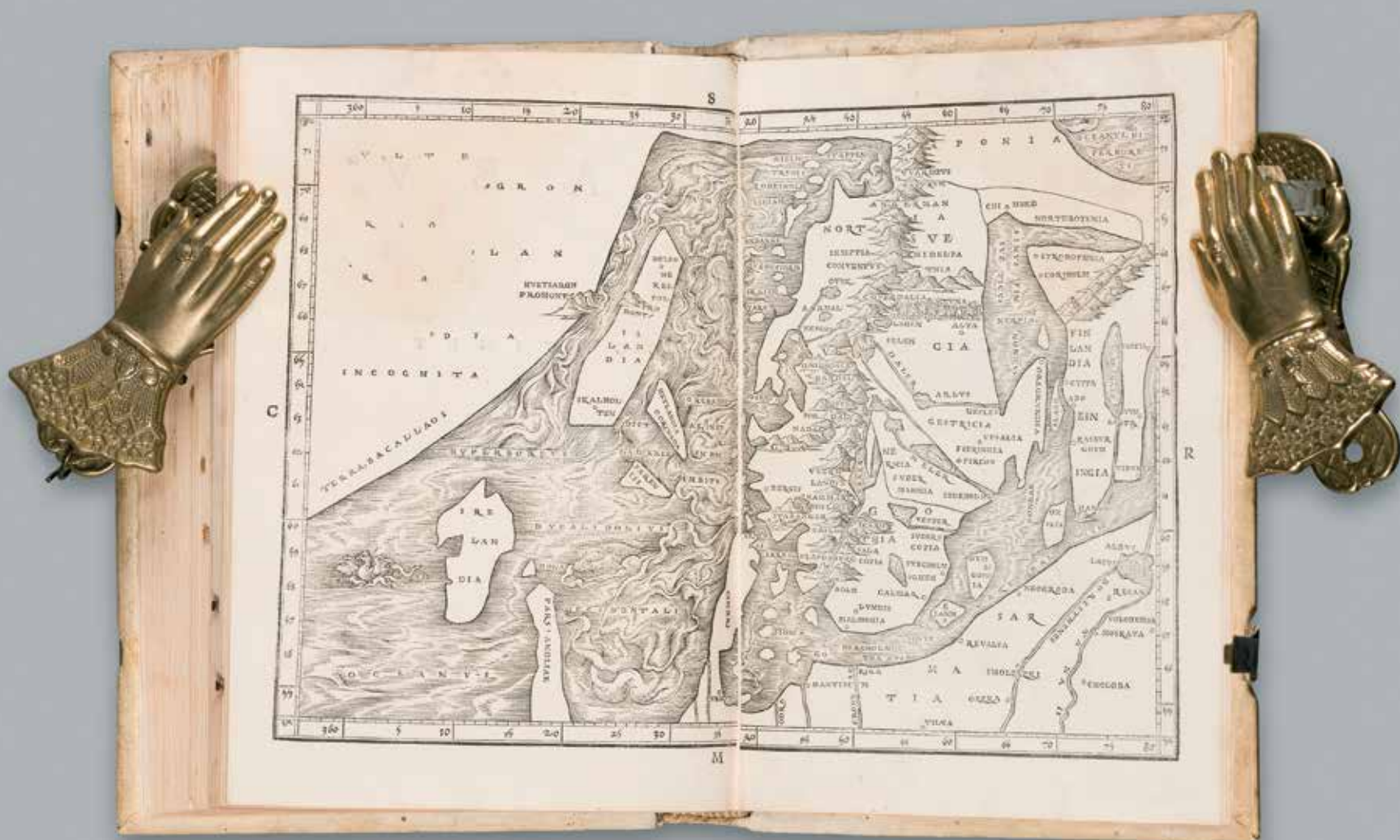
VIKTIGE BØKER RUNDT NORSK OG NORDISK HISTORIE OG TOPOGRAFI

FØR-REFORMATORISK ATLAS OG GEOGRAFIBESKRIVELSE OVER PALESTINA & NORDEN

ET ENESTÅENDE INNBUNDET EKSEMPLAR.

FØRSTE TRYKTE BESKRIVELSE OVER NORGE, NORDEN & NORDOMRÅDENE AV ET STØRRE OMFANG OG MED KILDER FRA SAMTIDEN. DETTE ER KOMPLETTERT MED BOKENS BANEBRYTENDE NORDENKART "SCHONDIA"

1. JACOB ZIEGLER (1471 - 1549)

“TERRÆ SANCTÆ, QUAM PALÆSTINAM NOMINANT, SYRIÆ, ARABIÆ & SCHONDIÆ DOCTISSIMA DESCRIPTIO, UNA CUM SINGULIS TABULIS EARUNDUM REGIONUM TOPOGRAPHICIS”

KOMPLETT MED TEKST OG 8 DOBBELTSIDIGE KATBLAD, LITEN FOLIO, 27X19CM

SAMTIDIG RIKT BLINDPREGET SVINELÆRSBIND OVER TREPERMER MED OPPHØYDE BIND, ORIGINALE SPENNER. MED INTAKTE MALTE KAPITTELDELERE MONTERT PÅ FREMRE SNITT. PÅ RYGGEN SAMTIDIG TITTEL I HÅNDSKRIFT, PÅ FORDEKKELET SAMTIDIG PAPIRETIKETT:

“TERRE SANCTE DESCRIPTIO QUAM PALESTINAM NOMINANT AUCTORE JACOBO ZIEGLERO C 83”

STRASSBURG (1532) – 1536

ET BETYDELIG EKSEMPLAR AV DEN KOMBINERTE BESKRIVELSEN PALESTINA OG NORDEN.

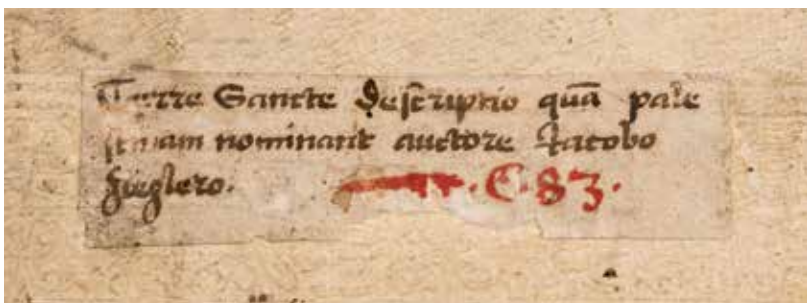
Vårt eksemplar er 2. utgaven av Jacob Zieglers bok, som har enkelte endringer og utvidet tekst samt ny tittel. Førsteutgaven fra 1532 lyder:

“Quae Intus Con Tinentur Syriæ...Palestinum...Arabia...Aegyptus...

Schondiæ...Holmiaë...Regionum”.

De åtte dobbeltsidige kartene er identiske i begge utgavene. Dette betyr at løse eksemplarer må dateres 1532 – 36.

Humanisten, teologen, forfatteren og kartografen Jacob Ziegler, født i Bayern, foretok en rekke reiser rundt i Europa. I 1520-årene skal han ha holdt til i Roma og der hatt tett kontakt med en rekke religiøse og teologiske personer fra mange land. Reformasjonsprosessene i Europa skapte grunnlaget for betydelig flytting til Italia og spesielt Roma. Av de ledende kirkelige personene fra

Norden Ziegler helt sikkert traff der, og som ga ham verdifull informasjon om det nordiske folk og områdets geografi, var Erik Valkendorf, erkebiskop i Trondheim; Olav Engelbretsson, biskop Peder Månsson, og biskop Johannes Magnus.

Hoveddelen av boken utgjør Palestina med syv tilhørende kart over området. Disse bygger på kilder fra Ptolemeus og Bibelen. Resten av boken er viet Skandinavia og områdene i nord. Det åttende og siste kartet i boken viser Norden og nordområdene: "Octava Tabula Continet Cheronnesum Schondiam, Regna autem potasium, Norduegiam, Sueciam, Gothiam, Finlandiam, Gentem Lapones". Dette særdeles viktige kartet er det første som bryter med Ptolomaios' geografi. Det satte således en ny standard for kartbildet over nordområdene 50 år etter det første Nordenkartet utgitt i Ulm i Tyskland 1482.

Orienteringen av den skandinaviske halvøya blir nå fremstilt mer korrekt syd – nord til erstatning av Ulmkartets orientering øst-vest. Øst for Trondheimsfjorden finner vi "Osterdal". Dette er trolig første gangen Østerdalen er nevnt i gamle trykte kilder og helt sikkert på et kart. Ziegler fremstiller nå også Finlands form bedre og tydeligere geografisk og navngir for første gang landet. Teksten hos Ziegler beskriver også de skandinaviske bosetningene på Grønland. Det amerikanske kontinentet er smeltet sammen med Grønland og navnet "Terra Bacallaos" ("Land of Codfish") på den sydlige delen representerer Newfoundland.

Nasjonalbiblioteket i Oslo eier et manuskript av Zieglers verk. Denne codexen skal være utført av Zieglers faste sekretær Martin Richter. Det inneholder 380 sider og tre kart inkludert kartet over Norden.

Atlasen og den geografiske boken utgitt i 1532 og 1536 må regnes som den første mer omfattende beskrivelse av Norge og Norden. Tidligere trykte publikasjoner om Ziegler synes å ha fokusert mest på selve Nordenkartet og mindre på selve teksten.

Mye av kildematerialet i bokens avdeling "Schondia" må regnes å være "ferskvare" og ikke bare basert på tidligere historiske kilder. Bokens forfatter fikk direkte opplysninger fra nordiske prester og biskoper som beskrevet ovenfor. I 1878 utførte Hildebrand i Stockholm en ufullstendig oversettelse fra latin til svensk. Den ligger til grunn for dagens oppfatning av bokens innhold om Norden. Ifølge Espen Karlsen, Nasjonalbiblioteket i Oslo, pågår det et prosjekt med å få oversatt hele Zieglers tekst om nordområdene til norsk.

Professor emeritus i historie, Øystein Rian, nevner i sin bok "For Norge, kjempers fødeland" (2009), side 26-27 Jacob Zieglers betydning for formidling av Norges historie frem til 1532. Dette gjennom informasjonen Ziegler fikk av Olav Engelsbretsson. Olav var i Roma for å bli vigslat av den nye paven. Vi blir fortalt av Ziegler at det en gang blomstrende rike Norge gjennom endring fra arvekongedømme til valgkongedømme, gradvis kom under Danmark og således mistet mye av sin selvstendighet. Rian skriver videre at Olav Engelbretsson av mange historikere, har blitt sett på som en drømmer med sine uttalelser om Norges status, men disse utsegnene synes heller at han (Olav) hadde ei klar analytisk evne, og at han var ein realist med eit pessimistisk drag. Han skulle få rett i vurderingene sine.

Vårt eksemplar har et usedvanlig vakkert blindpresset bind vi sjelden finner på så viktige bøker fra tidlig 1500-tall. Autentisiteten fremheves med ryggskriften, den påklistrede samtidige etiketten på fordekket og spennene.

Tilstand: Øvre fjerdedel av boken har gjennomgående en fuktskjold, men papiret er stabilt og ikke skjørt. Tittelbladet har en langsgående reparasjon på ca. 3,5cm i øvre marg, men godt unna teksten, samt et par papirrestaureringer. Liten bit av øvre hjørne i den blanke margin på blad XII avrevet. En nesten usynlig rift i øvre høyre marg på Nordenkartet.

Litteratur: Øystein Rian "For Norge, Kjempers Fødeland. 12 portretter fra dansketida" Oslo 2007, William B. Ginsberg "Printed Maps of Scandinavia & The Arctic 1482 – 1601" entry 8, Arne I. Hoem side 25, Bo Bramsen nr. 22, A. E. Nordenskiöld side 57, Mingroot Ermen side 20, Philip Burden no.9, Benedicte Gamborg Briså "Northward Bound At The Far Edge Of The World" Nordkappmuseet 2010, side 37 illustrert, Terje Øiesvold Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850 Orkana forlag as, Stamsund 2024. Kartet er avbildet og omtalt side 14.

250 000,-

HISTORIEN OM DE NORDISKE FOLKENE –
 OLAVS MAGNUS' MESTERWERK
 VEDLAGT DEN KLASSISKE OVERSETTELSEN PÅ SVENSK I FEM BIND

2. OLAVS MAGNUS (1490 – 1557)

«HISTORIA DE GENTIBUS SEPTENTRIONALIBUS»

Folio, 26x19,1cm

Komplett med kartet og 481 tresnitt (Øiesvold side 30). Siste blad verso med helsides tresnitt med Magnus' våpenskjold. Dette er gjentatt på tittelen i bok 12.

Samtidig dekorativt 1700-talls helskinnbind i sprengt kalv, rikt dekorert rygg med fem opphøyde bind, røde snitt.

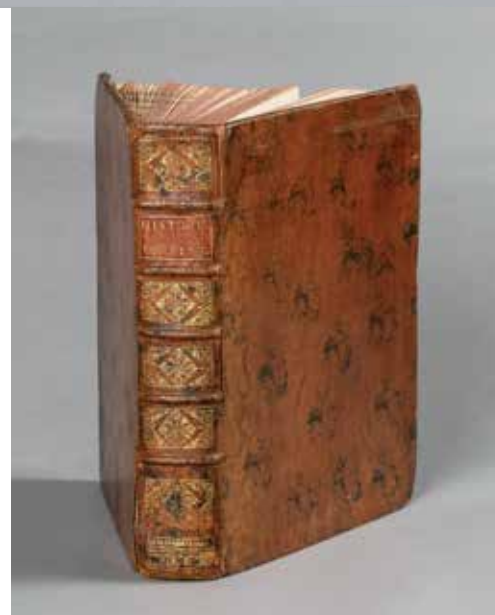
(Forsterkning i fremre fals, litt sprekk i falsene, men et fast og attraktivt bind)

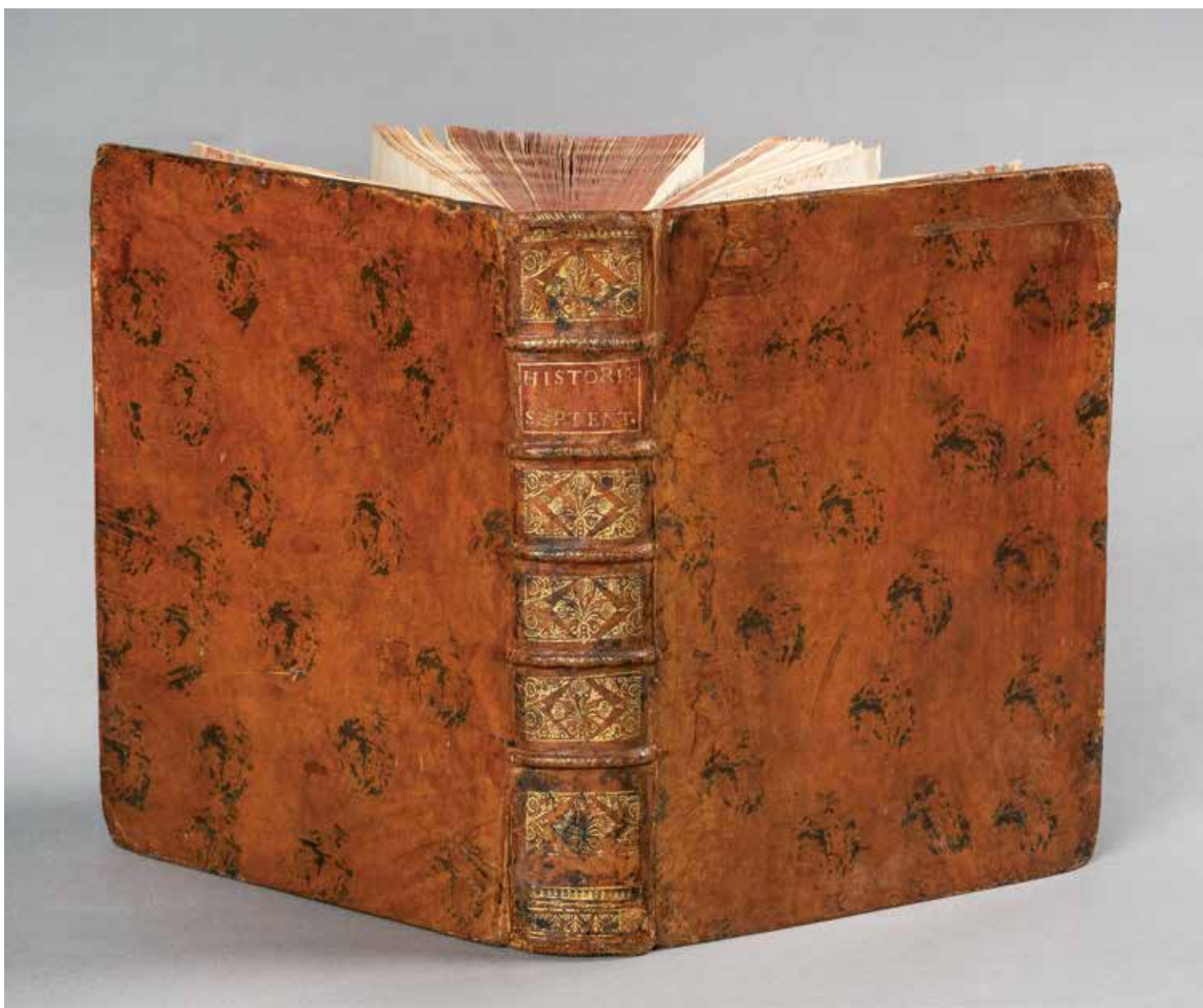
ROMA 1555

Et fint eksemplar av denne nøkkelboken i norsk og nordisk historie.

«Historien om de nordiske folkene – Olaus Magnus' Mesterverk»

Den viktigste kildeskriften vi har fra Nordens senmiddelalder ved overgangen til renessansen, er Olaus Magnus' *Historia de Gentibus Septentrionalibus* utgitt i Roma 1555. Boken er encyklopedisk anlagt i tråd med den tids tradisjon. Den gir en samlet fremstilling av land og folk og er utstyrt med et rikt billedmateriale, som følger teksten og gir liv til fremstillingen. «Historia» ble svært populær og fikk

stor betydning i Europa for oppfatning av Norden. Den er en utvidet kommentar til Carta Marina, et kart over Norden utgitt av Olaus Magnus i Venezia i 1539 – Boken omhandler i første rekke historiske og etnografiske forhold, men er også rik på naturhistorisk stoff, og særlig fauna vies stor plass...

(Se Øiesvold sidene 25 og 28)

Olaus Magnus' «Historia» består av 22 mindre bøker med tilsammen 476 kapitler.

Gamle påskrifter i blekk på tittelbladet, nederste del utenfor tekstspeilet med papirrestaurering. Øvre marg på kartet (folio 7/8) trolig beskåret en gang på 1700-tallet slik at overteksten er flyttet til sidemargen, men utelatt tallet 8.

Litteratur: Terje Øiesvold «Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850» Orkana forlag as, Stamsund 2024 Omtalt med en rekke avbildninger side 25 – 53

Vedlagt originalutgaven:

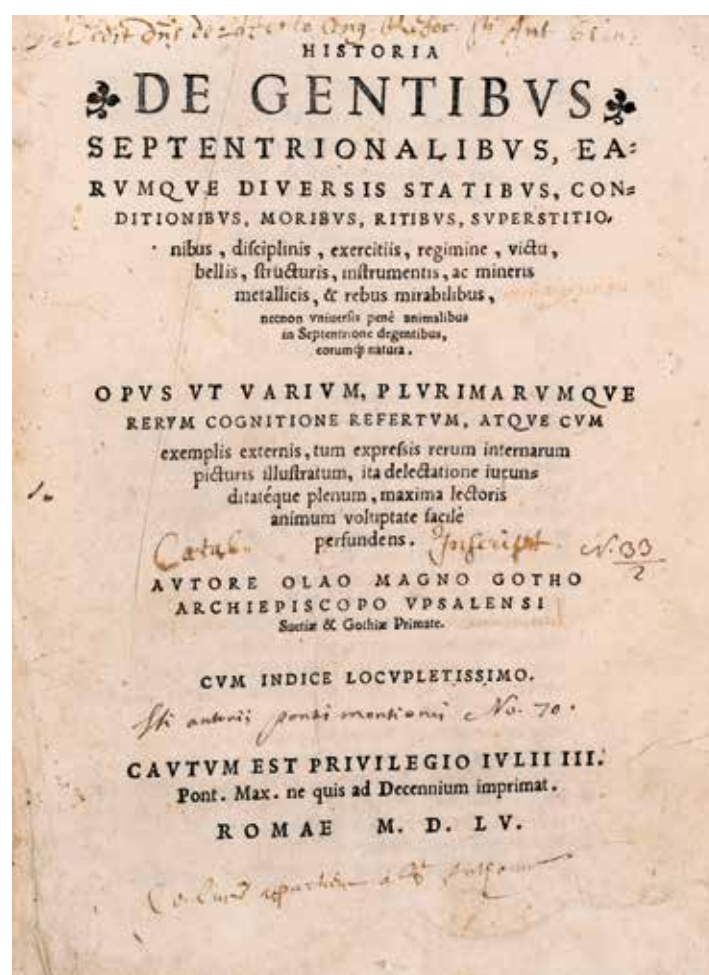
5 bind (alt) av den berømte og mest omfattende overrettelsen av Olaus Magnus 1555 på et nordisk språk. Uniforme elegante halvpergamentbind bundet av G. Hedberg (etikettsignert)

UPPSALA & STOCKHOLM 1909 – 1925 – 1951

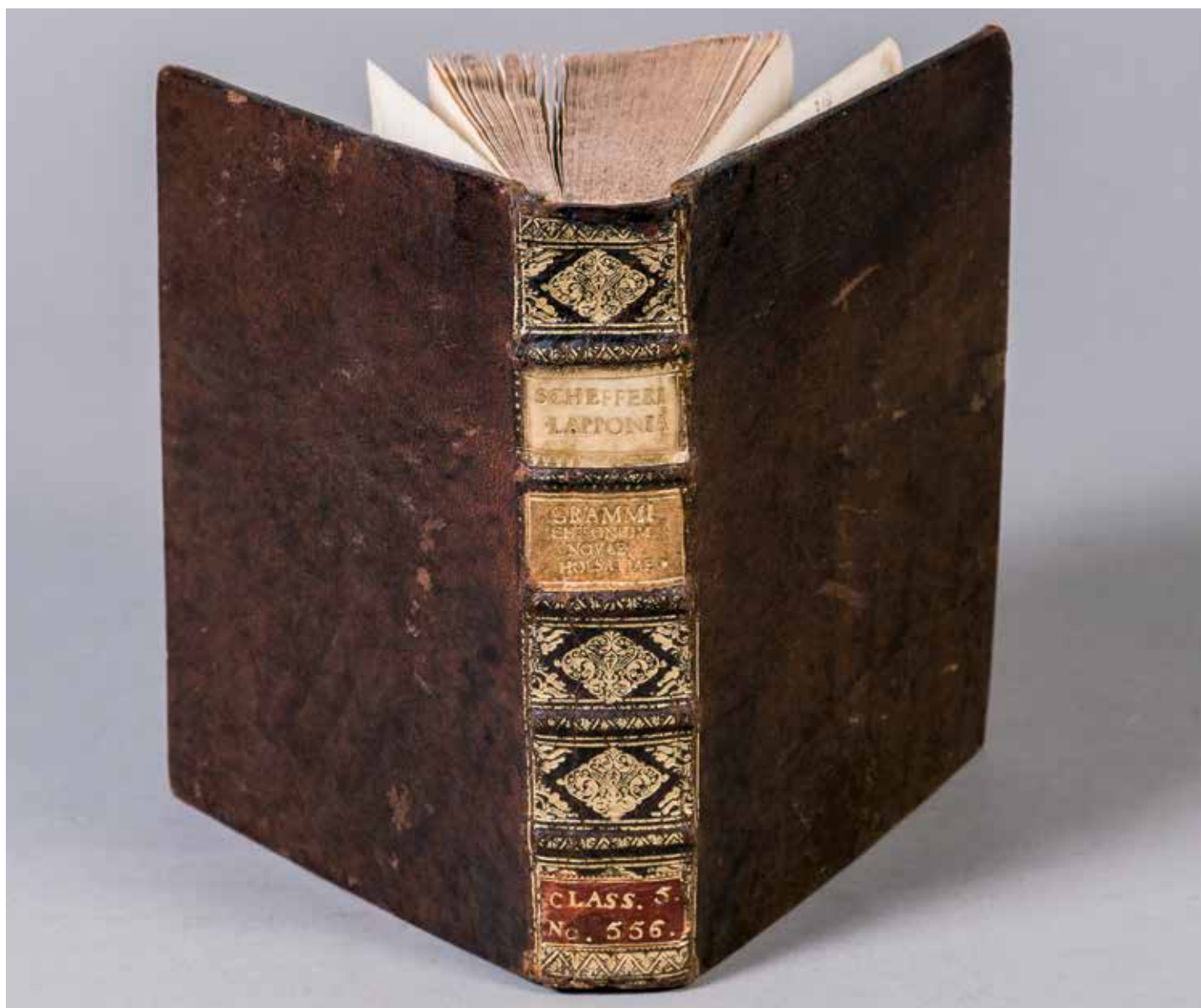
Utgitt av Michaelisgillet i Uppsala. Alle de fine tresnittillustrasjonene i originalutgaven er vakkert gjengitt i denne påkostede utgaven. Trykt med røde initialer. Det tok hele 42 år å fullføre dette ambisiøse prosjektet med kommentarbindet utgitt i 1951.

Proveniensi: Begge bøkene ervervet fra antikvarbokhandler Asbjørn Lunge Larsen på Bekkestua i 1968 og var konfirmasjonsgave, deretter privat samling i Bærum frem til januar 2024

85 000,-

SCHEFFERUS OG HANS LAPONIA: DET ELDSTE ETNOGRAFISKE VERKET OM SAMER
(ØIESVOLD SIDE 177)
VIKTIG TYSK ADELIG PROVENIENSEKSEMPLAR OG
SENERE I BIBLIOTEKET TIL PER MEYER I OSLO

3. JOHANNES SCHEFFER

“LAPONIA. ID EST REGIONIS LAPONUM ET GENTIS NOVA ET VERISSIMA DESCRIPTIO”
+ BOUND WITH: C. GRAMM: “CHILONIUM NOVUS HOLSATIÆ PARNASSUS”.

Schleswig (J. Holvvein) 1665

Begge titlene er komplette. 4to, 18,8x15,2cm.

Samtidig skinnbind med rikt forgylt rygg, to tittelfelt i rødt skinn og pergament. Nederst “Class. 5. No. 556.” (Biblioteket til Ambrosius). Stort Ex-libris med våpenskjold på fordekkets inside “Ad Bibliothecam Ambrosianam Class 5 No. 556” (bindet litt restaurert på toppen av ryggen)

FRANKFURT/MAIN (C. Wolff) 1673 (frontispiece datert 1674)

FØRSTE UTGAVEN AV DET ELDSTE ORDENTLIGE FORSØKET PÅ BESKRIVELSE AV SAMENE.

Johannes Scheffer (eller Schefferus på latin) ble født i Strasbourg. Han var utdannet språkforsker og ble professor i Uppsala. I 1671 fikk han i oppdrag å skrive en bok om Lappland og samene og deres liv og levnet. Boken ble trykt i Tyskland og det medførte store

utfordringer rundt korrekturlesning. Til tross for en rekke trykkfeil ble boken straks en salgssuksess og oversatt til fransk, engelsk, tysk og nederlandsk. Innholdet må sees i lys av Sveriges trang til å hevde sin rolle som internasjonal stormakt og den pågående koloniseringen av nordområdene på 1600-tallet. Boken skulle motbevise påstander om at svenskens fremganger på slagmarken delvis skyldtes samisk trolddom og magi. Men resultatet var trolig snarere det motsatte. Illustrasjonene hos Scheffer var basert på hans egne tegninger. De var enkle og skulle tydelig dokumentere ulike scener i samenes liv og virke. Bildene ble toneangivende for den videre fremstillingen av samer, deres etnografi og folklore, tradert i over hundre år (Øiesvold side 177)

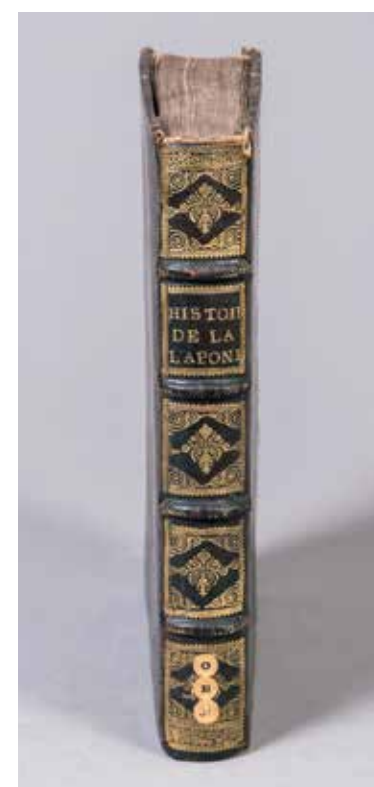
Nedre del av tittelbladet er innfoldet, frontispicens marg går langs den trykte kanten. Et meget fint eksemplar.

Proveniens: Bibliotheca Ambrosianam, (stort gravert Ex-libris), ett av de største og viktigste bibliotekene i Westphalen tilhørende Grevene Ambrosius av Virmont, Bretzenheim og Nersen, Rikets råd, Westphalens greve kollegium (familien døde ut i 1722). Karl von der Porten-Hannover, Kunst-Versteigerer-Händler, nr. 275 (etikett ca. 1950?), boksamler Per Meyer i Oslo (1969), nr. 314 i hans bibliotekskatalog, Antikvariat Rosenkilde & Bagger, København

Litteratur: Terje Øiesvold «Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850» Orkana forlag as, Stamsund 2024. Omtalt med en rekke avbildninger side 176 – 188,

Nasjonalbiblioteket "Kompassrosen Orientering mot nord" Oslo 2009, side 108 - 110 ill.

40 000,-

“DEN FRANSEKE SCHEFFER” MED ELEGANT TYPOGRAFI

4. JOHANNES SCHEFFER

“HISTOIRE DE LA LAPONIE, SA DESCRIPTION...”

Komplett, 4to, 23,9x17,7cm. Med foldet kart og 21 stikk og graveringer i teksten.

Samtidig helskinnbind, ryggen elegant forgyllt. Tittelen i rødt på ryggen (en liten skade øverst på ryggen)

PARIS 1678

Et fint eksemplar av første franske oversettelse. Øiesvold side 178 skriver at den franske utgaven fra 1678 er overlegen alle andre når det gjelder typografien.

En tre cm margrift i nedre del av frontispicen og et ormehull.

Litteratur: Nasjonalbiblioteket "Kompassrosen Orientering mot nord" Oslo 2009, side 108 - 110 ill.

Terje Øiesvold Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850

Orkana forlag as, Stamsund 2024 Omtalt med en rekke avbildninger side 176 - 188

18 000,-

ET SENSASJONELT EKSEMLAR TILHØRT BOKENS UTGIVER.
 MED EN LANG DEDIKASJON I FRONT OG
 FLERE INSKRIPSJONER PÅ DET HÅNDKOLORERTE KARTET.

JOHAN CHRISTIAN SPIDBERG (SKIPTVET, ØSTFOLD 1684 – KRISTIANSAND 1762)

5. JONAS RAMUS

«NORRIGES KONGERS HISTORIE, I TVENDE PARTER, DEN FØRSTE PART, FRA KONG NOR INDTIL KONG HARALD HAARFAGER, DEN ANDEN PART, FRA KONG HARALD HAARFAGER INDTIL KONG OLUF HAGENSØN.»

4to, ca. 20,4x16,6cm

Samtidig skinnbind, ryggen med seks opphøyde bind og mønstret gulldekor (slitasjer og skraper, hjørnene støtt, øverst og nederst på ryggen er det reparasjoner. Falsene er restaurert etter sprekke)

KIØBENHAFN, Tryckt og bekostet af Pet. Nørvig boende i Wimmelskaftet, 1719

Eksemplarets kollasjoning:

Tittelblad (Approbatio verso), a2 (Gunstige Læser), 4ss dedikasjonsblad, 4ss «Mag. Jonæ Ramo» av J.C. Spidberg, 10ss Fortale om Norriges første Indbyggere, 1 – 322, 6ss register

(uten Errata blad som kan ha fulgt med noen eksemplarer). Øverste del av Norgeskartet i kobberstikk, (mangler sørlige del), «Delineatio Norwegiæ novissima» til Ramus er i dette eksemplaret bundet inn foran tittelbladet. Kartet måler 18,5x29,4cm (hele kartet, hvis komplett, skal måle ca. 47,5 i høyden). Eksemplaret vårt har samtidig håndkolorering, trolig konkret fra 1718 i og med datering på kartet, med gamle påtegnelser i marginen med blekk. Innskriften i kartets blanke kartusj, samt koloreringen og nedtegnelsene og malingen av grensene mot Sverige og Russland, er i samme håndskrift som dedikasjonen. Dette er dermed med stor sikkerhet utført av Spidberg selv (se nedenunder). Det trykte kartet har ikke angitt grenseangivelser. Også tre av vignettene i begynnelsen av boken er kolorerte, og de også trolig av Spidberg selv.

Tilstand: Reparert skade på tittelbladet, brunplettet materie, bare øvre del av originalkartet (håndkolorert av utgiveren) er til stede, kartet er restaurert grunnet noen lengre rifter.

Jonas Ramus (Romsdalen 1649 – Norderhov 1718), prest på Norderhov fra 1690, var også historiker. Han var gift med legendariske Anna Colbjørnsen. Noen av hans historiebøker er *Nori Regnum – Norvegia Antiqua & Ethnica* (1689), *Guds Rige blandt Verdens Riger* (1702), *Ulyssem et Outinum* (1702, 1713 og 1716), *Norges Beskrivelse* (1715 senere utgave 1735). *Norges Kongers Historie* utkom posthumt i 1719 med Johan Christian Spidberg som utgiver. Svært få eksemplarer antagelig fikk med det foldete kartet *Delineatio Norwegiæ Novissima*. Hos Ginsberg entry 15 er kartet notert som «Unobtainable – I've never seen it» i markedet. (Men etter kartbokens utgivelse i 2009 lyktes det undertegnede å skaffe ham det etterlengtede kartet i 2014).

Det er tre medlemmer av Ramusfamilien som var beskjeftiget med kartfremstilling. Deres arbeid må anses som første ordentlige forsøk på egen norsk kartfremstilling. Melchior Ramus var Jonas' bror og hadde fått i oppdrag av Christian V å lage kart over Norge. Fem kart kom til manuskriptstadiet ca. 1692, men ble aldri trykt grunnet Melchiors død. Også Joachim Frederik Ramus (Jonas' fostersønn) skal ha tegnet et kart over Norge, men det er forsvunnet. Hva som faktisk er grunnlaget for *Delineatio Norwegiæ Novissima* er frem til nå ukjent. Den norske kartografen Ove Andreas Wangenstein har senere på 1700-tallet utført et manuskriptkart over Norge (Gunnerusbiblioteket, Trondheim). Det har vært hevdet at det er basert på Jonas and Joachim Frederik Ramus.

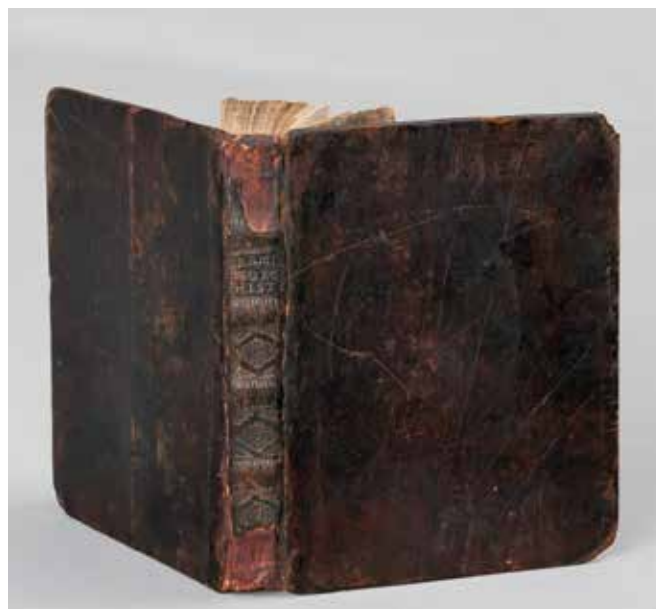
Det trykte kartet var allerede i samtiden et svært sjeldent kart. Vi har noen kommentarer rundt akkurat det på 1700-tallet, blant annet fra historikeren Erich Johan Jessen-Schardebøll som i 1763 skrev: Det er synd, at vi har så få av dette vakre kartet, det er overraskende at under søkningen etter det, er det vanskelig å finne mennesker som har hørt om det... Gerhard Schønning har uttalt: Kartet over Norge, som er et vedlegg til J. Rami Norges Kongers Historie, har nå blitt meget sjeldent. Et eksemplar av boken med kartet er oppført i Damms Antikvariat Jubileumskatalog i 1969. Et spesielt mecenateksemplar tilhørte Skougaard og kom til ham fra Flitflets samling i 1959. Der lå kartet løst lagt inn sammen med «Erratabladet». Via Kunstantikvariat PAMA gikk det eksemplaret i sin tid til William B. Ginsberg og er nå en del av Ginsbergsamlingen på Nasjonalbiblioteket. I offentlige samlinger er det for oss kjent trolig fire eksemplarer av kartet. To i Nasjonalbiblioteket, Oslo, et i Cornell University Library, Division of Rare and Manuscript Collections (det eksemplaret er avbildet hos Ginsberg side 94, og omtalt note 7 side 96), og i det Kongelige Bibliotek i København.

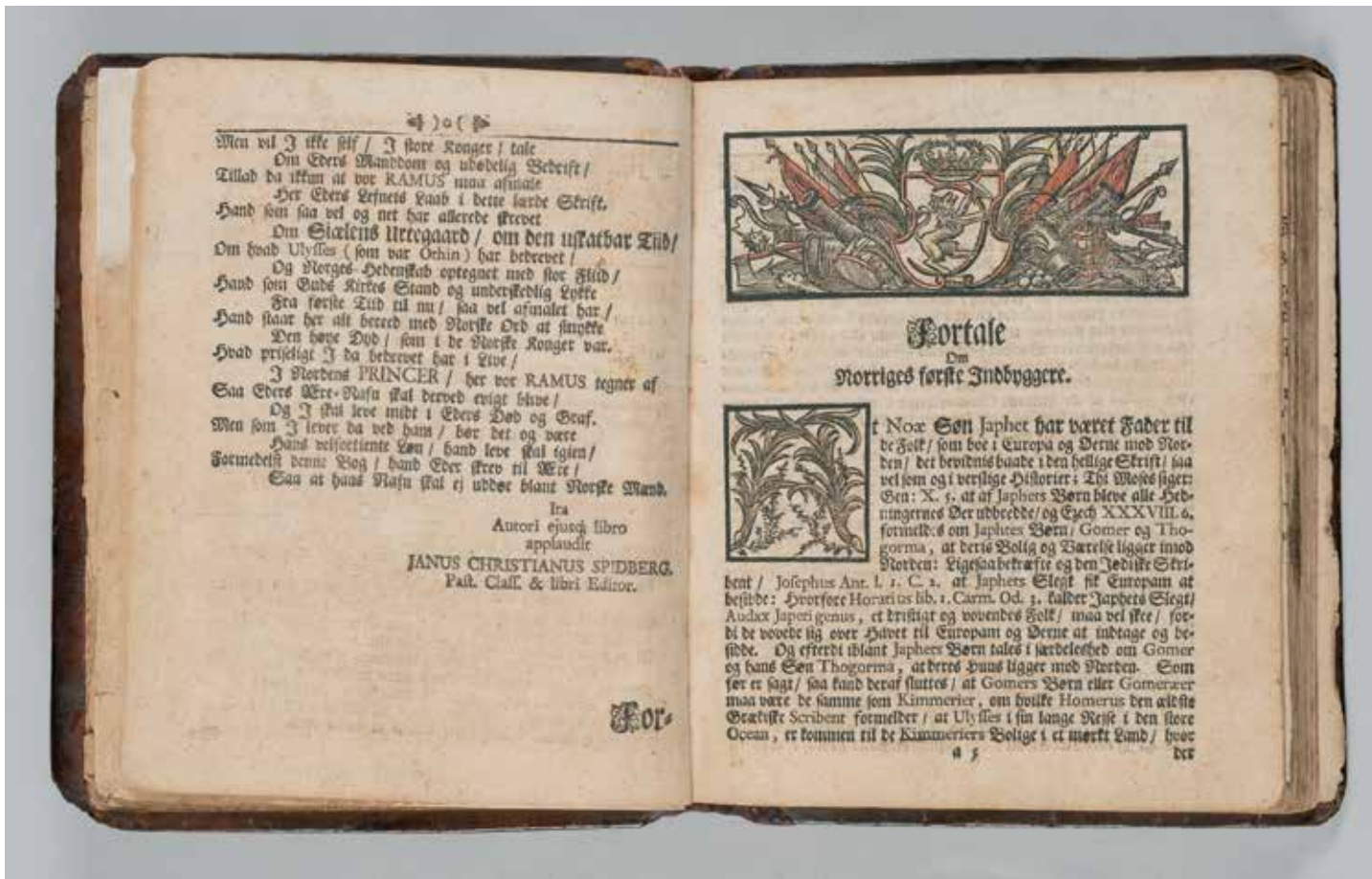
Takk til Torfinn Jåsund, Stavanger for grundig gjennomgang av historiske salg av Jonas Ramus' «Norriges Kongers Historie»

Litteratur: W.B. Ginsberg «*Maps and Mapping of Norway 1602 – 1855*» Entry 15

Utredning av bokens proveniens og kartets mange påskrifter:
Dedikasjon fra Spidberg på fremre friblad datert "Christiansand 10. mars 1731" lyder oversatt fra latin:
"Til den berømte, høylærde og høystærede mann Hr. Andreas Kellinghusen, den oppmerksomste og overordnede (?) ved den lutherske kirken som samles i Dublin tilbyr og sender bokens utgiver Jens Christian Spidberg denne historien om kongene av Norge som et tegn på evig kjærlighet og velvilje.
Christiansand d. X Martii MDCCXXXI"

Mottageren i dedikasjonen, presten Andreas Kellinghusen/ Kellinghausen var fra Flensburg, og døde i 1739. Han var pastor ved den lutherske kirken i Dublin, som hadde sterke forbindelser til Danmark. I universitetsmatrikkelen (København) for 1697 kan en lese at Kellinghusen fra Flensburg har vært akademisk borger

ved universitetene i Königsberg og Jena før han kom til København. Siden Spidberg ble innskrevet i København i 1701 kan de to i prinsipp ha møtt hverandre allerede her. Kellinghusen dukker for øvrig opp i fotnotene til flere eldre, danske bøker. Han har åpenbart arbeidet med dansk-norsk historie, uten tilsynelatende å ha satt noe selv på trykk.

Tilskriften i kartusjen på kartet, i samme håndskrift som i dedikasjonen, lyder Opera et Penicillo Jani Christiani Spidbergii Hafniæ MDCCXVIII, som kan oversettes: Ved Jens Christian Spidbergs arbeid og pensel, København 1718.

Det kan ikke bety annet enn at det er kolorert og annotert av Spidberg selv. På kartet har Spidberg skrevet ved grensene: «Limites Norwegii», Limites Sweciae» samt «Pars Muscovii»

Skrijvingen (eller nesten klussingen) i kartets marg ser ut til å være begynnelsen på et brevutkast til «Høiværdige Hr Stiftsprovst Sigwardt, Hofprædikant, Ridder af den kgl. Nordstjerneorden.» og noe med «Høiesterretsassessor [Frederik] Motzfeldt».

Ved tittelen Ridder av Nordstjernen, har noen tegnet et lite ridderkors.

Ellers opptre navn som «Nicolai Emanuel Sørensen», som har fått boken av sin far i 1820 (i Christiansand), og som synes å ha gitt den videre til «H. G. Stoltenberg».

JENS CHRISTIAN SPIDBERG

Spidberg tok teologisk eksamen i København 1708. Han fik tidlig interesse for naturvitenskap, språk og musikk. Studerte i København fra 1701. I 1711 var han felprest for de norske troppene i Bohuslän og tjenestegjorde en tid i Tanum prestegjeld. Han drev aktivt med å kopiere og forbedre militære kart over grenseområdene. Senere ble han skipsprest i marinen og fikk tett kontakt med ledende kretser i militæret. I 1721, to år etter utgivelsen av «Nørriges Kongers Historie» ble han utnevnt til stiftsprost i Kristiansand og prost over Mandal prosti. Fra 1759 til han døde under en strabasjos visitasreise i 1762 var han biskop i Kristiansand. Spidberg var en ivrig boksamler og hadde hele 6000 bind i biblioteket som gikk til grunne da den fatale bybrannen rammet Kristiansand 4. mai 1734. Godt at vårt eksemplar da trolig hadde forlatt byen! Men Spidberg begynte å samle på nytt og auksjonkatalogen over bøkene etter ham i 1763 var på hele 157 sider.

Etter kartografien ble utforskning av naturen hans store interessefelt. Som lærd embetsmann skal han ha fått internasjonalt ry som naturforsker.

Som historiker ble Spidberg først kjent som utgiver av Ramus' posthume «Norske Kongers Historie». Senere drev han med runeforskning og jobbet med Kristiansands historie, men rundt det siste er det dessverre ikke bevart noe materiale.

Med dette eksemplaret for dagen er spørsmålet om Jens Christian Spidberg ikke bare var bokens utgiver «Editor», men at han også med sin kartografiske bakgrunn kan ha vært delaktig i Norgeskartets fremstilling. Undertegnede har aldri fanget opp at dette momentet har vært vurdert i tilgjengelig litteratur.

Proveniens: Ut fra ovenstående beskrivelse og andre signaturer og påskrifter i boken kan vi sette sammen en nokså sikker eierhistorikk:

Jens Christian Spidberg selv, som utgiver av boken (frem til dedikasjonen i Kristiansand 1731)

Andreas Kellinghusen, som gave fra utgiveren (senest frem til 1739, da han døde i Dublin)

Christian Sørenssen (Kristiansand 1765 – 1845). Han var biskop i fødebyen og senere i Akershus.

Før han i november 1820 ga sønnen Nicolay boken som gave, hadde han fra 1818 til januar 1820 vært på en større reise i Europa og England. Kan han på denne reisen ha kommet over dette eksemplaret etter Kellinghusen om boken var i Dublin da han døde?

Nicolay Emanuel Sørenssen, som gave fra faren i november 1820

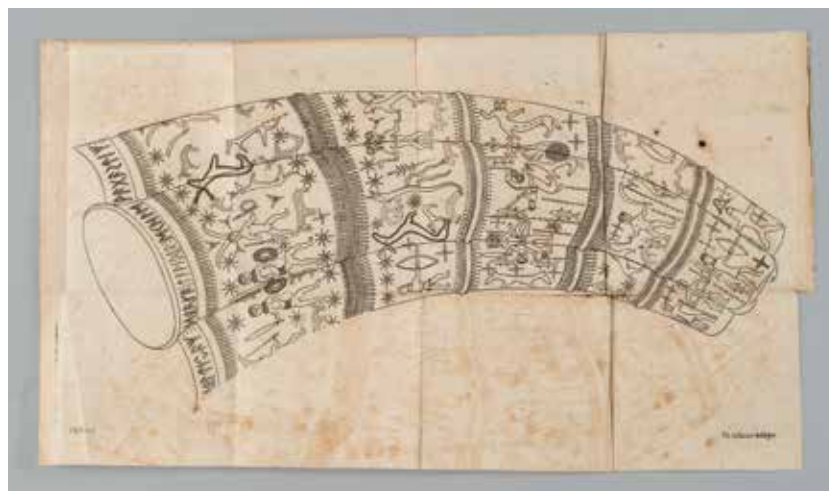
H. G. Stoltenberg, som gave fra N.E Sørenssen (før han døde i 1890).

Privat samling

Stor takk til samlingsforvalter ved Oslo katedralskole, Ernst Bjerke for uvurderlig hjelp i katalogiseringen av dette objektet. Om Spidbergs biografi er det også hentet informasjon fra Store Norske Leksikon.

125 000,-

MEN I SEE KUN GULDETS LUE (OEHLenschLÄGERS DIKT 1802)
ET MULIG GAVEEKSEMPLAR TIL CHRISTIAN VI

6. B[ARTHOLOMÄUS] GRAUER
(«ADVOCAT ZU TONDERN»)

«GRÜNDLICHE UND AUSFÜHRLICHE ERKLÄRUNG DERER HEYDNISCHEN UND IN SPECIE RUNISCHEN GÖTZEN=BILDER, THIEREN, FIGUREN UND GOTHO=RUNISCHEN CHARACTEREN, WELCHE AUF DEM IM JAHR 1734, DEN 21 APRIL BEY GALLEHUS GEFUNDENEN GÜLDEN SOGENANNTEN HEILIGTHUMS=ODER GÖTZEN=DIENTSTES=HORN SICH REPRÄSENTIEREN; BENEENST EINER ACCURATEN UNTERSUCH=UND DIJUDICIRUNG EINIGER RUNISCHEN INSCRIPTIONEN...»

TONDERN, Hermann Hinrich Rottmer, 1737

Komplett eksemplar, 4to, 19x15,5cm. Foldet frontispiece, utbrettet 31x54cm (stukket av R. Trost etter P.E. Gutacker) visende et gullhorn. Tallrike tresnittillustrasjoner i teksten. I starten av boken en 5 blads dedikasjon til Christian VI av Danmark – Norge.

Samtidig kalveskinnsbind med rik gullforgylling på rygg og deklere og monogrammet til Christian VI på begge deklere. Helt gullsnitt. Med vakre mønstrede forsatter trukket med brokatpapir i rød-gull. (Den foldete frontispicien er løs, sprekk i en fold, satsspeilet svakt brunet, minimale skader på det ellers vakre og svært dekorative bindet)

Den sjeldne boken omhandler funnet av to drikkehorn i rent gull funnet i 1639 og 1734 ved landsbyen Gallehus på Jylland. De skal ha blitt fremstilt på 400-tallet og har runeskrift og lagt i jorden som et offer. Gullhornene ble fort betydelige nasjonalsymboler for Danmark – Norge og de ble oppbevart i kunstammeret i København. Så inntraff tragedien ved at de ble stjålet i 1802 og smeltet om. Heldigvis hadde man tatt grundige tegninger slik at hornene kunne rekonstrueres i kopi. Kort etter tyveriet i 1802 skrev Adam Oehlenschläger et av sine mest berømte dikt, Guldhornene. Diktet regnes som innledningen til dansk romantikk, og er et av de vesentligste bidrag til denne svært viktige perioden i dansk kultur- og åndshistorie.

På side 91 i Grauers bok omhandles den berømte runestenen ved Jelling kirke fra Harald Blåtann. Boken har for øvrig tallrike illustrasjoner og forklaringer til runer og runeskrift.

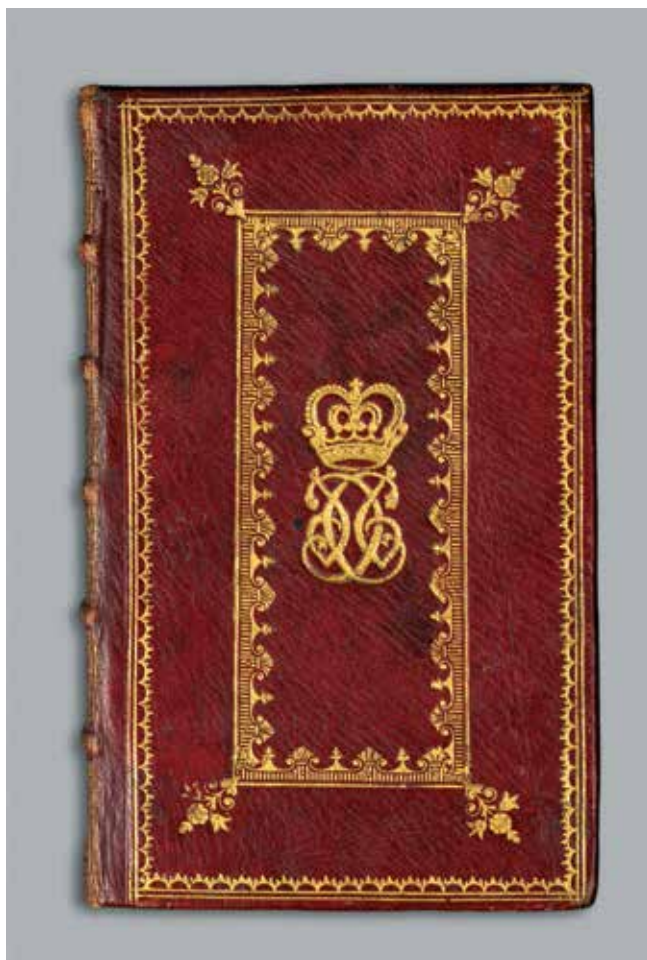
ET SVÆRT ATTRAKTIVT EKSEMPLAR.

Proveniens: På fordekkelsens innside et støpt monogram i gull DC eller CD. Trolig et gaveeksemplar til Christian VI

35 000,-

ET RØDT PRAKTBIND SOM TROLIG OGSÅ ER
ET GAVEEKSEMPLAR TIL CHRISTIAN VI
(FOTOGRAFI AV BINDET I ARKIVET PÅ NORSK FOLKEMUSEM)

**7. (HECTOR ALBERT. REUSS) – SÖEARTICKLER
- PRAKTBIND**

“REGISTER OVER HANS KONGELIGE MAJESTÆTS
TIL DANMARK OG NORGE &C.&C. CHRISTIANI
SEXTI SÖEARTICLER. KRIIGS-RETT-INSTRUCTION,
MUNDERINGS-REGLEMENT &C....”

Komplett. 8vo, 17,2x10,5cm. med uttbrettbar navnetabell bakerst

**Trykt udi KIÖBENHAVN, 1739, og er at faae I Graae-
Brödre-Strædet**

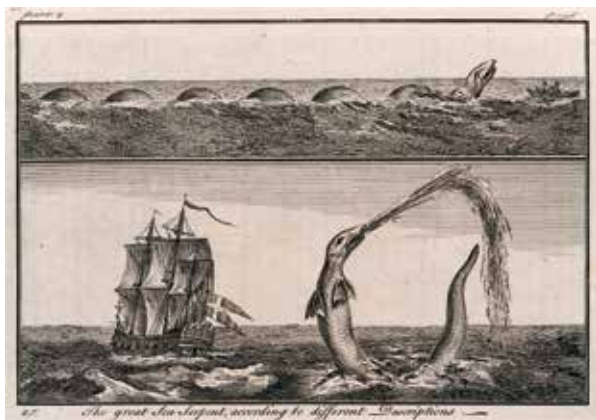
Praktbind av rød marokeng, rikt gullforgylt rygg og deklar
og med Christian VI's monogram på for- og bakdekkel.
Helt gullsnitt. “CHRISTIANI SEXTI SÖEARTICKLER” på
tittelbladet er kolorert med gull.

*Litteratur: Dette eksemplarets bind er registrert og fotografert
hos Norsk Folkemuseum, fotografiet har nummer: NF.01508-036
og ble publisert på nett 9. april 2014*

30 000,-

BISKOPEN I BERGEN 1746 – 1754 SOM HAR FÅTT RYKTE PÅ SEG FOR Å VÆRE DEN FØRSTE SOM HENSPILLER PÅ OLJE I NORDSJØEN

8. ERIK PONTOPPIDAN DANMARK (1698 – 1764)

«THE NATURAL HISTORY OF NORWAY; CONTAINING, A PARTICULAR AND ACCURATE ACCOUNT...IN TWO PARTS. TRANSLATED FROM THE DANISH ORIGINAL...»

Komplett. Folio, 35,7x22,8cm. Som vanlig uten det kansellerte bladet sidenummer 219/220.

Med 28 kobberstukne illustrasjoner og et foldet kobberstikkart av Martin Hubner etter J.B. Homann.

Elegant helskinnbind med ryggforgylling (falsene og ryggen er profesjonelt forsterket, men den fine originale ryggen er intakt).

LONDON, A. Linde, 1755

Hos Øiesvold kan vi på side 270 – 271 lese om biskop Erik Pontoppidan tre utgaver av «Norges Naturlige Historie». Verket utkom på dansk, tysk og altså engelsk. Den engelske utgaven skiller seg ut ved at den er i større folio-format i motsetning til den danske originalutgaven og den tyske oversettelsen.

Ad dette med olje i Nordsjøen kan vi på dansk lese Nord-Søens Fedme er næst den Salthed en mærkværdig Egenskab...End videre er det venteligt, at i Havet ligsom paa Jorden, udgyde sig her og der nogle rindende Olie-Bekke eller Strømme av Petroleo, Naphta, Svovel, Steen-Kul-Fedme og andre bitumineuse og Olieagtige Safter

I den engelske utgaven finner vi teksten på side 73 i første bind, syvende seksjon.

Øiesvold henviser i note 96 i kapittelet om Pontoppidan til Jahren og Bjørlykke 2005: Det er imidlertid holdepunkter for at den «fedmen» Pontoppidan beskriver refererer til levende organisk materiale i vannmassene som morild, og ikke fossile organiske forbindelser som olje.

Et fint og dekorativt eksemplar. Boken er usedvanlig lesevennlig, lett å åpne som den er.

Proveniensi: Fra et engelsk adelsbibliotek. Med vakkert super Ex libris på begge deklene

Litteratur: Terje Øiesvold *Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850* Orkana forlag as, Stamsund 2024, omtalt side 270 – 271, W.B. Ginsberg «Maps and Mapping of Norway 1602 – 1855» entry 19. Eiler H. Schiøtz «Utlendingers reiser i Norge» bind II, nr. 816

16 000,-

DET UNIKE VITENSKAPSMILJØET I TRONDHEIM 1760 – 1770-ÅRENE MED NØKKELPERSONER SOM: J.E. GUNNERUS – P.A. SUHM – G. SCHÖNING

Da biskop Johan Ernst Gunnerus, den norske historiker og rektor Gerhard Schøning og den danske historiker Peter Frederik Suhm i 1760 stiftet «Det Trondhiemske Selskab», ble det innledningen til et eget norsk vitenskapelig senter. Med nye statutter og kongelig godkjenning i 1767 ble navnet endret til Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab (DKNVS). At nettopp Trondheim fikk huse Norges vitenskapelige selskap i opplysningstiden fremfor Bergen eller Christiania, skyldes ikke minst biskop Johan Ernst Gunnerus. Han var den store drivkraften. Sine egne naturstudier og vitenskapelige arbeider inspirerte ham til å oppfordre andre geistlige til å drive vitenskapelige studier. Miljøet ble sterkt styrket gjennom deltagelsen av Peter Frederik Suhm og Gerhard Schøning.

At det var en biskop som sto i bresjen for vitenskapelig arbeid her til lands er ingen tilfeldighet. Teologien var i opplysningstiden nettopp den sterke drivkraften for utforskning av blant annet naturen. Presteskapet hadde universitetsutdannelse og dermed hadde innsikt og ressurser til å fornye samfunnet og sørge for utvikling. Her legges sporet i Norge mot det som skal skje etter 1814 med selvdriфт av landet.

Gunnerus' plutselige død i 1773 var et hardt slag for Selskabet. Boksamlingen og annet inventar ettet biskopen ble solgt på auksjon, men mange av bøkene ble av kjøperne senere gitt til Selskabet. Hans bøker dannet grunnstammen i det som i dag er «Gunnerusbiblioteket». Med tilskudd fra arven etter Gerhard Schøning med 12000 bind i 1780, ble dette det største biblioteket i Norge. Det er morsomt at vi i katalogen kan presentere tre interessante bøker som har relevans til de tre hovedpersonene bak DKNVS i Trondheim.

JOHAN ERNST GUNNERUS (Christiania 1718 – Kristiansund 1773)

Han var biskop i Trondheim (1758 – 1773) og en av stifterne av Det Trondhiemske Selskab (fra 1767 DKNVS). Gunnerus var en sjelden multiaktør. Han var uten teologisk embetseksamen, så han måtte ha dispensasjon for å bli viet til prest. På universitetet i København foreleste han i teologi, logikk, metafysikk, natur- og folkerett. I 1760 tok han doktorgrad i teologi. Etter flyttingen til Trondheim i 1758 ble naturvitenskap hans hovedinteresse. I sitt hyrdebrev samme år påpeker han nytten og viktigheten av at prester aktivt samler inn zoologisk, mineralogisk og botanisk materiale. På sine fire visitasreiser til nord mellom 1759 og 1770 benyttet han selv enhver anledning til å drive naturstudier. Han var i Nordland, Troms og Finnmark helt til Vardø og Vadsø. Der gjorde han grundige studier som blant annet førte til utgivelsen av «Flora Norvegica» (1766 – bind II posthumt 1776).

(Se Øiesvold side 266)

BISKOPENS ENGASJEMENT FOR KNUD LEEMS «BESKRIVELSE OVER FINMARKENS LAPPER»

Alt nevnt ovenfor er bakgrunnen for at Johan Ernst Gunnerus sterkt engasjerte seg i Knud Leems arbeid som språkforsker og etnograf. Biskopen ble en drivende kraft med å få Leems «Finmarkens Lapper» ferdigstilt i 1767 og inkluderte sine egne naturvitenskapelige kommentarer som fotnoter i verket. (Kan det være Gunnerus' egne notater i boken med blekk på 15 av plansjene?)

Bøker som vi vet har tilhørt Johan Ernst Gunnerus personlig eller har hans innskrift, er store rariteter. Og når innskriften er skrevet i en så viktig bok som Knud Leems «Finmarkens Lapper», er det nærmest unikt. Gunnerus var helt avgjørende for bokens utgivelse etter at

Biskop Johan Ernst Gunnerus
(DKNVS i Trondheim)

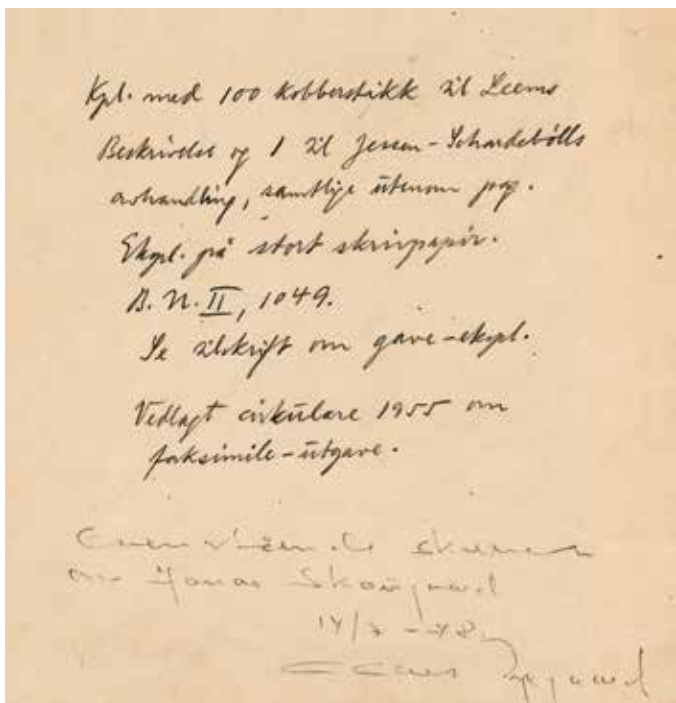
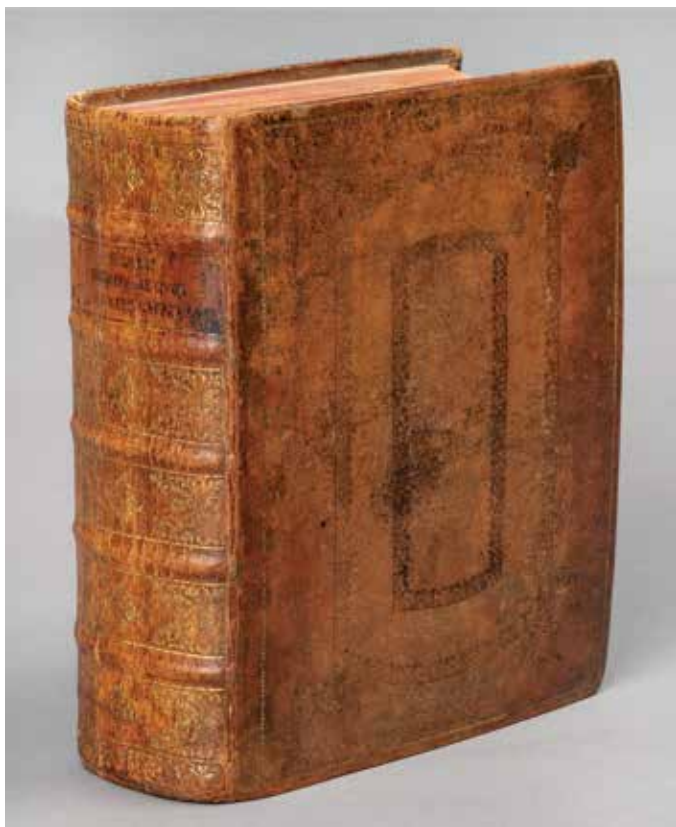
Knud Leems manuskript allerede hadde ligget ferdig i mange år. (Se nedenfor i katalogen under Knud Leem). Det opplyses i Gunnerus' innskriften at boken er en gave fra «Missionskollegiet». Kollegiet stod i praksis som forlegger av verket. Misjonskollegiet var skilt ut fra Danske Kanselli og overdratt ansvaret for misjon blant samene i Finnmark og fra 1720 også Nordland og Trøndelag. Det er med Knud Leem i tankene interessant at det på denne tiden var fokus på at misjonsarbeid måtte skje på samisk:

Det var på denne tiden en diskusjon om misjonering og undervisning blant samene burde foregå på dansk/norsk eller på deres eget språk. Knud Leem mente det siste og satte nærmest som en betingelse for i det hele tatt å reise nordover. Fornorskningspolitikken startet ikke før rundt 1850 (Øiesvold side 189)

Interesserte boksamlere og relevante institusjoner bør kjenne sin besøkelsestid rundt dette svært viktige historiske objektet presentert nedenfor.

ETNOGRAFISK NYBROTTSARBEID OG "KUNSTNERISK EVENTYR" (ØIESVOLD SIDE 189)

EKSEMPLARET HAR EIERINSKRIPSJON AV BISKOP JOHAN ERNST GUNNERUS OG ER TRYKT PÅ SKRIVEPAPIR
FRA SAMLINGEN TIL JONAS SKOUGAARD (1896 – 1968)

9. KNUD LEEM

(SUNNMØRE 1697 – TRONDHEIM 1774)

«BESKRIVELSE OVER FINMARKENS LAPPER, DERES TUNGEMAAL, LEVEMADE OG FØRRIGE AFGUDSDYRKELSE, OPLYST VED MANGE KAABBERSTYKKER...»

Komplett eksemplar med all tekst og 101 helsides kobberstikkplansjer inkludert en runebomme. 4to, 25x20cm

SÆREKSEMPLAR PÅ BEDRE OG TYKKERE PAPIR (SKRIVEPAPIR) OG EIERINSKRIPSJON AV BISKOP JOHAN ERNST GUNNERUS I TRONDHEIM OM HVOR HAN HAR GAVEN FRA.

Samtidig helskinnbind (speilbind)

KØBENHAVN, Salicath, 1767

Inskripsjonen er en "ex dono-innskrift" på Latin utført i J.E. Gunnerus hånd på fremre forsatsblad, lyder:

"Dono illustriss. Collegii Missionis possideo / JE Gunnerus". Som kan oversettes "Jeg eier [denne boken] som gave fra det illustre Missionskollegiet/JE Gunnerus"

Inskripsjonen er gjentatt under i en annen hånd og er datert Trondhjem 1776 (tre år etter Gunnerus' død)

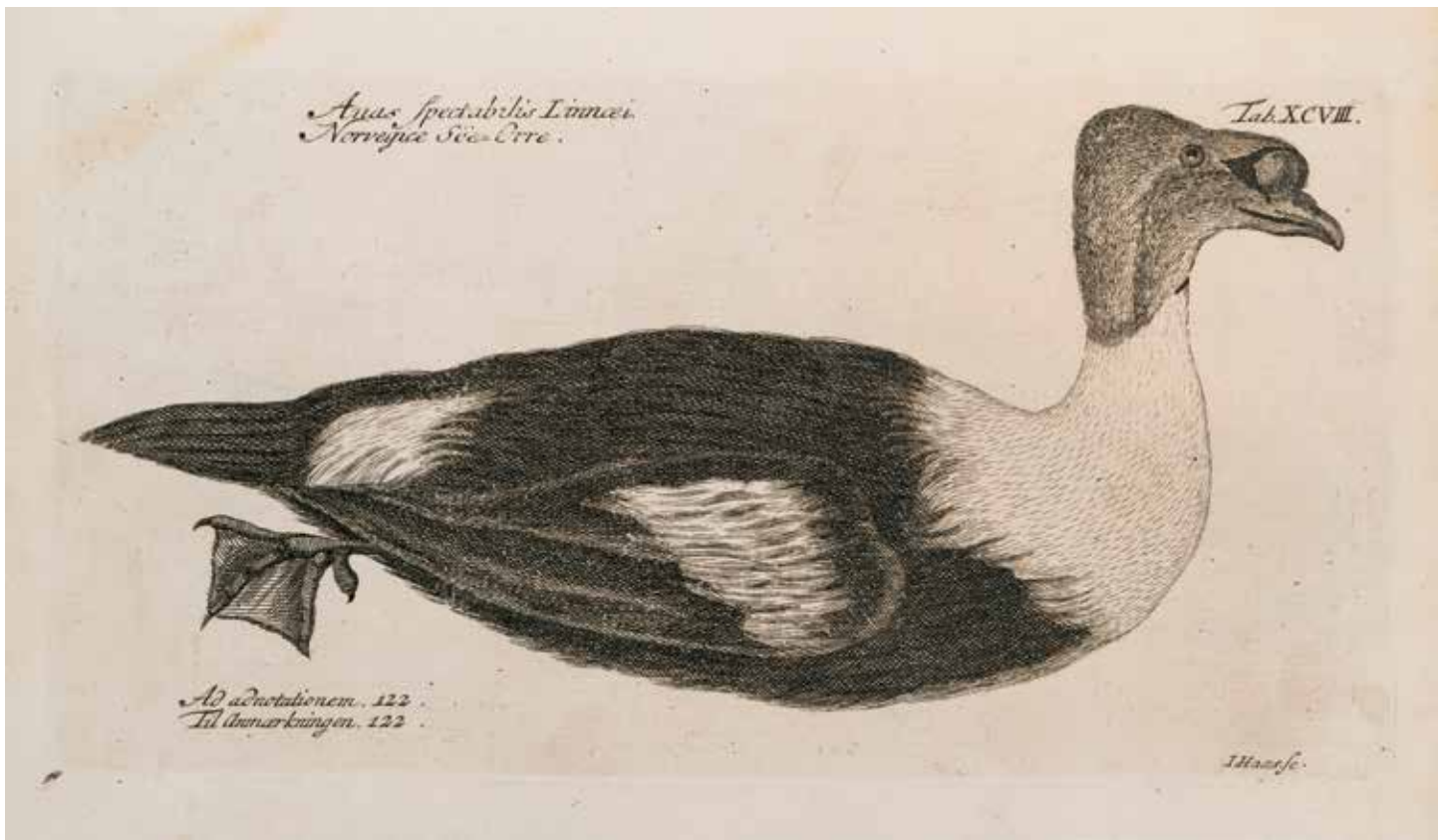
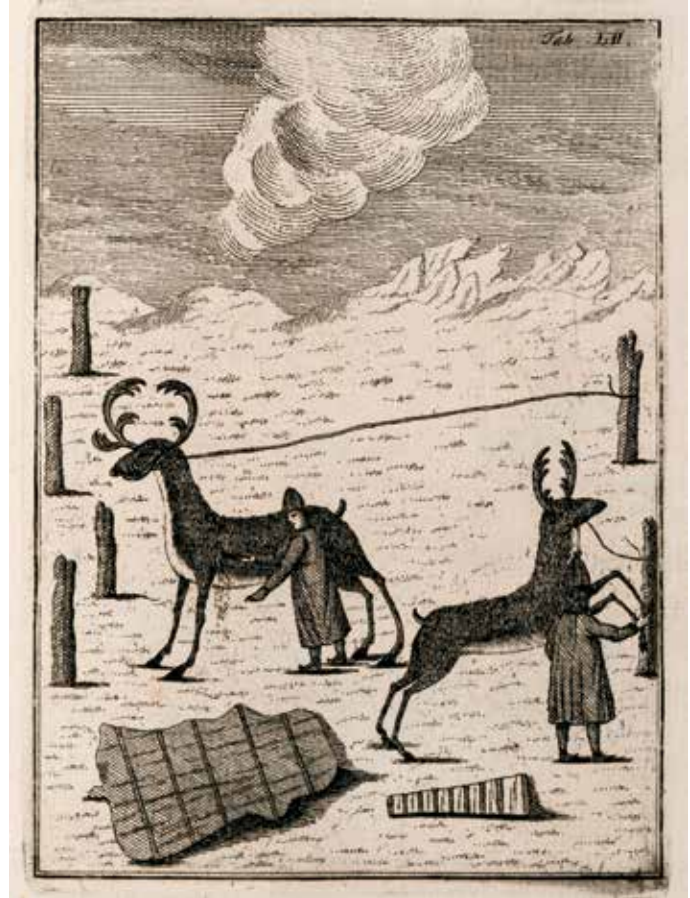
1700-talls navnetrekk på tittelbladet: "P. Krog" (ganske sikkert tilhørende Peder Offesen Krog, se nedenunder i teksten)

Knud Leem vokste opp i en prestefamilie i Haram på Sunnmøre. Trolig inspirert av sin far ønsket den teologiske kandidaten tidlig å reise til Finnmark. I 1723 søkte han "Missionskollegiet" om å bli misjonær i Finnmark. Misjonskollegiet ble grunnlagt av Frederik IV i 1714 og i Norge skulle institusjonen virke for misjon i Finnmark og Trøndelag (Øiesvold side 466, note 5). Men først brukte han to år i Trondheim på å lære seg samisk. Leem var helt klar på at det var ingen vei utenom å lære språket. Dette ga Leem en unik plattform for å kunne gi ut bok om det lappiske språket i tillegg til sitt ubestridte hovedverk: Beskrivelse over Finmarkens Lapper. Bokens tilblivelseshistorie er solid beskrevet hos Øiesvold. Fra teksten egentlig forelå allerede i 1748, via utførte tegninger og stikking i kobber, videre med det avgjørende grepet at biskop Johan Ernst Gunnerus kom med sine bidrag av naturhistorisk stoff til boken, samt hans kontakter rundt det finansielle med Kanselliet i København. Også Erik Johan Jessen-Schardeböll bidro med tillegget "Norske Finners og Lappers Hedenske Religion" på 82 sider på slutten av boken. Misjonskollegiet i København var i praksis bokens forlegger. Boken har til sammen 101 kobberstikk inkludert plansjen over en runebomme som tilhørte Jessen-Schardebølls tillegg.

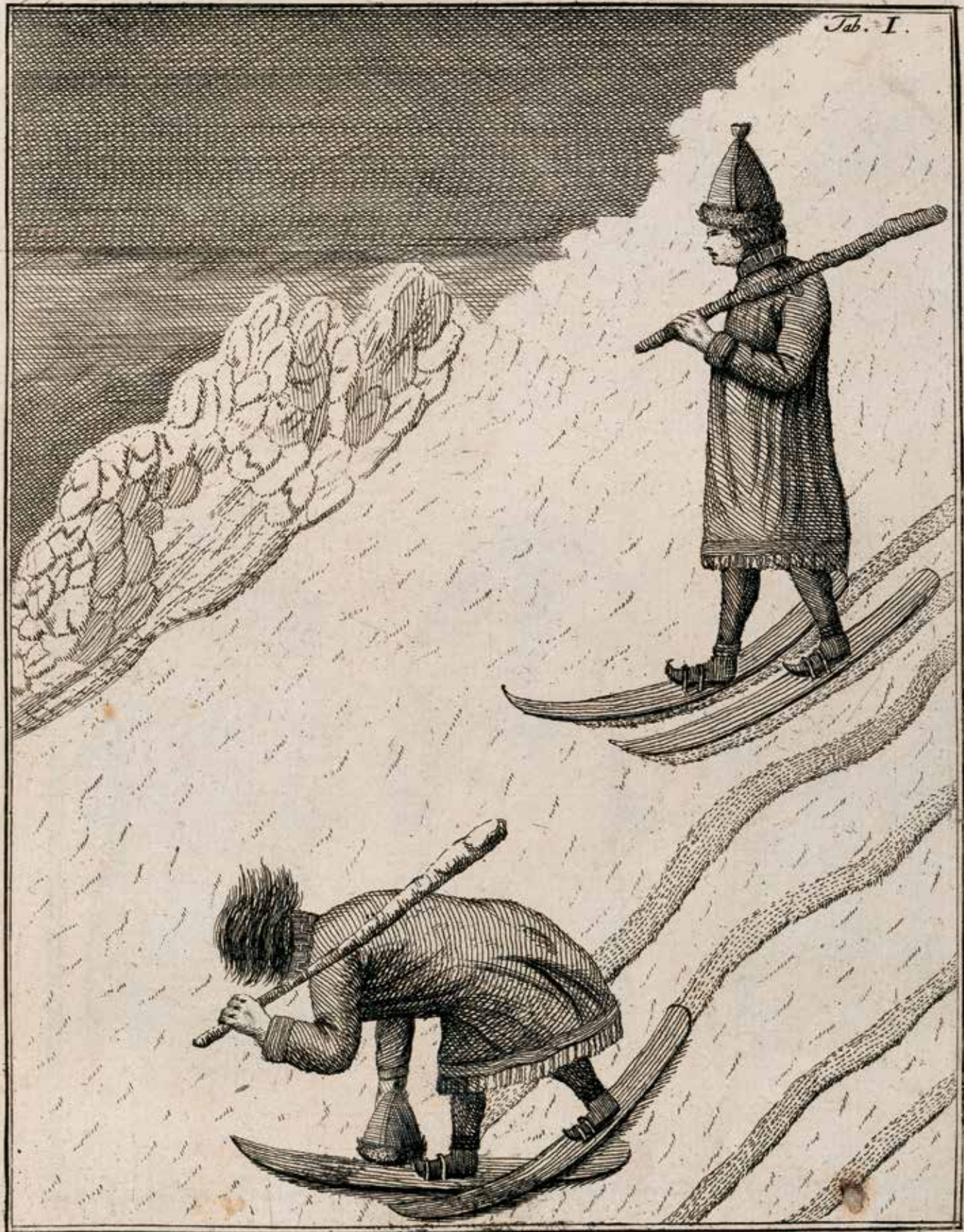
Tilstand: Jevne slitasjer, noe svak ryggtekst grunnet oksidasjon. Røde snitt, noe slitt. 1900-talls nye forsatspapiere. Dette er utført før Jonas Skougaard skriver inn boken i sitt bibliotek. På 15 av plansjene i begynnelsen (nummer II – XVI) er det øverst til høyre samtidige bleknotater med henvisning til teksten i boken.

Katalogens unike gaveeksemplar fra "Missionskollegiet" på bedre papir til medforfatter og pådriver for utgivelsen, biskop i Trondheim, Johan Ernst Gunnerus. Eksemplaret har hans inskripsjon og signatur. Bokens eier etter Gunnerus var trolig presten og biskopens samarbeidspartner rundt botanikk, provst

KNUD LEEMS,
 Professor i det Lappiske Sprog,
Beskrivelse
 over
Finmarkens Lapper,
 deres Tungemaal, Levemaade og forrige Afgudsdyrkelse,
 oplyst ved mange Kaabberstykker:
 med
J. E. GUNNERI,
 Biskop over Tromsøens Stift, og S. S. Theologiz Doctor,
 Anmærkninger;
 og
E. J. JESSEN-S.,
 Justits-Raad, General-Kirke-Inspector og Cancellie-Secrétaire,
 Afhandling om de Norske Finners og Lappers Hedenste Religion.
CANUTI LEEMII,
 Professoris Lingvæ Lapponicæ,
 DE
LAPPONIBUS FINMARCHIÆ,
 EORUMQUE LINGVA,
 VITA ET RELIGIONE PRISTINA
 COMMENTATIO,
 multis tabulis æneis illustrata:
 una cum
J. E. GUNNERI,
 Episcopi Diocæs. Nidros. & S. S. Theologie Doctoris,
 Notis;
 &
E. J. JESSEN-S.,
 Cancelliar. Justit. Rer. Eccl. Scand. p. ur. reg. Inspector, General. & Secretar. Cancellar.
 Tractatu Singulari de Finnum Lapponumque Norvegiæ religione pagana.
 Hæften, 1767. Trykt ved Det Kongl. Høi-Skole-Bogværelse af G. C. Salchow.

Tab. I.

i Østre Indherred, Peder Offesen Krog (navnetrekk på tittelbladet).

Det er et svært spesielt eksemplar vi har gledet av å presentere. Både tekst og billedplansjene er gjennomgående trykt på mye bedre og tykkere papir enn de ordinære utgavene. Boken er større enn eksemplarene på vanlig papir, men ikke minst er den veldig mye tykkere. På norsk kaller vi det gjerne "skrivepapir". På engelsk "Large Paper Copy", mens en reklame for boken i 1768 kaller det for "Median-Papiir" (Øiesvold side 193). Gjennom det som nok mest har vært en antagelse, har det lenge vært hevdet at det utkom fem eksemplarer på skrivepapir og håndkolorert. Øiesvold drøfter dette temaet med utgangspunkt i en gammel engelsk lapp i hans kolorerte eksemplar gjengitt i boken. Tallet 5 er begrunnet med de fem medlemmene i Misjonskollegiet som kan ha mottatt hvert sitt kolorerte eksemplar. Galleri Bygdøy Allé har fått uvurderlig hjelp av Torfinn Jåsund i Stavanger til å gå gjennom solgte eksemplarer av Knud Leems "Finnmarkens Lapper" på auksjoner og i antikvariatkataloger fra tidlig 1900 frem til i dag. Så langt er det ingen holdepunkter for å kunne hevde at det på markedet har vært andre kolorerte eksemplarer enn Øiesvolds eksemplar. (For øvrig kjøpt av ham direkte fra Bjørn Ringstrøm før hans bortgang i 2016).

Det eksisterer antagelig bare noen svært få eksemplarer trykt på skrivepapir og utgitt ukolorert. Ifølge Jåsunds oversikt ble ett eksemplar auksjonert i Danmark i 1968. I tillegg dukker det opp et "skrivepapir-eksemplar" i noen av Damms kataloger på 1970-tallet. Ut fra erfaringene hvordan Skougaards bøker anonymt ble promotert i antikvarbokhandelen de første årene etter Skougaardauksjonene, så kan vi påstå at det kan dreie seg om samme eksemplaret, eller eventuelt om det kan ha vært ett til. Vårt eksemplar ble solgt av Damms Antikvariat på 1970-tallet, siden har det vært i samme familie frem til januar 2024. Flere "skrivepapir-eksemplarer" har så langt ikke vært identifisert i markedet

Proveniens: Biskop Johan Ernst Gunnerus (1718 – 1773). Mottatt som gave fra "Missionscollegiet" i København i egenskap av medforfatter og sterk bidragsyter til bokens ferdigstilling. Gunnerus' egenhendige innskrift om dette foran i boken.

Navnetrekk på tittelbladet tilhørende Provst i Østre Indherred og senere i Trondheim, Peder Offesen Krog. Han korresponderte med biskop Gunnerus rundt botaniske undersøkelser og forsøk med planting av trær. En av hans sønner ble sågar døpt Johan Ernst Gunnerus Krog. (Kilde Videnskabselskabets matrikkel)

Boksamler Jonas Skougaard (1896 – 1968), med dennes blyantinskrift på innsiden av fremre perm.

Boken var på auksjonene etter Skougaard i 1969 og på nytt i 1971

Privat samling i Bærum, kjøpt hos Damms Antikvariat 1970-tallet. Deretter i arv i samme familie frem til januar 2024

Litteratur: Jonas Skougaard "Katalog over hans bibliotek" Oslo 1973, bind IV, side 38. Terje Øiesvold «Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850» Orkana forlag as, Stamsund 2024 Side 189 – 216, side 221 samt bokens bakside

250 000,-

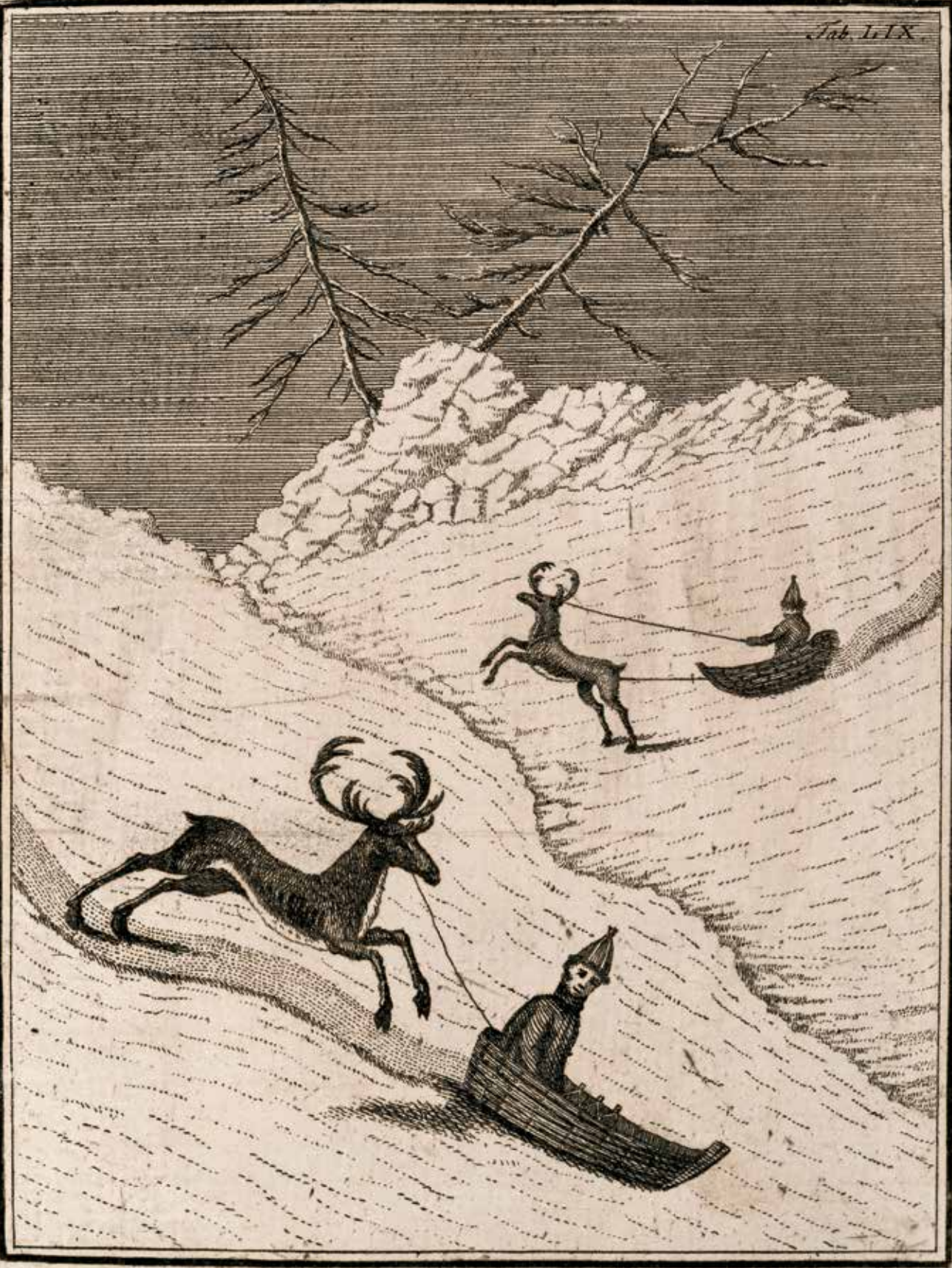

Samene fanger maker ved å kaste ut kjepp med fiskekrok som måken tror er mat. Måken dras inn, og dens "Hud de afkrænge og sælge uplukknet Knippe-viis" (Se Øiesvold side 208)

"Førend Sangen begyndtes, pleyede jeg stedse paa Lappisk at udlegge Psalmerne, der skulde synges, paa det at Folket ey skulde synges uden Ordenes Forstand. Naar Guds-Tienesten er endt, søger hver til sit Rensdyr, som imidlertid tillage med Slæden stod bundet til et Træ i Skoven, og kiører hjem igjen" (Se Øiesvold side 215)

Tab. LIX.

FRA BIBLIOTEKET TIL PETER F. SUHM (1728 – 98)
HANS SIGNATUR PÅ TITTELBLADET

10. (KONGESPEILET)

“KONGS-SKUGG-SIO UTLÖGD A DAUNSKU OG LATINU. DET KONGELIGE SPEIL MED DANSK OG LATINSK OVERSÆTTELSE, SAMT NOGLE ANMÆRKNINGER, REGISTER OG FORBEREDELSE. SPECULUM REGALE CUM INTERPRETATIONE DANICA ET LATINA, VARIIS LECTIONIBUS, NOTIS &c.”

Komplett. 4to, 25x20,7cm. En gravering på tittelbladet samt på side 237.

Samtidig helskinnbind. Ryggen delt i seks felt, forgylt og med tittel. Alle snitt malt røde (ryggen svakt slitt)

SORØE (Jonas Lindgren) 1768

ET VIKTIG SIGNERT ASSOSIASJONSEKSEMPLAR RUNDT VITENSKAPSMILJØET I TRONDHEIM.

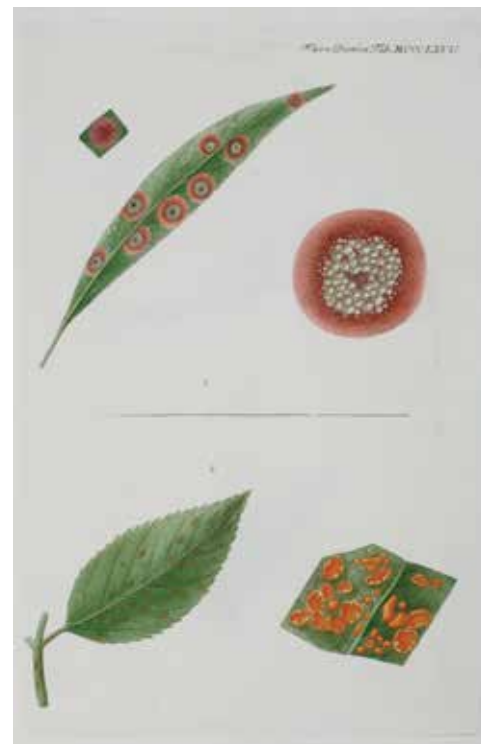
Danskfødte Peter F. Suhm bodde 14 år i Trondheim fra 1751. Han var historiker, bibliofil boksamler og dommer. Han ble i 1752 gift med den rike arvedatter Karen Angell. Suhm var et av de første medlemmene av Det Trondhjemske Selskab stiftet i 1760. Dette sammen med blant annet biskop Johan Ernst Gunnerus og historiker Gerhard Schöning. Både Oslo og Trondheim har sin Suhmsgate.

Kongespeilet (norrønt Konungs skuggsiá, latin Speculum regale) er et fyrstespeil, læreskrift i samfunnskunnskap og samfunnsmoral forfattet i Norge en gang mellom 1250 og 1260 i Håkon Håkonssons regjeringstid. Forfatteren var trolig norsk og ikke islandsk.

Et fint eksemplar av dette viktige historiske verket.

15 000,-

HANS MAJESTÆT HAR DEN LANDSFADERLIGE HENSIGT MED VÆRKET, AT DET SKAL UDBREDE KENDSKABET TIL DE INDENLANDSKE PLANTER BLANT LANDETS INNBYGGERE, SÅLEDES AT BOTANIKKEN KAN BLIVE TIL ALMEN NYTTE (ØIESVOLD SIDE 268)

11. GEORG OEDER (1728 – 91) MED FLERE

“ICONES PLANIARUM SPONAE NASCENTIUM IN REGNIS DANIAE ET NORVEGIAE...FLORAE DANICAE NOMINE INSCRIPTUM”

11 (av 18) bind i 33 fasikler, folio 38x23,5cm. Bindtitlene i rødt og svart, de fleste av fasiklene har smusstittelblad. 1980 plansjer (av totalt 3240) nummererte kobberstikk, av de er 363 med vakker håndkolorering.

Uniforme samtidige pappbind trukket med gulaktig papir, marokeng tittelfelt på ryggene (topp og bunn av ryggene delvis noe støtt, noen skraper på deklene, et par av ryggtitlene litt skadet. En falssplitt på siste bind)

KØBENHAVN 1761 – 1829

“FLORA DANICA” – DE FØRSTE 11 BINDENE AV DETTE SENTRALE VERKET I NORDISK OG EUROPEISK BOTANIKK. MED SVÆRT VAKRE PLANSJER HVORAV 363 ER HÅNDKOLORERTE.

En av de vakreste nasjonale floraene som noen gang er publisert. Det begynte med Georg C. Oeder som grunnla Det Kongelige Botaniske Institutt i København. Blant de 1980 presenterte plansjene er alle de norske som var med i rekken før 1814. Stikkene er i meget god stand med sterke avdrag. De 363 håndkolorerte plansjene viser i hovedsak ulike sopparter.

Noen få plansjer med smale marger inn til platekanten, enkelte flekker, noen bind med svak fuktskjold langs øvre kant, plansje 1512 med noen korte rift.

Terje Øiesvold Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850

Orkana forlag as, Stamsund 2024. Side 268 - 269

90 000,-

STERKT PROVENIENSEKSEMPLAR AV HISTORIKER GERHARD SCHØNINGS VIKTIGE UTGAVE AV «SNORRI»

12. (SNORRI STURLASON) – GERHARD SCHØNING

«HEIMSKRINGLA EDR NOREGS KONUNGA-SÖGUR – NORSKE KONGERS HISTORIE. – HISTORIA REGUM NORVEGICORUM»

De første tre delene (I – III av VI). Stor folio, 45,2x28cm. 3 store foldete kart, 10 genealogiske tabeller, 5 graverte tittelvignetter. Parallell tekst på dansk, latin og gammel norsk.

DE TO FØRSTE BINDENE ER UBESKÅRET, I TRE LIKE SAMTIDIGE BLÅ-GRØNNE PAPPBIND MED RYGGSKRIFT I BLEKK

KØBENHAVN (A.F. Stein og T.S. Popp) 1777 – 78 – 84

VIKTIG SNORRE-UTGAVE UTGITT AV EN AV DE TRE STIFTERNE AV «DET TRONDHIEMSKES SELSKAB», JOHAN ERNST GUNNERUS, PETER F. SUHM OG GERHARD SCHØNING I 1760 (FRA 1767 DKNVS). SE VIDERE UNDER KNUD LEEM VÅRT KATALOGNUMMER 9.

De tre siste bindene ble utgitt på 1800-tallet etter Gerhard Schønings død og hadde ingen kart eller tabeller.

Proveniens: Med tre stempler: Kronestempel, Generalstaben og Det kgl. Garnisonsbibliotek

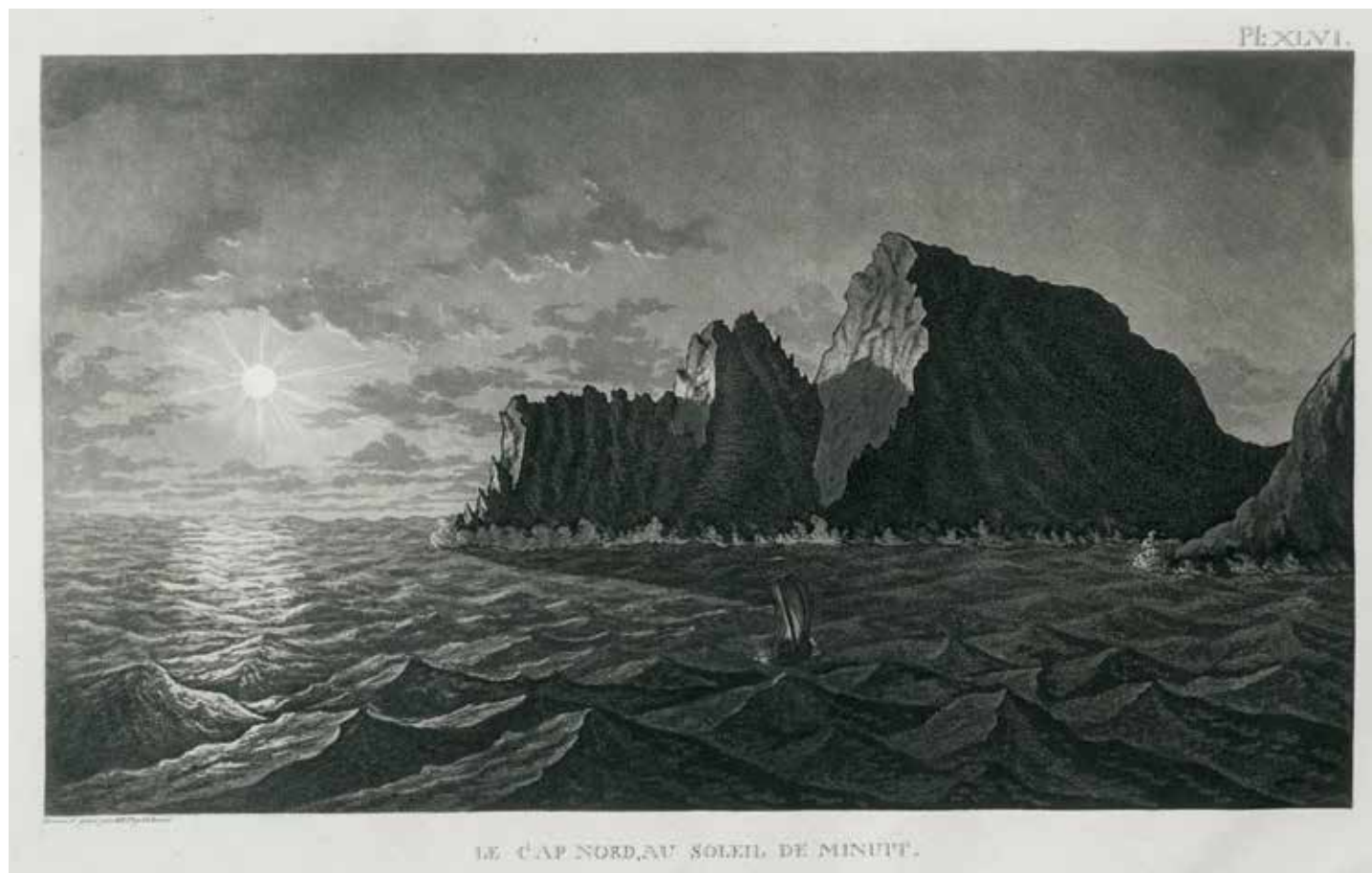
Settet stammer fra Det Kongelige Garnisonsbibliotek i København og har tidligere stått hos Generalstaben. Eksemplaret har trolig blitt overdratt eller gitt i gave til det militære biblioteket av Hertug Frederik Christian d.e. av Augustenborg (1765-1814). Kronestempelet tilhører med all sannsynlighet en fra Augustenborg og den omtalte hertugen spilte en sentral rolle ved hoffet frem til han ble uvenner med sin svoger Frederik (VI). Hertugen var bekjent for å begunstige institusjoner med viktig materiale. Han eide også en stor del av Christian August Lorentzens prospektmalerier fra Norge. Disse ble grunnlaget for kobberstikkene til Heinrich A. Grosch og Georg Haas.

Det kgl. Garnisonsbibliotek ble opprettet 1785, og innlemmet i Forvarets Bibliotek i 2010 etter å ha skrelt av ting særlig uten militærfaglig interesse. Det er ved denne anledningen Snorre ble utskilt og solgt. Den danske Generalstaben ble på sin side opprettet i 1808. Man vet at Kongehuset regelmessig kjøpte inn en del eksemplarer av viktige utgivelser som en slags publikasjonsstøtte.

Takk til samlingsforvalter ved Oslo Katedralskole, Ernst Bjerke og antikvarbokhandler Christian Kaaber i København for nyttige opplysninger om bokens eierstempler

45 000,-

VAKKERT INNBUNDET EKSEMPLAR AV DET VIKTIGE VERKET OM FINNMARK.
 HAR TIDLIGERE TILHØRT DEN SVENSKKE BANKIER, KUNSTSAMLER OG MECENAT FALK
 SIMON (SVERIGE 1874 – 1957) OG SENERE I SAMLINGEN TIL SKIPSREDER PER MEYER
 (EKSEMPLARET ER FREM TIL AUGUST 2024 PÅ UTLÅN TIL HENIE ØNSTAD KUNSTSENTER OG UTSTILLINGEN «ATLANTERHAVET»)

13. ANDERS FREDRIK SKJØLDEBRAND (ALGERIE 1757 – SVERIGE 1834)

“VOYAGE PITTORESQUE AU CAP NORD.”

Komplett bok, tverr-folio, 35x52cm

3 tittelblad, tekst i tre deler, ett kart og 59 akvatintplansjer.

Fint samtidig helskinnbind av sprengt kalv, forgylt rygg og floral forgylt dekorasjonslinje
 (lette slitasjer)

STOCKHOLM 1801 – 02

NORDENS FØRSTE VOYAGE PITTORESQUE – MED SKJØLDEBRAND OG ACERBI TIL NORDKAPP.

(Øiesvold side 311)

Anders Fr. Skjöldebrand reise på Nordkalotten fant sted i 1799 sammen med italieneren Giuseppe (Joseph) Acerbi (1773 – 1846). Verket har 29 plansjer fra Norge, bl.a. fra Altavassdraget, Nordkapp, Kautokeino og Måsøy. Øiesvold (side 315) setter Skjöldebrand kunstnermessig inn mellom 1700-talls klasissisme og gryende romantikk.

Noen flekker her og der, ellers et fint eksemplar i sorte avdrag av det viktige billedverket. Her foreliggende i første variant med tilhørende tekst blant annet over Finnmark.

Proveniens: Ex Libris Falk Simon, Sverige 1874 – 1957. Boksamler Per Meyer, nr. 356 i hans samlingkatalog fra 1969. Et kollasjoneringsnotat i blyant med monogramsignatur fra 1960. Damms Antikvariat 1981. Bjørn Ringstrøms privatsamling (boken ble solgt fra Ringstrøm før auksjonene etter ham)

Litteratur: Schiøtz nr. 966b, se Østby side 91 – 97 og 104 med flere avbildninger, Terje Øiesvold

«Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850» Orkana forlag as, Stamsund 2024 «Talvik» avbildet side 100, sidene 311 – 357

35 000,-

KOMPLETT SETT AV JOHANNES SENN MED
80 HÅNDKOLORTE STIKK ETTER J.F.L. DREIER

SENN TEGNET SYV BILDER FRA NORD-NORGE, FIRE MED SAMISKE MOTIV SAMT TRE JEKTEFARTSBILDER
(ØIESVOLD SIDE 106)

En Finne med sin Tøjte.

Ein Finne mit seiner Dirne.

Nº 29

DET STØRSTE BOKVERKET OG ET IKON I NORSK FOLKEDRAKTSHISTORIE
EN VAKKER OG KOMPLETT «SENN» MED 80 BILDER INKLUDERT TILLEGGENE

En Svend og en Dreng paa den contoerke Brügge,
i Staden Bergen.
Ein Gefell und ein Burfche auf der Brauerey, in
der Stadt Bergen.
N. 64.

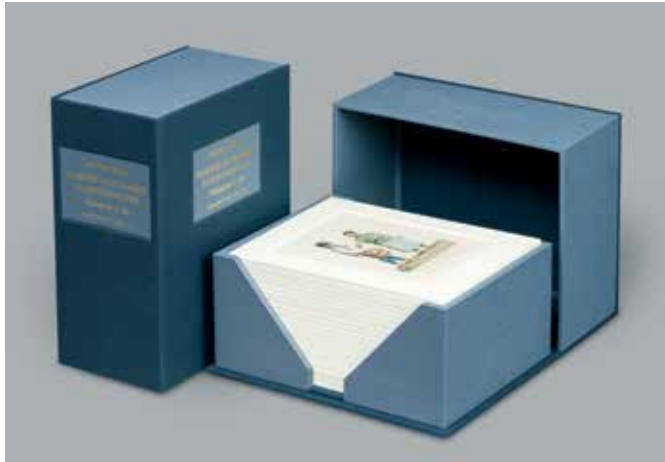
En Bonde og hans Kone fra Vosse Prestegjeld,
i Bergenhuus Stift.
Ein Bauer mit seiner Frau aus dem Kirchspiel Vosse,
im Stifte Bergenhuus.
N. 61.

En norsk Bondebegravelse, optagen ved
Reinskloster Kirkegaard i Aidsen.
Scenes i Ludwigs Beskrivning paa Norges i Kjøbenhavn.

Norsk Bonde-Gjæstebud, eller Brøllups = Høitid.
Nordisches Gastmahl, oder Hochzeit = Fest.
N. 71.

14. JOHANNES SENN – (BASERT PÅ J.F.L. DREIER)

“NORSKE NATIONALE KLÆDEDRAGTER STUKNE I KOBBER AF J. SENN”

Komplett plansjeverk, arkene ca. 25x18cm, passpartout 32,5x25cm, kassetene 36x28,5x17cm. Inneholder alle de 80 kobberstikkene med original håndkolorering (74 nummererte + 6 tilleggs-plansjer).

KØBENHAVN 1812 – 15

ET MEGET TILTALENDE SETT SÆRDELES GODT EGNET FOR FORMIDLING. ALLE DE 80 PLANSJENE ER MONTERT I SYREFRI PASSPARTOUT OG INNLAGT I TO ELEGANTE TILPASSEDE KASSETTER UTFØRT AV GEORG PRAM EKELUND, NUMMER 1 – 40 OG 41 – 80.

Johannes Senn (Sveits 1780 – 1861) var sveitsisk kunstner bosatt i København mellom 1805 og 1818 og besøkte i denne perioden Norge (Øiesvold side 106). Johannes Senns forlegg til draktplansjene skal være et sett med tegninger utført av bergenseren og prospektkunstneren Johan F.L. Dreier (Trondheim 1773 – Bergen 1830) som hadde reist mye rundt i Norge. Senn står også bak et tilsvarende verk om danske folkedrakter. Utgiver skal ha vært Heinrich Gottfried Ludewig. Syv av motivene er knyttet til Nord-Norge inkludert jektebildene (Se Øiesvold).

En komplett “Senn” i denne fremtoning inkludert de seks ekstraplansjene, hører til det ypperste i den norske bokverdenen og er et samlersobjekt av rang.

Et enestående sett som det for enhver kulturelt interessert person eller institusjon vil være en fryd å kunne studere i detalj. Da plansjene er løse og montert i passepartout, er de beskyttet samtidig som man får en sterk nærhet til trykkenes budskap og kvalitet. Kassetene er utført av bokbinder Georg Pram Ekelund i Oslo og er av høy kvalitet og tilpasset trykkenes uttrykk.

Bladenes brutto papirstørrelse varierer noe. Enkelte blad med gamle monteringsspor i venstre marg.

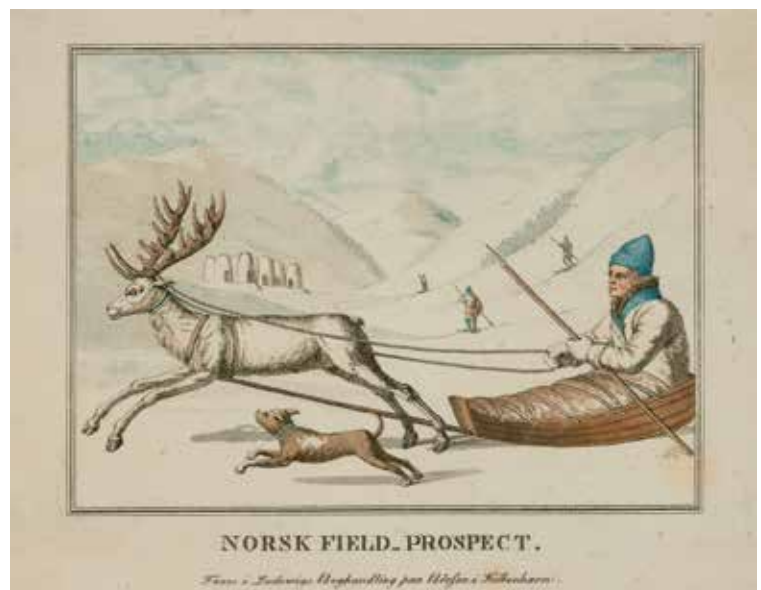
Et særdeles imponerende sett i vakre og friske originalfarger.

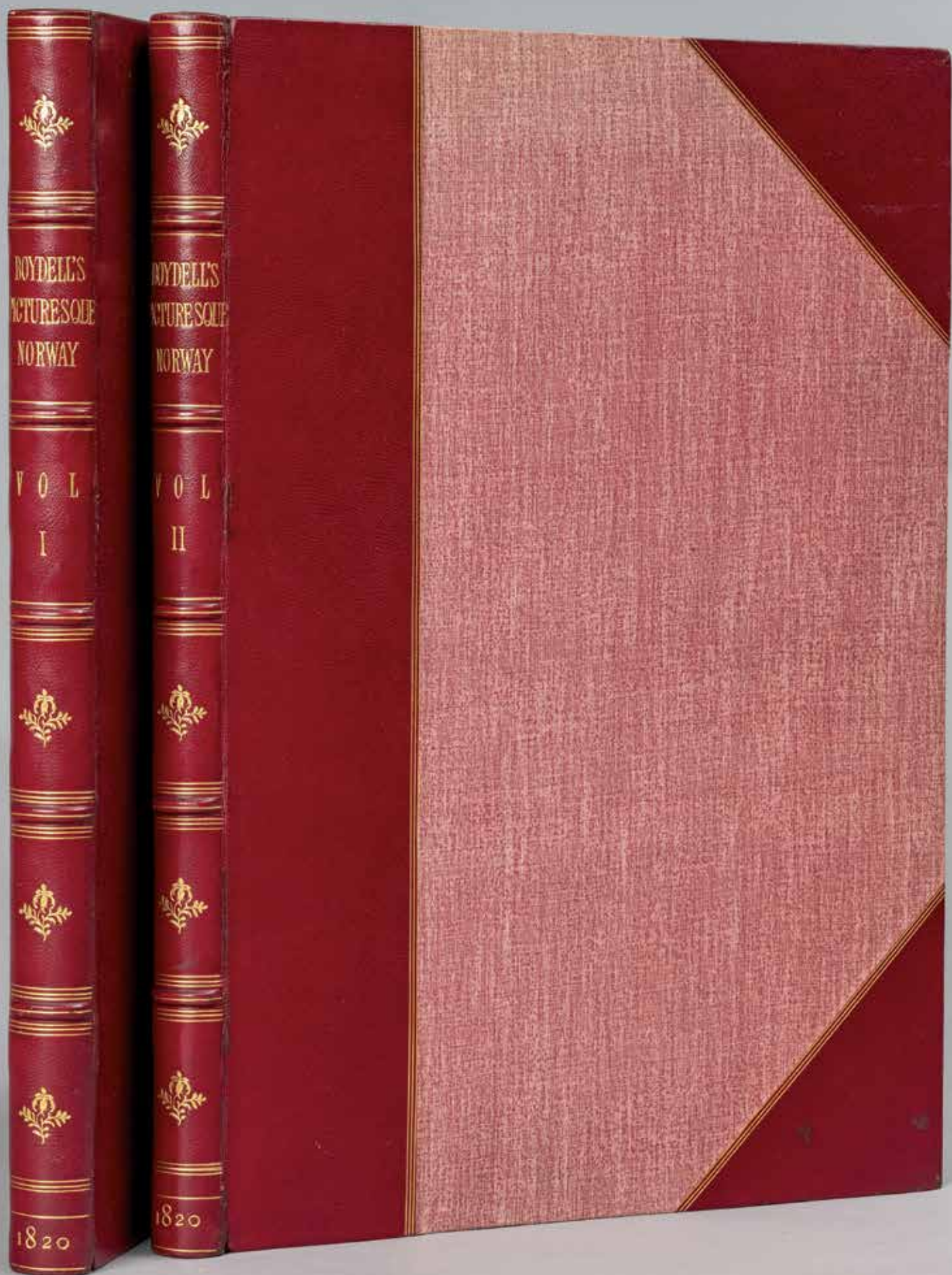
Dette objektet ble i 2023 solgt til en privat samler fra Galleri Bygdøy Allé. Som del av et senere innbytte har vi fått mulighet til å presentere dette enestående kulturobjektet på nytt.

Litteratur: Norsk kunstnerleksikon bind II, 1983 (Dreier), L. Østby «Med kunstnarauge» side 145, Terje Øiesvold «Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850»

Orkana forlag as, Stamsund 2024, illustrasjoner og omtale sidene 106, 111 og 240 - 243

225 000,-

ROYDELL'S
PICTURESQUE
NORWAY

VOL
I

1820

ROYDELL'S
PICTURESQUE
NORWAY

VOL
II

1820

EN FENGENDE HISTORIE OM KUNSTNERE, NAPOLEONSKRIGENE,
OG SVÆRT UTFORDRENDE FORLAGSØKONOMI
JOHN WILLIAM EDY, WILLIAM FEARNSTIDE & FORLEGGEREN BOYDELL

Året 1800 ankom de to engelske kunstnere John W. Edy og William Fearnside Hellesund med båt og reiste videre landeveien østover mot Christiania. På denne tiden var det krig og uro i Europa og ved Helgeroa ble de to engelskmennene arrestert og brakt til Christiania mistenkt for spionasje til fordel for England. Mens etterforskningen pågikk ble de to «gentlemen» holdt i forvaring hos selveste Bernt Anker, og det var antagelig ingenting å utsette på forpleiningen. Etter noen uker ble det slått fast at beskyldningene mot de to engelske reisende var grunnløse og de ble satt fri. De gjorde hastig ferdig sine skisser fra Christiania og Østfold før de forlot Norge gjennom Sverige.

Vel tilbake i London begynte arbeidet med å velge ut skisser til akvatintene og en påtenkt stor Norgesserie. Det første de gjorde var imidlertid å lage hvert sitt «takke-prospekt» til «verten» Bernt Anker. Edy utførte et stort akvatinttrykk over Christiania, mens Fearnside utførte et tilsvarende over Skien. De økonomiske tidene i England var imidlertid i mellomtiden blitt dårlige og i tillegg døde den gamle forleggeren Boydell i 1804. Det påtenkte bokprosjektet dro derfor ut i tid. Først i 1811 ble arbeidet med kobberplatene påbegynt, og verket «Picturesque Views and Scenery of Norway» ble ferdigstilt

med 80 akvatinter og tekst til bildene i 1820. Prospektene ble trykt i fargetoner med akvatint og så håndkolorert. Noen år etter utkom en ny utgave av en annen utgiver og denne sørget for beskjæring av den gamle forlagsadressen. Bladene ble også noe kraftigere håndkolorert, antagelig for å kompensere for visse påbegynte plateslitasjer.

Billedverket dekker Sør-Norge langs kysten opp til Trondheim. Byprospektene langs kysten fra Bergen til Trondheim har antagelig hatt akvareller av bergenseren Johan F.L. Dreier som forlegg. «Edys prospektverk» inneholder flere av de tidligste gjengivelser av våre kystbyer og steder fra tidlig 1800. Christianiaserien på 10 prospekter kan nevnes som et høydepunkt i Norges prospekthistore.

Se også katalognummer 34 William Fearnside «Skeen»

Litteratur: E.H. Schiøtz «Utlendingers reiser i Norge» nr. 295a, Ulf Hamran og E.H. Schiøtz, artikler i «By og Bygd – Norsk Folkemuseums Årbok 1963 – 64», O.A. Øverland «Det Gamle Norge i Billeder og Tekst»

City of Christiania

49

Staden Christiania

Harbour of Christiania

50

Christiania Havn

«FIRST ISSUE» I TO SEPARATE BIND AV DEN FØRSTE SAMLEDE UTGAVEN AV «BOYDELL».
FRA SAMLINGEN TIL WILLIAM HENRY FOSTER PÅ HORNBY CASTLE I LANCASHIRE & QUEENSBURY
«DET STØRSTE KOBBERSTIKKVERKET OVER NORGE»

15. JOHN WILLIAM EDY - J. BOYDELL

“PICTURESQUE SCENERY OF NORWAY: WITH THE PRINCIPAL TOWNS FROM THE NAZE, BY THE ROUTE OF CHRISTIANIA...IN TWO VOLUMES”

Komplett plansjeverk med tittel, tekst og indeks og 80 håndkolorerte akvatinter trykket med fargetoner. Arkene vannmerket med dateringer fra 1807 – 16.

Komplett eksemplar med plansjer og tekst. Folio, 47,2x32,7cm.

Stort eksemplar bundet i to elegante 1900-talls halvbind i rød marokeng. Med fem opphøyde bind og tittelfelt i gull. Dette er den ettersøkte såkalte “First issue-utgaven” på stort papir og er svært fordelaktig bundet i to separate bind.

Boken er forenlig med de fleste kjente eksemplarene av «First Issue» der plansjene 1 – 10 er uten trykt nummer (men her nummerert med blyant I – X) og plansje 72 er feilnummerert for 70 (her er dette sirlig korrigeret med penn). Ellers er det to smusstittelblad og to tittelblad som kjennetegner «First issue-eksemplarene» i motsetning til «Second Issue» fra omkring 1830, se ovenfor

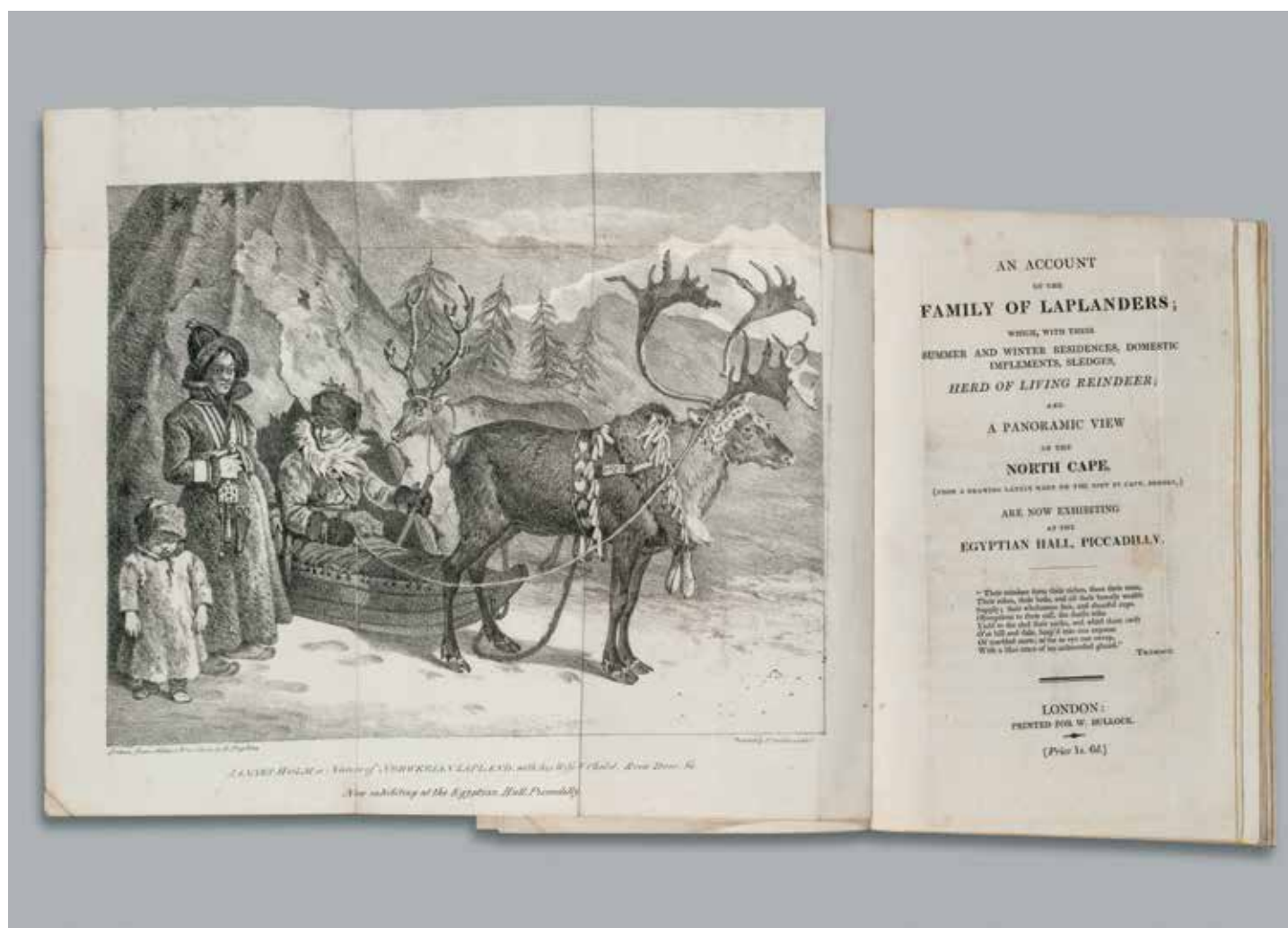
LONDON, Boydell i samlet utgave, 1820

ET SVÆRT ATTRAKTIVT EKSEMPLAR FOR DEN KRESNE KUNST- OG BOKSAMLER.

Noteres kun én kort reparert rift på de to indeksbladene, noen flekker på enkelte tekstblad i bind I, én kort lukket margrift på plansje LXXVIII. Boken er usedvanlig lesevennlig, lett å åpne som den er.

Proveniens: I begge bindene Ex libris tilhørende William Henry Foster (England c. 1848 – 1908). Godseier, fabrikkeier, konservativ politiker og parlamentsmedlen for Lancaster 1895 – 1900.

240 000,-

16. WILLIAM BULLOCK (ENGLAND 1773 – 1849)

«AN ACCOUNT OF THE FAMILY OF LAPLANDERS; WHICH, WITH THEIR SUMMER AND WINTER RESIDENCES, DOMESTIC IMPLEMENTS, SLEDGES, HERD OF LIVING REINDEER, AND A PANORAMIC VIEW OF THE NORTH CAPE, (FROM A DRAWING LATELY MADE ON THE SPOT BY CAPT. BROOKE.) ARE NOW EXHIBITING AT THE EGYPTIAN HALL, PICCADILLY.»

Komplett. 8vo. I et 1900-talls pappomslag. 21x13,2cm

LONDON, Printed for W. Bullock, [1822]

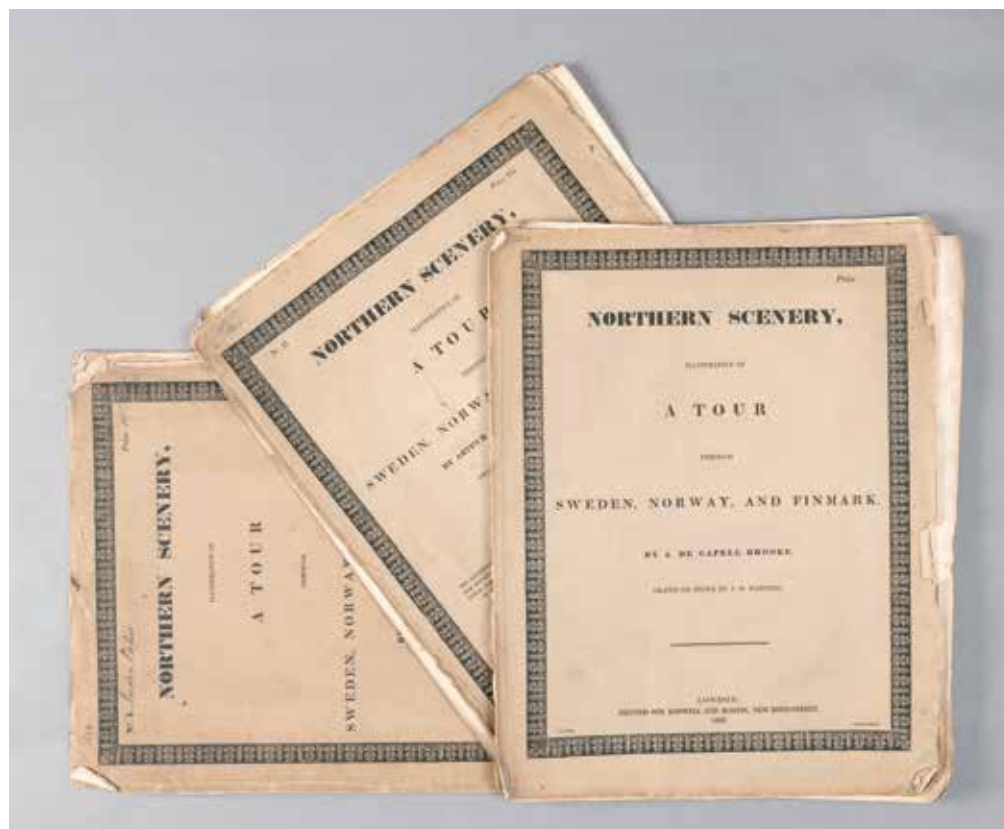
Foldet plansje («Jannes Holm, a native of Norwegian Lapland...») av samefamilie som frontispiece. Smusstittel, tittellblad, og 33 sider samt 1s The following Articles are arranged round the Room. (Variant A).

Dette er den uvanlige, selve utstillingskatalogen, informasjonsheftet for den berømte utstillingen i Piccadilly, Egyptian Hall. Den åpnet høsten 1822 og var verket til den lett eksentriske naturalisten, samleren og museumsmannen William Bullock. Han reiste selv til Røros i 1822 inspirert av Sir Arthur de Capell Brookes reise til Norge i 1820. På Røros fikk Mr. Bullock overtalt et sameektepar, Jens Holm og Karine Christiane til å følge med ham til London. Sammen med deres fem år gamle sønn og alt de eide av utstyr og samiske drakter, og til og med levende reinsdyr ble tatt over til London og utstilt i Egyptian Hall! De Capell Brooke ble hyret inn som hjelp til å rigge selve utstillingen. Det ble på veggen malt et dramatisk Nordkapp-panorama. Etter markedet i London tok Mr. Bullock utstillingen på turné i England og Irland. Der døde reinsdyrene og prosjektet ble avsluttet og samefamilien reiste tilbake til Norge fulgt av Mr. Bullock og sønnen. Hvordan det egentlig var å returnere til dagliglivet i Femundsmarka vites nok ikke helt.

Litteratur: E.H. Schiøtz «Utlendingers reiser i Norge» nr. 162, Claus Helberg «De første vandrere» DNT 1994, side 34-35, frontispicen i katalogen avbildet

12 000,-

MED ARTHUR DE CAPELL BROOKE LANGS KYSTEN TIL NORDKAPP, OVER VIDDA OG GJENNOM
LAPPLAND. FØRSTE ENGELSKMANN I NORD.
(ØIESVOLD SIDE 361)

UNIKT SETT BIBLIOGRAFISK

17. ARTHUR DE CAPPEL BROOKE (1791 – 1858)

“NORTHERN SCENERY, ILLUSTRATIVE OF A TOUR THROUGH SWEDEN, NORWAY, AND FINMARK”

Komplett eksemplar i to deler, også med omslagene

Folio, 43,5x34cm

10 litografier (5 litografier i hver del), hvert bilde ca. 17,5x26cm

Åtte av motivene er norske (Se Schiøtz)

+ Vedlagt et tredje hefte av samme: “Northern scenery, illustrative of a tour through Sweden, Norway, and Finmark”

I samme type omslag som hefte I, men heftenummer og pris er fjernet. Men dette heftet har 19 plansjer og 10 illustrasjoner, de fleste på “Indian paper”, og som ble benyttet i De Cappel Brookes “Travel through Sweden, Norway and Finmark, to the North Cape, in the summer of 1820”.

I boken er vanligvis to plansjer kolorert, (noen svært få eksemplarer med alle kolorert), i vårt separate illustrasjonssett er “The Lemming” ikke kolorert.

LONDON 1823 - 1824

ET KOMPLETT SETT AV “NORTHERN SCENERY” ER EN STOR SJELDENHET I TEMAET “UTLENDINGERS REISER I NORGE”. MED DET TILHØRENDE TREDJE HEFTET SOM BESKREVET, ER SETTET TROLIG ET UNIKUM. IKKE BESKREVET HOS SCHIØTZ.

Det synes som at det eneste komplette eksemplaret av hefte I og II i offentlige samlinger befinner seg på Kungliga biblioteket (KB) i Stockholm. Ingen synes å ha det tredje heftet vi her presenterer.

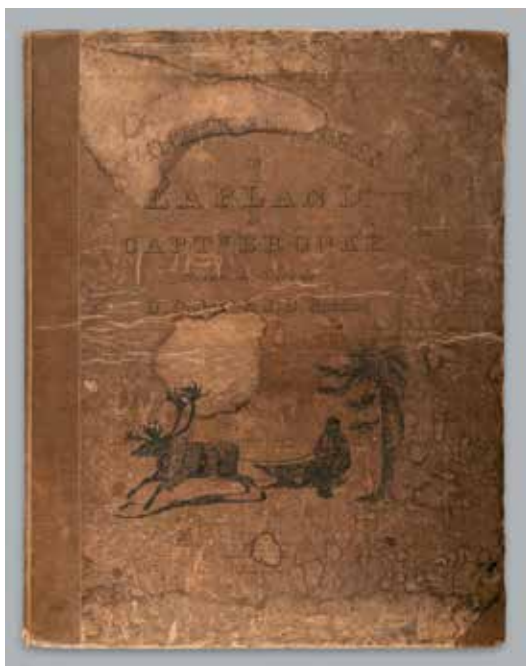
Heftene er noe løse her og der og støtt, noe papirbortfall utenfor satsspeilet på omslagene, flekker på en del av plansjene og noe bruning. Men alt i alt et ordentlig uniformt sett i god stand.

*Litteratur: E.H. Schiøtz “Utlendingers Reiser i Norge” Entry 143***, Entry 142a («Travels through Sweden, ...»). Northern Scenery er ikke nevnt hos Øiesvold (2024)*

50 000,-

«WINTER SKETCHES» - FINNMARK I VINTERPRAKT OG SNØSTORM

18. ARTHUR DE CAPPEL BROOKE

“WINTER SKETCHES IN LAPLAND, OR ILLUSTRATIONS OF A JOURNEY FROM ALTEN ON THE SHORES OF THE POLAR SEA IN 60 55” NORTH LAT. THROUGH NORWEGIAN, RUSSIAN, AND THE SWEDISH LAPLAND TO TORNEÅ...”

Komplett plansjeverk, folio, 58x45cm

Originalt kartonasjebind med lerretsrygg, med en original gravyr på fordekket.

Med to tittelblad på engelsk og fransk og med 24 sort-hvite litografier trykt direkte på arket

LONDON 1826

Viktig litografisk plansjeverk over Finnmark og samiske forhold. 15 eller 16 av motivene er norske ifølge Schiøtz.

De store og praktfulle litografiene eksisterer i tre varianter ifølge Schiøtz: «Sort/hvitt trykket på India-papir og oppklebet, håndkolorert, eller trykket i fargetone gul eller grønn». NB! Vårt eksemplar avviker fra dette da plansjene er i sort/hvitt, men her trykket rett på papiret og ikke på chinapapir klebet på arket som angitt hos Schiøtz.

Gjennomgående fuktrand omfattende ca. ¼ av arket. Også andre flekker. Bindet med tittelgravuren har fuktskjold og er brunet. Et upretensiøst eksemplar, men samtidig svært levende og således i tråd med historien bak verket.

Litteratur: Eiler H. Schiøtz 145a, Leif Østby «Med kunstnarauge» side 101 – 102 og 144. Terje Øiesvold «Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850», Orkana forlag as, Stamsund 2024 sidene 360 - 403

17 500,-

19. GEORG C. C. WEDEL PRAHL (ALVØEN, BERGEN 1798 - 1883)

“NORSKE NATIONAL DRAGTER”

36 + 1 samtidig håndkolorerte litografier. Billedflate med trykt ramme måler uten underteksten ca. 16,5x20cm eller stående. Med det originale hefteomslaget til 4. hefte.

Bladet “Bondekarl og Pige af Sogn. Bergen Stift” av Dreier-Prahl erstatter første blad i hefte VI, se i teksten nedenunder. Vedlagt et nyoppdaget håndkolorert drakttrykk fra Vestlandet. Dette kommer fra Prahlfamilien egen samling i Bergen.

BERGEN 1827 - 32

OPPSIKTSVEKKENDE OG NÆR KOMPLETT SAMLING AV HOVEDNUMMERNE AV PRAHL'S FOLKEDRAKTER, DET FØRSTE NORSKPRODUSERTE PLANSJEVERKET. PROSPEKTENE ER I GOD STAND OG MED FRISK HÅNDKOLORERING UTFØRT HOS PRAHL. MED ET TIL NÅ UKJENT TRYKK SOM TROLIG ER FRA 1827.

Trykkene er basert på forelegg av Losting, Calmeyer, Reusch, Deshington og Dreier. Bibliografisk er verket noe komplisert delvis pga. at det eksisterer variantrykk av enkelte motiver. Den eneste publiserte bibliografien er Nanna Ebbings “Prahl's litografiske arbeider fra 1959”, men den er ikke fullstendig. Hos Ebbing er verket oppdelt i fem hefter derav 4 har 6 plansjer og det siste er et dobbelhefte med 12 trykk. I følge hennes oppsett består da et komplett sett av 36 trykk. I kommunikasjon med Cato Schiøtz skal et komplett sett trolig inneholde 38 trykk med 8 mulige varianter.

Georg C.C. Wedel Prahl var offiser og litograf og grunnla Bergens første litografiske officin. Etter at Johannes Flintoe i årene 1821 – 23 ga ut tre kobberstikk med drakter fra Telemark, Hardanger og Sogn og ett litografi fra Hallingdal som bilag i “Hermoder”, er Prahl's folkedrakter utført i Bergen det første omfattende norskproduserte draktverket i vår bokhistorie. De er også meget viktige kildemateriale rundt våre kunnskaper om drakthistorie. Det er lenge mellom hver gang en så omfattende samling kommer på markedet. Blant annet gikk den fine samlingen tilhørende Cato Schiøtz for noen år siden inn til Nasjonalbiblioteket.

Dette objektet, da uten det ekstra illuminerte draktlitografiet av Calmeyer, ble i 2023 av Galleri Bygdøy Allé solgt til en privat samler. Som del av et senere innbytte har vi derfor mulighet til å presentere dette enestående kulturobjektet på nytt.

Nå også med tillegg av et tidligere uregistrert draktprospekt av Prahl.

Litteratur: Immanuel Ross “Kaptein Georg Prahl 1798 – 1883 – En Biografisk Skisse” Bergen 1896. Nanna Ebbing “Prahl's litografiske arbeider” Småskrifter for bokvenner 1959, Terje Øiesvold «Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850» Orkana forlag as, Stamsund 2024, Prahl's litografier fra nord nevnt side 240

160 000,-

SJELDEN MULIGHET – PRAHLS FOLKEDRAKTSVERK
 SAMLET 36 LITOGRAFIER, ETT TITTELBLAD + 1 TIDLIGERE UREGISTRERT PRAHLTRYKK
 TROLIG AV J. CALMEYER. I ELEGANT KASSETT SIGNERT “GEORG PRAM EKELUND”

FRA HITTERDAL.

FJELD-FINNER.

KOLLASJONERING:

Hefte I (6stk komplett): Hallingdøler (AS) -
 Bønder af Tysnæs Sogn.(BS) – Vosser I Vinter-
 Dragt (BS) – Bønder fra Yttre Sogn. (BS) – Fra
 Evenvig (BS) – Indre Holmedal (BS)

Hefte II (6stk komplett): Bønder fra Gloppen
 (BS) – Bønder fra Wigöer (BS) – Bønder fra
 Ullensvang (BS) – Fra Moranger (NB! Variant
 uten TS, men med heftennummer) – Wosser
 (BS) – 1 fra Sondfjord, 2 fra Lyster (NB! Variant
 I stedet for Fra Lyster BS)

Hefte III (6stk komplett): Fra Jedderen (CS)
 – Handelskarle fra Nummedal i en Strilestue
 – Fra Hosanger (BS) – Fra Askevold (BS) – Fra
 Stiklestad (TS) – 1, 2, 3 fra Sælboe, 4 fra
 Byenæsset (TS)

Hefte IV (6stk komplett) NB! Med det
 originale omslaget til heftet: Fra Hitterdal
 (AS) – Fra Hougs (BS) – Fra Birkeland (BS) – Hav
 Striler (BS) – Fra Sneeaasen (TS) – Fjeld=Finner
 (uten TS)

Hefte V (6stk, men blad 1 Fra Jølster er
 erstattet med et svært sjeldent trykk av
 prahl etter Dreier: Bondekarl og Pige af
 Sogn. Bergen Stift). Øvrige 5: Fra Stryen (BS)
 (margene fjernet, men bevart tittel) – Fra
 Davigen (BS) – Fra Sellöe (BS) – Fiskere fra
 Sellöe, samt Prospect af St: Synneve Kloster
 Ruiner (BS) – Fra Ørskaug (BS) (Sidemargene
 og øvre beskåret inn til rammen)

Hefte VI (6stk komplett): Fra Harams Sogn,
 samt Prospect af Roustadhulen paa Lepsöen
 i samme Sogn paa Söndmör – Fra Vandelven
 paa Söndmör (BS) – Fra Gidsköen paa
 Söndmör (BS)) (margene fjernet, men bevart
 tittel) – Fra Surendal (TS) – Fra Moe i övre
 Tellemarken (CS) – 1 og 2 fra Sogndal 3 fra
 Nordfjord (BS)

BS = Bergens Stift, CS = Christiansand Stift, TS
 = Trondhjems Stift, AS = Aggershuus Stift

37 LITOGRAFIER OG ETT TITTELBLAD I EN TILBASSET BOKESKE

Drakter fra Vestlandet. Illuminert litografi ca. 1827. Tidligere ukjent trykk. Proveniensi: Kommer fra Prahlfamilien samling

10. Sandjord & Co. Tystet.

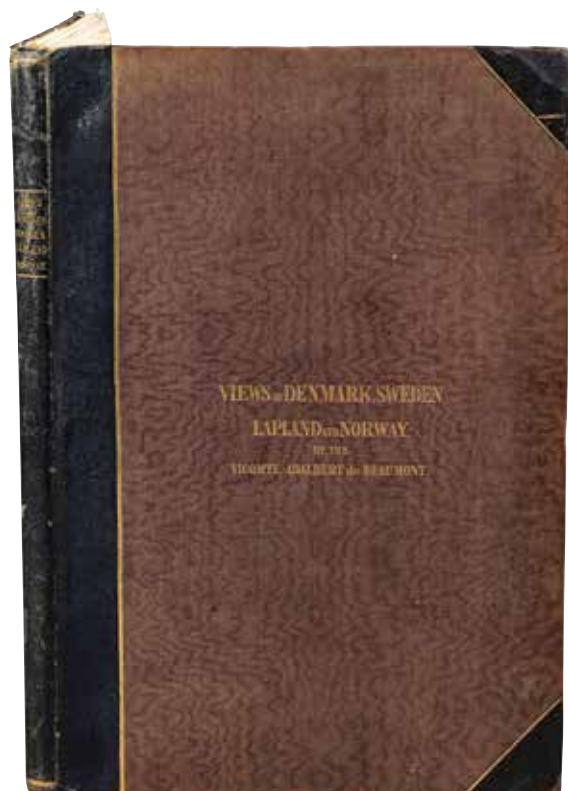

HAVSTRILER.

Gønder & Allenvang

DEN KOLORERTE VERSJONEN AV «BEAUMONTS» VERK «I VOYAGE PITTORESQUE-TRADISJONEN» (ØIESVOLD SIDE 232)

20. ADALBERT BEAUMONT

“SKETCHES IN DENMARK, SWEDEN, LAPLAND & NORWAY”

Stor folio, 53,8x36,7cm. Komplette eksemplarer med alle blad, også dedikasjonsblad og innholdsfortegnelse (disse to er klebet sammen) og 24 planser, samtlige med vakker original håndkolorering og trykket på tykt papir. (Type C, se nedenfor).

Forlagets originale skinnbind med tekst på fordekket og tekst på rygg (bladene løse fra bokblokken)

LONDON 1840

Reiseåret til Norge var 1836 og Adalbert Beaumonts reisefølge er innskrevet i Hardangerprosten Niels Hertzbergs gjestebok (se Schiøtz II side 275). Med planser som viser bl.a. Nordkapp, Trondheim, Borgund, Bergen, Christiania, Halden. Det eksisterer fire varianter av boken. A: Med alle plansjene i trykketone, ukolorert. B: Med plansen av Nordkapp kolorert. C: Med samtlige planser håndkolorerte. D: En spesiell luksusutgave. Her er samtlige planser kolorerte og de er klippet ned til billedmotivet for deretter å ha blitt klebet opp på tykk kartong. Teksten er påført med blyant på kartongen.

Noen pletter på tittelbladet, ellers et svært vakkert sett av en viktig plansjebok.

Proveniensen: Overlege Johan Schweigaard (Kragerø 1846 – 1919). Senere gjennom arv i familien.

Litteratur: Eiler H. Schiøtz nr. 66, Leif Østby side 102 – 103

Terje Øiesvold Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850

Orkana forlag as, Stamsund 2024 «Gamme ved elven Kongarno ved midnatt» og «Kilpisjaure» avbildet side 233 – 234

45 000,-

VITENSKAP OG KUNST - PÅ TOKT MED SKIPET «LA RECHERCHE»
(ØIESVOLD SIDE 405)

DET VIKTIGSTE OG MEST
OMFATTENDE PLANSJEVERKET OVER
NORDOMRÅDENE.
KOMPLETT EKSEMPLAR FRA
BIBLIOTEKET PÅ ERICKSBERGS SLOTT I
SÖDERMANLAND
(EKSEMPLARET ER FREM TIL AUGUST
2024 PÅ UTLÅN TIL HENIE ONSTAD
KUNSTSENTER OG UTSTILLINGEN
«ATLANTERHAVET»)

21. PAUL GAIMARD

“VOYAGE DE LA COMMISSION SCIENTIFIQUE DU NORD, EN SCANDINAVIE, EN LAPONIE, AU SPITSBERG ET AUX FERËE PENDANT LES ANNÉES 1838, 1839 ET 1840, SUR LA CORVETTE LA RECHERCHE...M. PAUL GAIMARD”

3 bind tverr-folio, 35x54cm, ett bind folio 50x34cm. Samtidige skinnbind. Bind I og II utgjør “Atlas historique et pittoresque” og er komplett med 311 plansjer.

Bind III inneholder “Atlas de physique», “Atlas géologique...de M.E. Robert”, “Atlas géologique...de M. Durocher” og “Atlas de zoologie”. Samlet 139 plansjer.

Med de tilhørende 26 tekstbind i sine originalbind bestående av 26 deler, “Livraisons” i 8vo, 23x15cm

“Relation du voyage, Météorologie, Magnétisme terrestre, Aurores boréales, Géologie, minéralogie et métallurgie (M.E. Robert), Géologie, minéralogie, métallurgie et chimie, Astronomie et hydrographie, Littérature scandinavie, Histoire de la Scandinavie”

PARIS ca. 1842 - 1856

ET KOMPLETT SETT AV DET MEST OMFATTENDE LITOGRAFISKE VERKET OVER SKANDINAVIA MED FÆRØYENE, SVALBARD, RUSSLAND OG BALTIKUM. “GAIMARD” MED ALLE TEKSTBINDENE ER DET VIKTIGSTE 1800-TALLS VERKET SOM BESKRIVER NORD-NORGE, NORDOMRÅDENE OG DEN SAMISKE BEFOLKNING.

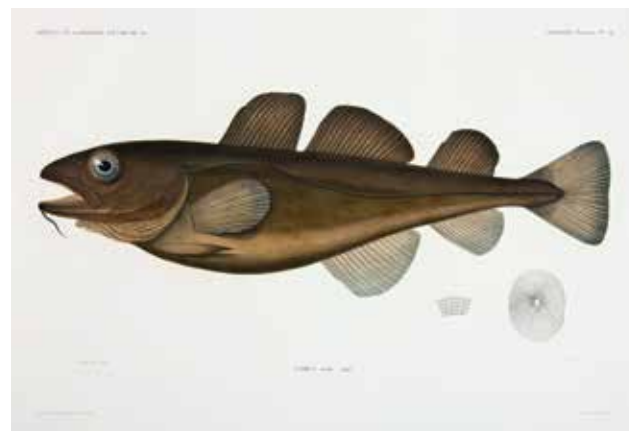
Dette er det fullstendige trykte dokumentasjonsmaterialet til den berømte franske ekspedisjonen til nordområdene ledet av den franske marinelegen Paul J. Gaimard. Ekspedisjonen blir også kalt "La Recherche" etter navnet på ekspedisjonens hovedskip. Ekspedisjonen fikk direkte støtte i form av penger og andre ressurser fra franskekongen Louis-Phillippe, men blir også regnet som en av de første store internasjonale samarbeidsekspedisjonene. Franskekongen Louis-Phillippe (innsatt 1830, flyktet til London i 1848) hadde allerede i 1795 vært på Nordkapp, men da som anonym reisende grunnet revolusjonstider i Frankrike.

Blant de kjente franske kunstnere som bidro til arbeidet i dette enorme prosjektet er Auguste Mayer, Charles Giraud, Barthelemy Lauvergne og F. Biard.

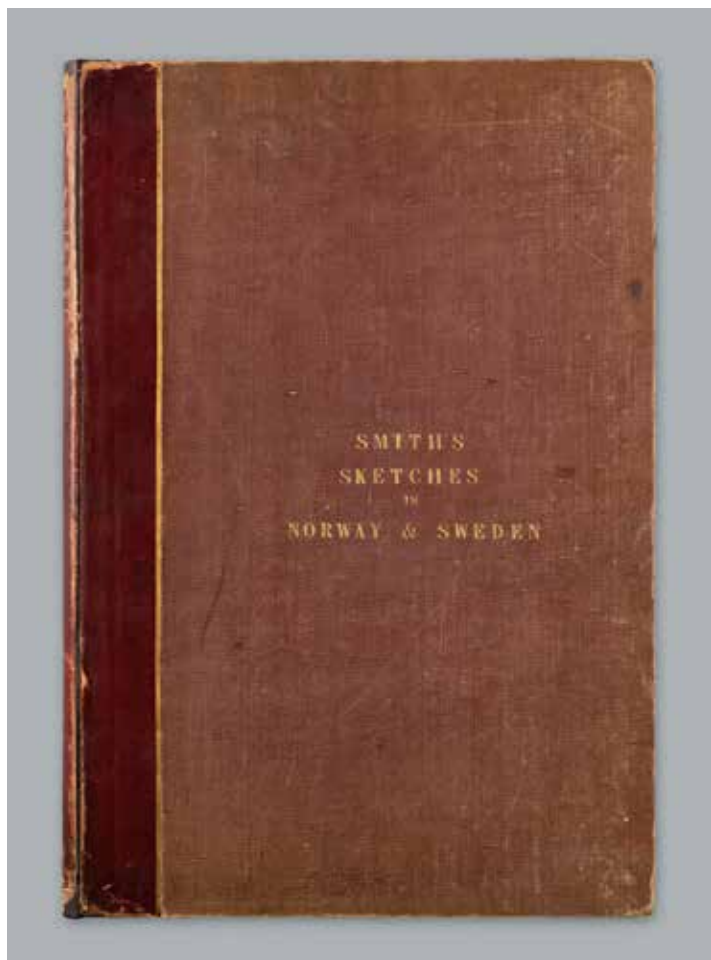
Proveniens: Baron Carl Jedvard Bonde, Ericksbergs Slott i Södermanland, hans Ex libris, boksamlingen oppløst og spredd gjennom flere salg og auksjoner, Bjørn Löwendahl, Stockholm, Ruuds Antikvariat, Oslo, Kunstantikvariat PAMA (2010), privat samling

Litteratur: N. M. Knutsen og P. Posti "La Recherche, En ekspedisjon mot nord" Tromsø 2002, E. H. Schiøtz "Utlendingers reiser i Norge" nr. 353 og tilleggsinformasjon i del II, Nordnorsk Kunstmuseum, Tromsø 2005 "Voyage pittoresque - Reiseskildringer fra nord" sidene 22 – 24 Terje Øiesvold Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850 Orkana forlag as, Stamsund 2024, side 404 - 459

250 000,-

TIDLIGERE I BOKSAMLEREN PER MEYERS EIE FØR BOKVERKET TILHØRTE
PRIVATSAMLINGEN TIL ANTIKVARBOKHANDLER BJØRN RINGSTRØM

22. ALFRED SMITH

"SKETCHES IN NORWAY AND SWEDEN. DRAWN ON STONE FROM THE ORIGINAL SKETCHES BY HENRY WARREN"

Komplett plansjeverk. Folio, 54x37,5cm

Gravert tittelblad, 34 blad tekst (hvorav 16 med innklebde litografier), 10 plansjer.

Bundet i forlagets originale skinnbind med gullpreget tittel på rygg og fordekkelet

(Noen slitasjer, bokblokken er blitt festet på nytt til bindet)

LONDON 1847 (boken utkom uten angitt år)

VIKTIG OG SJELDENT BILLEDVERK OVER SØR-NORGE.

Alfred Smith var kapellan og foretok sin Norgesreise sammen med en pastor Mayow.

Av plansjene er åtte av ti fra Norge og omfatter bl.a. Heddal Stavkirke, Rjukanfossen, Vøringsfossen, Folgefonna og Romsdalshorn. Bildene er både romantiske og dramatiske med flere ulike dyrestaffasjer. De innklebde litografiene viser scener fra ulike områder som Halden, Kongsberg, Telemark, Lærdal, Filefjell og Gudvangen i tillegg til bilder av reinsdyr og reinsdyrfangst.

Tittelbladet og enkelte plansjer med noen pletter, men alt i alt et godt eksemplar av en bok som er uvanlig, men som også er nær umulig å finne uten feil og lyter når den først dukker opp.

Proveniens: Boksamler Per Meyer, nr. 357 i hans samlingkatalog fra 1969, Antikvarbokhandler Bjørn Ringstrøms privatsamling, boken var ikke med på auksjonene etter Ringstrøm.

Litteratur: Eiler H. Schiøtz "Utlendingers reiser i Norge" nr. 976, Peter Fjågesund "Til Telemark!" 2001, Heddal Stavkirke gjengitt på foromslaget og Rjukanfossen gjengitt som frontispice, Samuel E. Bring "Itineraria Svecana" nr. 732

18 000,-

23. GEO. M.W. ATKINSON

“SKETCHES IN NORWAY TAKEN DURING A YACHTING CRUISE IN THE SUMMER OF 1852”

Komplett eksemplar, tverr folio, 38,5x50cm. Med litografert tittel, 22 plansjer og ett kart.

Samtidig grønt halvskindbind med originale gule forsatspapirer (noen mindre skraper, noen fuktflekker på fordekket, skade på toppen av ryggen, de innvendige falsene er nennsomt forsterket)

CORK, England (uten år, men 1853)

Et av de klassiske engelske plansjeverkene basert på faktiske reiser til Norge. 21 plansjer og ett kart. Med viktige og tidlige litografier av bl.a. Bergen, Vossevangen, Odda, Stavanger og laksefiske ved Egersund. Kartet strekker seg fra Egersund til Bergen.

En gjennomgående fuktflekk i øvre marg går ikke inn på bildene, merker av hjørnebrett øverst til høyre på de fire første plansjene. Bare enkelte andre svake flekker

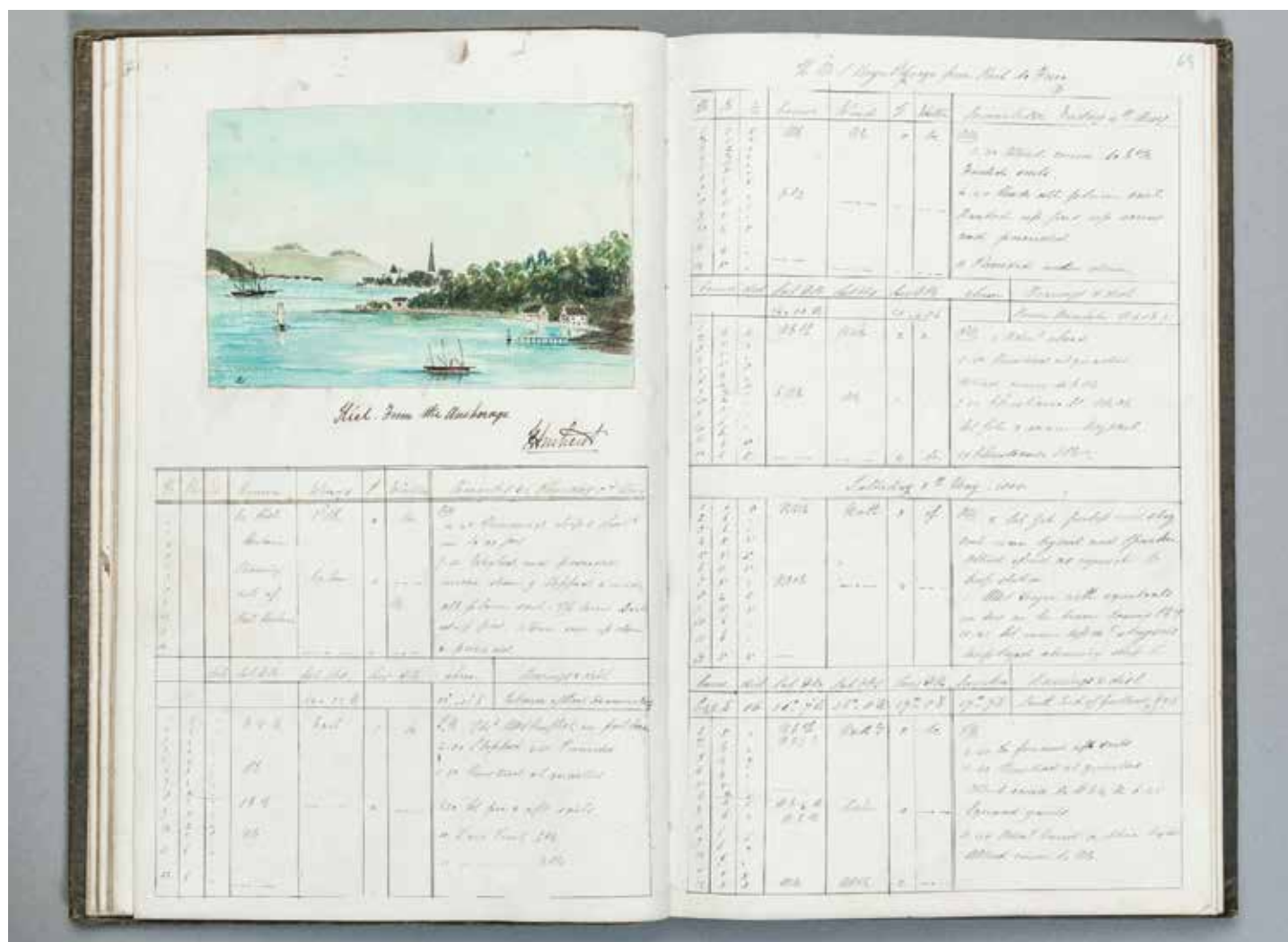
Proveniens: Boksamler Per Meyer, nr. 329 i hans samlingkatalog fra 1969

Litteratur: Schiøtz nr. 32, Leif Østby «Med Kunstnarauge» side 104 – 105 med en illustrasjon

15 000,-

SEILINGSLOGG FRA DE NORDISKE FARVANN INKLUDERT KRISTIANSAND

24. LOGG PÅ ENGELSKE FRA HMS "ROYAL GEORGE"

"LOG OF THE PROCEEDINGS ON BOARD H.M.S. "ROYAL GEORGE" – 120 GUNS CAPTAIN H.J. CODRINGTON CB KEPT BY J SCHMERST (?) MIDSHIPMAN"

Samtidig helsjirtingsbind, 33,5x21,5cm

50 løse blad datert: March 31 – August 10, 1854

119 innbundne sider: August 9, 1854 – December 7, 1855

7 tegninger, akvareller og kart, ca. 100 blanke sider

Skrevet om bord i HMS "ROYAL GEORGE" March 31st, 1854 – December 7th, 1855

EN UVANLIG LOGGBOK OM LIVET OM BORD I ET VELDOKUMENTERT KRIGSSKIP.

HMS "Royal George" var en 120-gun first rate ship of the line of the Royal British Navy" sjøsatt 22 september 1827 i Chatham Dockyard.

Loggboken omtaler HMS "Royal George" for det meste når den frekventerer mellom den baltiske flåten og Krim og var hyret for troppetransporter.

I loggen følges båten fra Kiel til Sverige og Østersjøen og to ganger retur til Norge, Lindesnes og Kristiansand.

Det var nok ulike meninger og oppfatninger om livet ombord og vi leser i loggen: The R. George is the ugliest looking tub with a stern like a haystack. Cannot sail at all. Steams pretty well in a calm – would be a happy ship if it was not for Long Jerry & Pet (?) Boyd. Også en Carmichaels utsagn på side 97: The R. George is too top heavy and reels about in a storm like a man with loose heels.

Litteratur: Wikipedia HMS Royal George (1827), worldnavalships.com

24 000,-

Day	Hour	Wind	Bar	Remarks
Jan 1	8 1/2	SE	30.0	At a light breeze of SE - - Sea and fresh to fresh
2	---	SE	30.0	At in evening 150 fathoms - Shot and sent to the - same object.
Jan 3	8 1/2	SE	30.0	At a light breeze of SE - - Sea and fresh to fresh
4	---	SE	30.0	At in evening 150 fathoms - Shot and sent to the - same object.
Jan 5	8 1/2	SE	30.0	At a light breeze of SE - - Sea and fresh to fresh
6	---	SE	30.0	At in evening 150 fathoms - Shot and sent to the - same object.

Christiania
Fjord
One light of 6' 6" in
- - - - - 8. 6. 56

Christiania
Fjord
Vikernes
Lyngnes

One light of 6' 6" in
- - - - - 8. 6. 56

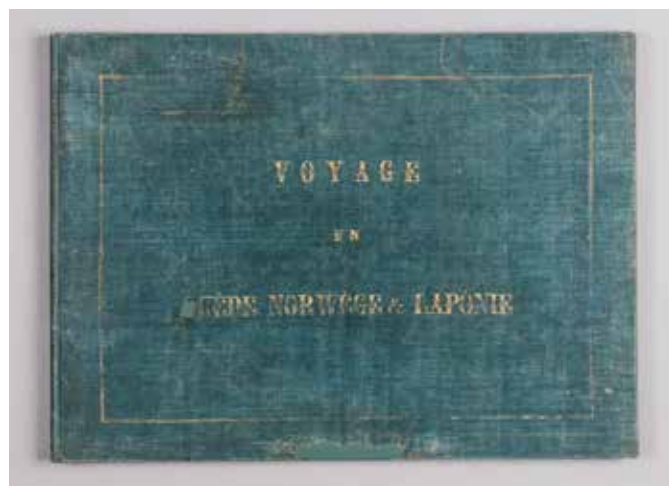
Seen on with the light 24 and also within a few miles of the harbor the Lyngnes light is seen. Along the light light to the N. W. and that from the light 11 1/2 to within 2 or 3 miles from the shore the light is seen within 10 or 12 miles'

- Christiania -

Norwegian Ensign

Log
of the Proceedings
on board
H. M. S. "Royal George" - 120 guns
Captain
H. J. Boscawen B.C.
Kept by Lieutenant
Mischke
Commencing - 3^d August 1854
Ending - 7th December 1855

ET SJELDENT PLANSJEVERK MED SIGNERT DEDIKASJON FRA «MADAME WAROCQUÉ»
«I VOYAGE PITTORESQUE-TRADISJONEN» (ØIESVOLD SIDE 232)

25. ARTHUR WAROCQUÉ

«SOUVENIR DE VOYAGE EN SUÈDE, NORWÈGE ET LAPONIE»

Folio, 43x58cm. Komplet og stort eksemplar med gravert tittelblad og 20 kolorerte litografiske plansjer.

Utgiverens originalbind i helsjirting (fordekket er reparert)

BRUXELLES 1857

Har alltid vært regnet som et av de sjeldneste blant alle de klassiske plansjeverkene ("Da verket er overmåte sjeldent – visstnok utgitt i kun 100 eksemplarer", se Schiøtz I side 516). Av de 20 plansjene er 9 med svenske motiver, mens de 11 andre har norske eller samiske motiver.

På flybladet dedikasjon fra Mary Warocqué Orville til «Monsieur Wahaller (?) 15. Aout 1876».

Korte rift i margen på et par plansjer.

Proveniens: Antikvarbokhandler Bjørn Ringstrøms privatsamling, boken var aldri med på auksjonene etter Ringstrøm

Litteratur: Schiøtz nr. 1147, Schiøtz II side 537 med korrigeret navn, Østby side 104

Terje Øiesvold: Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850 Orkana forlag as, Stamsund 2024 «Sameleir», «Ternad (Laponie)» og «Fraflyttet sameboplass» se side 235 - 237

32 000,-

VIKTIGE DRAMMENSPROSPEKTER BÅDE UTFØRT OG UTGITT I DRAMMEN

26. HARALD LYCHE

«DRAMMEN MED OMEGN 8 BILLEDER MED OPLYSENDE TEKST»

Oblong 4to, 26,7x35cm. Komplet med dekorert litografisk foromslag og åtte litografier med tilhørende tekst. Samtidig mørkegrønt halvskinnbind med tilhørende skinnittell på fordekket (brett i fordekket, skader i overtrekkspapiret på bakdekket)

Drammen 1862

SJELDENT VERK DA STØRSTEDELEN AV OPPLAGET SKAL HA GÅTT MED I DEN STORE BYBRANNEN I DRAMMEN I 1866. ET GODT EKSEMPLAR AV ET ETTERSØKT VERK.

Plansjene er: Drammen seet fra Rebbansbakken, Drammen med broen, Udsigt over Dramsfjorden med omgivelser, Paradisbakkerne, Parti af Eker ved Mjøndalen, Udsigt over en deel af Eker og Fiskumvandet, Prindsesse Sophies Udsigt, St. Olafs Bad i Modum. Syv av trykkenes forlegg er utført av Drammensmaleren Harald Oscar Andersen (Drammen 1836 – 1871).

Svak fuktsgjold knapt synlig på de fleste plansjer og tekstblad, minimal overflateskraping i starten på tittelen på plansje 1. Noen svake fingermerker her og der.

Litteratur: Arne I. Hoem "Drammen og Omland i Gamle Dager" Drammen 1980, side 52 – 61, alle unntatt "Prindsesse Sophies Udsigt" illustrert, Hoem skriver: "Den er i dag en sjeldenhet av rang. Jeg tror at jeg i min lange samlertid kun har sett den til salgs en gang".

24 000,-

VIKTIGE PROSPEKTER & KART

FØRSTEUTGAVEN AV DET FØRSTE TRYKTE NORSKE BYBILDET
UTSØKT EKSEMPLAR I ORIGINALKOLORERING

27. HIERONYMUS SCHOLEUS

«BERGEN»

Samtidig håndkolorert kobberstikk, 32,5x48 cm

KØLN, G. von Kempen, 1588

Bergenssticket var det eneste fra Norge i den store prospektserien til Georg Braun og Franz Hogenberg "Civitates Orbis Terrarum" fra 1572 og utover. Prospektet utkom i den fjerde delen, som første gang ble utgitt med latinsk tekst i 1588. Det er teksten på baksiden som bestemmer dateringen, se Brinkmann jr. Prospektet kom senere både med fransk og tysk tekst og på latin i senere utgaver. En samtidig påskrift på fransk i nedre marg: berghen en norwege
Et praktfullt originalkolorert eksemplar.

Litteratur: Mingroot-Ermen "Norge og Norden på gamle kart og trykk" nr. 16, Marius Hauge "Norge på gamle trykk" side 94, August Brinkmann jr. "Hieronymus Scholeus' Bergens=prospect - en analyse" Bergen 1973, se A-side 227. W.B. Ginsberg "Printed Maps of Scandinavia & The Arctic" Entry 24, fig. 24.10

45 000,-

MOSKSTRAUMEN – HAVSVELG ELLER VIRVEL? (ØIESVOLD SIDE 138-144)

29. VINZENCIO CORONELLI

“VORAGINE DI MOSKE STROOM – ONDE FORMATE DALLA VORAGINE DI MOSKESTROM”

Kobberstikk, 39,5x26cm

VENEZIA ca. 1696

Moskstraumen ble tidlig gjenstand for stor internasjonal oppmerksomhet. Olaus Magnus knyttet strømmen til flo og fjære, men usikkert på hvilken måte. Den ble også beskrevet som et svelg, et Kharybdis Muscana (Øiesvold side 137). De fleste forfattere fra antikken til slutten av 1600-tallet var enige om at vannet tok en underjordisk vei. Et sentralt navn rundt alle teoriene rundt underjordiske kanaler er Athanas Kircher (1602 – 1680). Øiesvold skriver side 138 at Johannes Herbinus (1632 – 1679) fulgte opp Kirchers teorier og at Vincencos Coronellis prospekt også bygger på Herbinus.

Senere på 1800-tallet finner vi Moskstraumen i litteraturen blant annet til Edgar Allen Poe og Jules Verne.

Litteratur: Terje Øiesvold Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850 Orkana forlag as, Stamsund 2024 Avbildet side 143 og fortellingen om Moskstraumen side 136 – 145

6 000,-

“DET ENGELSKE 1700-TALLSBILDET PÅ NORDKALOTTEN”

30. HERMAN MOLL (DØD 1732)

“NEW MAP OF DENMARK AND SWEDEN ACCORDING TO THE NEWEST AND MOST EXACT OBSERVATIONS”

Samtidig håndkolorert kobberstikk, 60x102cm

LONDON (c. 1710) – ca. 1733 eller noe senere

Et imponerende kombinert kart og prospekt over Skandinavia og nord. De fem vignettene til høyre demonstrerer den store interessen for Lappland og samer europeerne hadde på denne tiden. De to øverste er hentet fra Moses Pitt, de tre nederste fra Schefferus (Øiesvold side 225).

Vårt fine eksemplar har gammel kolorering. Er i gammel tid montert på lerret, margene er smale, men til stede helt rundt.

Litteratur: W. B. Ginsberg "Septentrionalium - An Exhibit 2001" nr. 42, Mingroot-Ermen "Scandinavia in old maps and prints" nr. 61, N.G. Germundson, Zürich, "A list of the different states of the Moll map of Scandinavia", dette er 4. tilstand, Ulla Ehrensverd "The History of the Nordic Map from Myths to Reality" Nurminen Foundation, Helsinki 2006, nr. 171

Terje Øiesvold Fra Nord – Nordkalottens billedhistorie – landskap og mennesker 1550 – 1850 Orkana forlag as, Stamsund 2024 Avbildet og omtalt side 225

15 000,-

DETALRIKT SJØKART OVER ØSTFOLD OG SVENSKEKYSTEN I PERFEKT FREMTONING

31. GERARD VAN KEULEN

“DE KUST VAN NOORWEGEN OF 'T LAND NOORD OOSTEN: VAN DE LANGESOND TOT GOTTENBORG VERTOONENDE FREDERIKS STAD, FREDRIKS HALL EN DESWYNSOND INT GROOT”

Samtidig håndkolorert kobberstikk, 52x59,5cm

AMSTERDAM ca. 1716

PRAKTEKSEMPLAR MED UTSØKT ORIGINALKOLORERING AV DET SJELDNE OG ETTERSURTE SJØKARTET OVER KYSTSTREKNINGEN LANGESUND – GÖTEBORG MED SÆRLIG FOKUS PÅ ØSTFOLD.

Litteratur: W.B. Ginsberg “Sea Charts of Norway, 1585 – 1812” Entry 8B: 11

35 000,-

NYREGISTRERT NORGESKART MED TILHØRENDE BESKRIVELSER.
 UTGJØR ET SETT PÅ 14 KORT.
 DETTE ER NÅ DET FJERDE KJENTE SPILLKORT MED ET KART OVER NORGE

**32. NICOLAS JEAN BAPTISTE DE POILLY
 (1707 – 1780)
 & JEAN – BAPTISTE MITOIRE
 (AKTIV 1746 – 1770)**

14 spillkort, samtidig grensekolorerte kobberstikk (ett Norgeskart, en beskrivelse over Island og 12 over Norge) som danner et komplett sett fra Norge. Trykkene er designet av Nicolas Jean Baptiste de Poilly og trykt hos Jean-Baptiste Mitoire. Hvert kort har størrelsen 8,4x6,1cm

PARIS 1751

Norgeskartet «Royaume De Norwege» er nyoppdaget og tidligere ikke registrert i litteraturen som for eksempel «Maps and Mapping of Norway 1602 – 1855» av William B. Ginsberg. Trolig har

det franske museet «Collection et Musée Français de la Carte à Joues» Norgeskartet i sin store samling av spillkort fra Poilly og Mitoire (se nedenunder). Hos William B. Ginsberg (bind II) kan vi lese at trykte spillkort er kjent fra ca. midten av 1600-tallet. En sjelden gang var kart tema for slike kortsett. Dette er store sjeldenheter og oppnår gjerne høye priser de få gangene de måtte dukke opp. Det første spillkortet med et Norgeskart er av James Moxon, London 1677 (Ginsberg side 59).

Vi er takknemlig for at den største kapasiteten vi kjenner til på dette området, nemlig ovennevnte forfatter av de tre referansebøkene om Norges karthistorie 1482 – 1855, med stor velvillighet har villet hjelpe oss med katalogiseringen. Han har i boken og på sin oppdateringsliste beskrevet de til nå kjente spillkort som viser et Norgeskart. For å unngå små nyansefeil i hans grundige beskrivelse gjengir vi denne på originalspråket engelsk.

William B. Ginsberg:

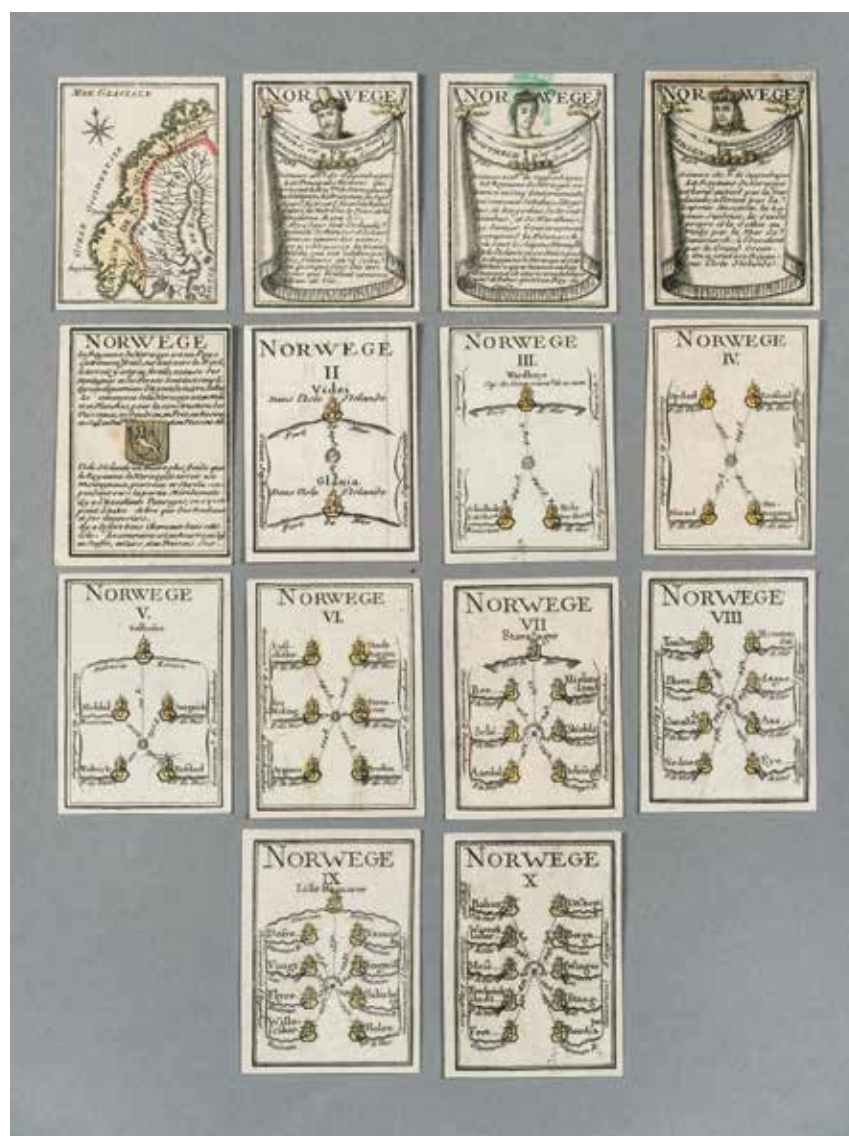
«A Rare Playing Card Map of Norway with 13 Corresponding Suit Cards»

A set of 14 cards consisting of one with a map of Norway plus a suit of 13 cards as follows: the ace with a summary overview of Norway, cards II-X with schematic geographic information, and three face cards with additional textual information.

Engraved by Nicolas Jean-Baptiste de Poilly and published by Jean-Baptiste Mitoire 1751

This set of 14 cards was published as part of a collection titled Cartes pour apprendre la géographie which consisted of 72 such units (1008 cards in total!) housed in a walnut box with 18 compartments. Each compartment held four (of the 72) units and comprised a “game” dealing with France, central and northern Europe, and other parts of the world. An accompanying booklet provides additional bibliographic information: Cartes pour apprendre la géographie dédiées à S. A. S. Monseigneur le Prince de Bourbon-Conti, Comte de la Marche par M. Delaistre, Ingénieur du Roi, & de Son Altesse Sérénissime Monseigneur le Prince de Conti. The

objective was to help “students/players” develop their sense of strategy while learning about different countries, regions, and provinces. The rules were inspired by four popular card games of the time: “piquet,” “quadriple,” “médiatuer,” and “whist.”

Although unequivocally a playing card map of Norway, the collection of which it is a part is sui generis to other sets containing a map of Norway (which are themselves notably distinct from one another). Three are recorded in *Maps and Mapping of Norway, 1602-1855* (MMN) by William Ginsberg, the authoritative cartobibliography for the country, and on the updates page of his website (entries 5 and 30 in the book, and entry 25+ on the website: <https://www.septentrionalium.com/Updates2.html>). Ginsberg has commented that “the fingers of one hand are sufficient to count them [maps of Norway on playing cards].”

The first notable difference is in the number of maps in each of the decks. In *Cartes pour apprendre la géographie*, each unit of 56 cards would have four maps and 4 suits of 13 cards (i.e. a 52-card deck). This compares to 52, 32, and 22 maps in MMN entries 5, 30, and 25+, respectively. Moreover, the composition of each of these is different both from one another and from the set being offered. MMN entry 5 (James Moxon) is a standard deck of 4 suits/52 cards; each suit corresponds with a continent and there are 52 maps. MMN entry 30 (S.L. Hegrad) is a French

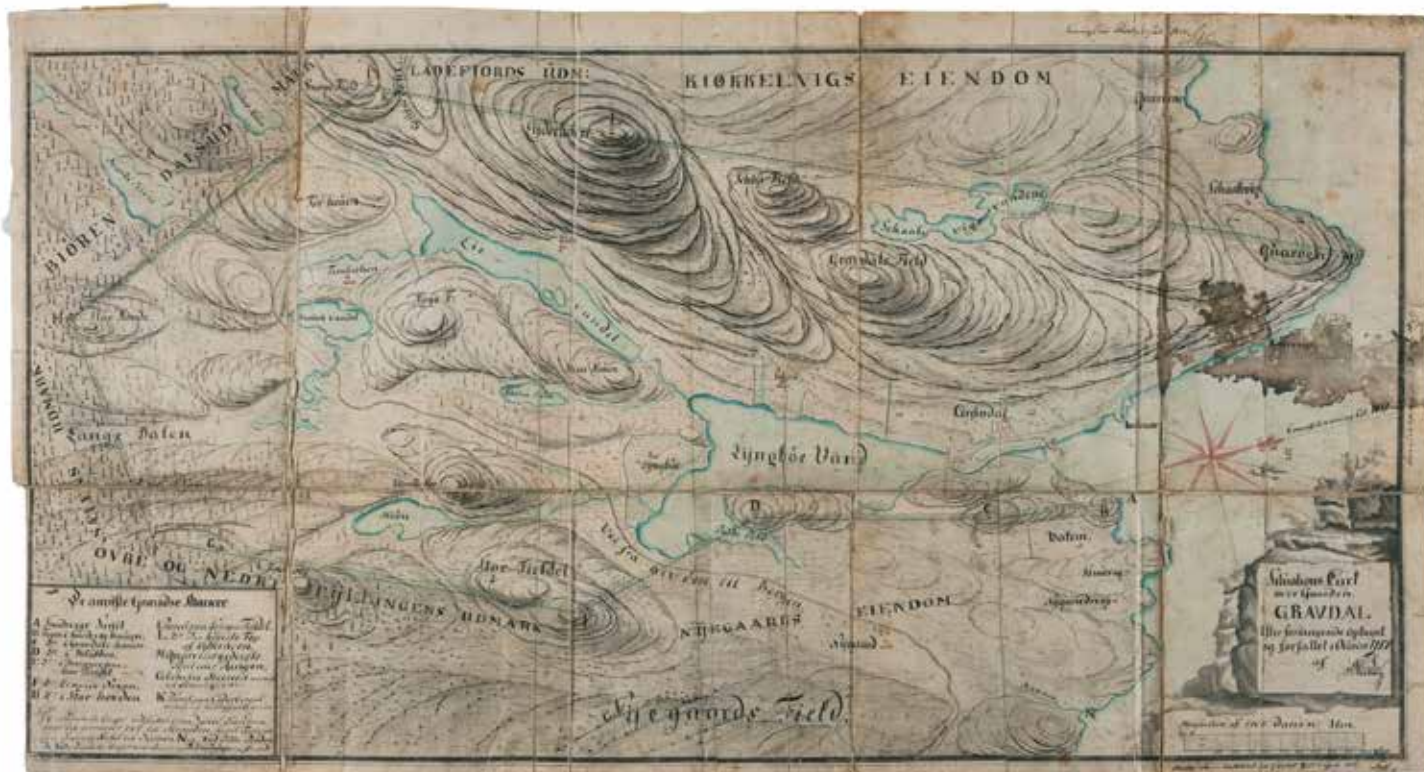
deck of 4 suits/32 cards, with a map on each card. MMN entry 25+ is an anonymous 78-card Tarot deck of which only the 22 atouti (trump cards) have maps (20 with maps on scrolls, two showing the principal rivers of Europe) while the remaining 56 cards display coats-of-arms and textual information related to the maps.

The varying number of maps reflects a difference of even greater significance. The four sets of playing cards with a map of Norway are constructed for different and distinct purposes, and their form follows their function. The “games” of the de Pouilly/Mitoire creation have explicitly educational objectives. The Moxon and Hegrad decks were intended for social entertainment, with the latter also having instructive uses. The tarot pack was an aid to divining one’s future.

Litteratur: William B. Ginsberg «Maps and Mapping of Norway 1602 – 1855» New York 2009, se nr. 5 og 30 samt tidligere referert oppdateringsliste på Septentrionalium.com. På internett: Ensemble de jeux géographiques – Collection et Musée Français de la Carte de Joues, Issy-les-Moulineaux. Høyst sannsynlig inneholder denne museumssamlingen også Norgessettet uten at det så langt har latt seg bekrefte.

40 000,-

«GAARDEN GRAVDAL – MATRIKEL 4601-146/1»
 ORIGINALT, STORT 1700-TALLS MANUSKRIPTKART FRA LAKSEVÅG I BERGEN
 KARTET ER I 2023 OMHANDLET I EN OPPGAVE PÅ HØGSKULEN PÅ VESTLANDET

33. NILS THODAL (BERGEN 1735 – 1803)

«SITUATIONS CART OVER GAARDEN GRAVDAL EFTER FORLANGENDE OPTAGET OG FORFATTET I OCTOBER 1787 AF N.THODAL (SIGN)»

Manuskriptkart, penn og akvarell, kartet har vært foldet og samtidig lagt på lerret, 45x87cm

Med flere påskrifter og dateringer i marginen, blant annet fra 1826 og 1880

(Noen sprekker i foldene, en større blekkflekk til høyre, men generelt i god, original stand)

Utført i BERGEN oktober 1787

ET ENESTÅENDE OG VIKTIG UNIKAT-DOKUMENT OVER ET HISTORISK OMRÅDE I BERGEN.

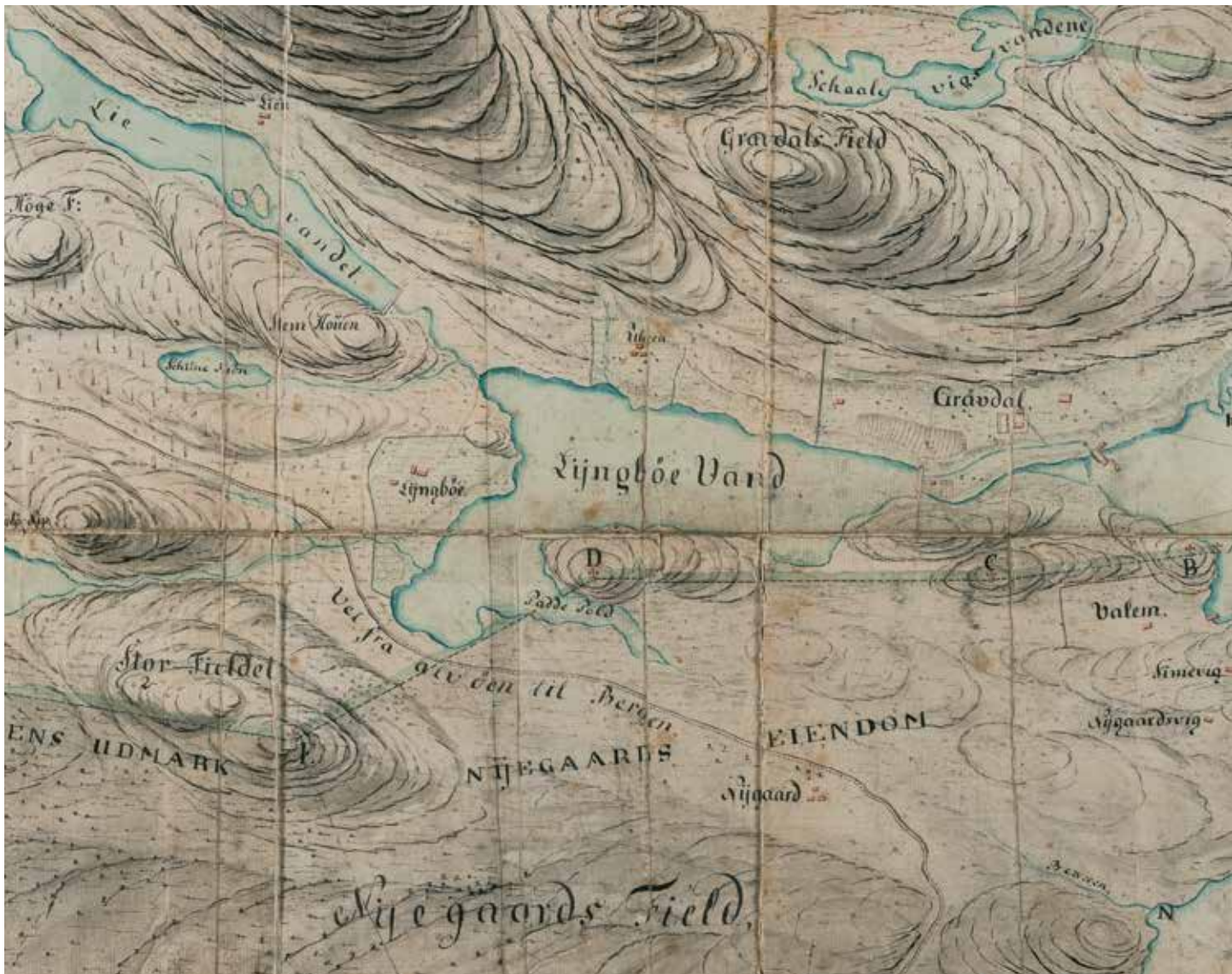
TROLIG TEGNET FOR BRUK TIL GÅRDENS DAVÆRENDE EIER PHILIP NICOLL OG BENYTTET I FLERE SENERE KARTFORRETNINGER.

1700-TALLS NORSKE MANUSKRIPTKART ER GENERELT STORE SJELDENHETER.

På kartet er Gravidal omgitt av «Ladefjords Udm», «Kiøkkelvigs Eiendom», «Nedre og Øvre Fyllingens Udmark» og «NÛegaards Field og Eiendom».

Gravidal, tidligere gårdsbruk i Laksevåg, ligger på eidet mellom Gravidalsvatnet og Byfjorden. Gravidal ligger i gammelt jakt- og fangstområde der det er gjort mange arkeologiske funn. Gården er nevnt tilbake i sagaen, tilhørte Munkeliv kloster og var krongods frem til 1649. Gården hadde mølledrift fra 1200-tallet og frem til 1899. Da kartet vårt ble tegnet var eier Philip Nicoll (fra 1745), som gjorde hovedbruket til «lyststed» som i dag er kommandantboligen. Han gjorde antagelig de endringene

som i dag er kjernen i hovedbygningen. Senere eiere på 1800-tallet var stortingsmann August Konow (drev garveri der) og Johan Ingebrechtsen (fra 1879) som stykket ut eiendommen. Forsvarsdepartementet overtok Gravdal i 1897/99 og gjorde slutt på herregårdsidyllen og lystgårdatmosfæren ved oppbyggingen av Kvarven festning. Hovedhuset ble sjefsbolig og møllebygningen kaserne.

Fra eiendommen er det skilt ut flere bruk. «Garveriet» er nå hagesenter, «Solegården» har bolighus fra 1980-tallet og Laksevåg videregående skole er også anlagt på Gravdals grunn (Se Bergen Byarkiv)

Kommandantboligen benyttes i dag av Bergen Militære Samfunn til selskaps- og kursdrift. Den er et viktig kulturminne over en svunnen tid.

OM KARTTEGNEREN NILS THODAL

Om karttegneren Nils Thodal vet man at han var militær og stasjonert i Bergen. Han gikk av med oberst grad med 420 rdl. i årlig pensjon.

På forrige nummer stiftet vi bekjentskap med den danske kartografen Christian J. Pontoppidan og hans banebrytende kartarbeider over Norge 1785 – 95. Det interessante er at Nils

Thodal var svært involvert i Pontoppidans kartprosjekt. Andreas Velsands masteroppgave fra 2018 beskriver på side 88 hvor takknemlig Pontoppidan var for «Captain Todal» og dennes bidrag til kildegrunnlag over søndre Bergens stift til «Det Sydlige Norge» (1785). Thodal skal ha fått økonomisk støtte fra staten for sitt arbeid. Det er altså en dyktig kartograf, som trolig eieren av Gravdal, Philip Nicoll, har gitt oppdraget med å tegne sitt «gods». I 2014, (katalog 32, nummer 31) presenterte Galleri Bygdøy Allé et annet mye mindre manuskriptarbeid av Thodal, dette også fra bergensområdet («Slettebakken»). Det var datert 1784.

Litteratur: Gard Gjesdahl Engh «Gaarden Gravdal 4601-1461/1» Obligatorisk oppgave for LE1103, Høgskulen på Vestlandet, 2. Semester 3.3.2023, kartet vårt er omtalt og avbildet side 6. Olai Ovenstad «Militærbiografier Den Norske Hærs Officerer Fra 18. Januar 1628 – til 17. mai 1814» Oslo 1949, bind II, side 494, Bergen byleksikon, Bergen byarkiv «Gårdsbruk og lyststeder» Bergen 2001 og 2009, Andreas Velsand, masteroppgave i historie Universitetet i Oslo 2018: «Gamle dansk-norske kart over Norge – En undersøkelse av konteksten for tegningen av norgeskart i Danmark-Norge på 1700-tallet»

50 000,-

«SKEEN». PROSPEKTET SOM VAR EN GAVE TIL BERNT ANKER SOM TAKK FOR
OPPHOLDET SOMMEREN 1800.
DET FØRSTE TRYKTE BILDET AV SKIEN

34. WILLIAM FEARNSIDE

«VUE DE SKEEN EN NORWEGE PRISE SUR LA PLACE PAR W. FEARNSIDE, DEDIÉ AVEC PERMISSION Á MONSIEUR LE CHAMBELLAN D' ANKER MEMBRE DES ACADEMIES ROYALES, DES SCIENCES DE LONDRES, STOCKHOLM, &C. &C. PAR SONTRES HUMBLE ET TRES OBEISSANT SERVITEUR, W. FEARNSIDE»

Akvatint, 49,5x74cm + underteksten. I en eldre gullforgylt ramme i rokokko-stil.

LONDON ca. 1800 – eller nærmere 1804?

Som vi hørte under katalognummer 10, boken «Boydells Picturesque Scenery of Norway», så reiste de to engelskmennene John William Edy og William Fearnside i Norge langs kysten fra Hellesund til Halden sommeren 1800. Dette for å levere tegninger til et engelsk billedverk fra Norge. Men det ble en trøblete tur for de to engelskmennene da de på Helgeroa ble arrestert og brakt til Christiania mistenkt for spionasje. Nå var man litt forsiktig med å behandle disse «gentlemen» for røft før man var sikker på hva deres ærend var i Norge. De ble derfor satt i forvaring hos selveste Bernt Anker og godt forpleid. Etter et par uker ble de «sluppet fri» da mistankene om spionasje var grunnløse. Vel hjemme i England sendte Edy og Fearnside hvert sitt takkebidrag til Bernt Anker for gjestfriheten under forvaringen i Christiania. Edy utførte Christiania og Fearnside «Skeen». I offentlige samlinger skal «Skeen» kun være i Norsk Folkemuseum, Aust-Agder-Museet, Eidsvollsbbygningen, Telemark Museum og Nasjonalbiblioteket i Oslo. Bare en liten håndfull er registrert i privat eie.

ET PRAKTFULLT, KONTRASTRIKT SORT TRYKK I MEGET GOD TEKNISK TILSTAND.

Litteratur: Schiøtz I, side 135, Hauge side 135 illustrert, Schnitler «Vore Oldeforeldres Land» nr. 37

60 000,-

PETER CHRISTIAN FREDERIK WERGMANN (KØBENHAVN 1801 – CHRISTIANIA 1869)

Maleren, tegneren og teatermannen Peter C.F. Wergmann var født i København, men var bosatt i Christiania fra 1830. Han skulle raskt bli en av våre betydeligste prospektkunstnere med en omfattende produksjon, hovedsakelig litografier trykt hos Winther, Kruse eller Fehr i Christiania. Det var plansjeverk (bøker eller hefter i omslag) og enkeltbladtrykk. Alt dette er pionerarbeider i norsk kulturhistorie, men enkeltbladtrykkene er større, blir mer detaljerte og er langt sjeldnere. Som teater- og dekorasjonsmaler satte Wergmann sitt preg på Frederikshald Teater, Drammens Teater og Det kgl. Slot. Han foretok også restaureringsarbeider i Stortingsbygningen og i Universitetets festsal. Fot teatret utførte han tallrike illustrasjonsarbeider til stykker av H. Wergeland, H.A. Bjerregaard, A. Munch, H. Ibsen med flere.

I 1961 utførte skipsmegler og samler Harald Salvesen et grundig registreringsarbeid av blant annet Wergmanns litografiske produksjon. Oppgaven medførte flere besøk i magasinene til daværende Universitetsbiblioteket i Oslo. Den dag i dag bruker undertegnede hans oversikt i stensil som referanse når det katalogiseres prospekter av Wergmann.

FREDERIKSHALD I 1835 SÅ LANGT VI VET ENESTE KJENTE EKSEMPLAR I PRIVAT EIE

35. PETER C.F. WERGMANN

«FREDERIKSHALD. – OPTAGET OG TEGNET PAA STEEN AF P.F. WERGMANN 1835 – TRYKT HOS WINTHER»

Samtidig håndkorert litografi, 31,3x50,5cm

CHRISTIANIA, Trykt hos Winther, 1835

Fredrikshald (Halden fra 1928) var en svært viktig grenseby og et historisk sted for den unge norske nasjonen etter 1814. Således er det forståelig at Wergmann har utført flere enkeltbladversjoner av byen. Et motiv sett fra større avstand til Festningen ble presentert i katalog 49 – II fra Galleri Bygdøy Allé våren 2022. Dette i forbindelse med presentasjonen av 15 Wergmann – prospekter som alle ble solgt til Nasjonalmuseet. I den samlingen var det et sterkt beskåret eksemplar av trykket vi nå presenterer. Det var da det eneste vi kjente til. Fra før kjenner vi fra litteraturen og egne observasjoner bare til eksemplaret på Nasjonalbiblioteket.

Litteratur: H. Salvesen "Wergmann-Litografier" en liste, august 1961, nr. 7. Ved henvisning hos Salvesen til UB er det Universitetsbiblioteket som senere er blitt Nasjonalbiblioteket. Norsk kunstnerleksikon bind IV, Oslo 1986.

60 000,-

RISØR DATERT 1835
SÅ LANGT VI VET ENESTE KJENTE EKSEMPLAR I PRIVAT EIE

36. PETER C. F. WERGMANN

“ÖSTER = RISÖER. SEET FRA LANDSIDEN – TRYKT HOS KRUSE”

Samtidig håndkolorert litografi, 29,5x45,2cm

Trykt nede til venstre: P.F. Wergmann del. 1835

Christiania, Trykt hos Kruse, 1835

Ifølge Salvesens liste er det to trykk utgitt av Peter C. F. Wergmann fra “Öster=Risöer”. Det andre er hans nummer 15 som skal være litografert hos Prahll i Bergen (noe mindre størrelse). Salvesen har antagelig ikke sett dette, men henviser til en katalog fra J.W. Cappelens Antikvariat. I katalogen over Per Meyers samling fra 1969 er tilsvarende prospekt (angitt som nykolorert) listet som nummer 384. Nummer 16 hos Salvesen er vårt motiv fra “Landsiden”, og han refererer til et eksemplar hos UB (nå Nasjonalbiblioteket). Hva vi kjenner til er det tidligere ikke registrert andre eksemplar enn dette verken i offentlige eller private samlinger. Vårt eksemplar var ukjent frem til 2023. Noe bruning her og der, bladet er profesjonelt konservert.

Litteratur: H. Salvesen “Wergmann-Litografier” en liste, august 1961, nr.16. NB! Ved henvisning hos Salvesen til UB er det Universitetsbiblioteket som nå er blitt Nasjonalbiblioteket, Norsk kunstnerleksikon bind IV, Oslo 1986.

60 000,-

LITOGRAFEN OG OFFISEREN
GEORG CARL CHRISTIAN WEDEL PRAHL
(DØNNINGSMOEN VED GRIMSTAD 1798 – ALVERSUND VED BERGEN 1883)

SAMLING PÅ 9 STORE ENKELTBLADPROSPEKTER

Mannen med det lange og imponerende navnet ble utnevnt til sekondløytnant i 1815 etter å ha gått krigsskolen i Christiania, fra 1823 var han tilknyttet Bergenske Brigade. Samtidig viste han både store kulturelle interesser og talent for handel ved å avertere kart og trykk til salgs. Disse fikk han levert fra landets første stentrykkerier i Christiania, Fehr og Winther. Dette vekket hans store interesse for litografiet som verktøy for mangfoldiggjørelse og han kunne i 1827 åpne Bergens første «Lithographiske officin». Det skulle de neste tiårene utkomme en rekke forskjellige trykk og småbøker illustrert eller designet av kunstnere og dyktige prospektmalere tilknyttet Prahl's virksomhet. Blant disse finner vi navn som J. Deshington, H.C. Knudsen, J.M. Calmeyer, J.F. Dreier, J.L. Losting, H. Bucher, H.L. Reusch, F.W. Schiertz og J. Frich.

NB! Se også vårt katalognummer 19, settet med Prahl's «Norske National=Dragter»

Prahl's produksjon var svært omfattende og inneholder folke- og bonde drakter, barnebøker, skoleatlas, grunnlovstrykk, medisinske verk, portrettalbum, store kongeportretter, enkeltbladtrykk, enkeltbladkart, osv., men ikke minst en rekke enestående byprospekter og kjente landskapsmotiver. I all hovedsak var det «Det særegne norske» Prahl ønsket å formidle

gjennom sin virksomhet. Han står således som en bauta i den norske nasjonsbyggingen første del av 1800-tallet.

Samlingen vi her presenterer må anses som enestående. Det er langt fra overdrevet når vi sier at de fleste av trykkene er svært sjeldne. Samlingen er blitt til etter mer enn 30 års iherdig søken etter byprospekter av Prahl. Majoriteten av trykkene er sett i markedet kun den ene gangen de dukket opp. Noen av trykkene har, uten at det forstyrrer betrakterens opplevelse, opplevd tidens tann, men de har altså ikke latt seg erstatte av andre eksemplarer.

Vi har valgt å datere de presenterte prospektene til omkring 1840. De oppgitte målene er tatt fra trykklinje til trykklinje eksklusiv tekstfeltet.

Flere av trykkene er eksklusivt innrammet i London hos John Davis Framing.

Litteratur: Immanuel Ross "Kaptein Georg Prahl 1798 – 1883-En biografisk – kulturhistorisk skisse" Bergen 1896, N. Ebbing "Prahl's litografiske arbeider" side 33, A. Dreyer "Kunstmaleren Johan

Prahl's Lithografiske officin i Marken i Bergen. Ca. 1830

Samtidig litografi, lett kolorert. Trolig det eneste kjente eksemplaret. Trykket må være den første avbildningen i Norge av en bygning som huser et litografisk verksted. På denne tiden hadde Georg Carl Christian Wedel Prahl også sin bolig i dette huset.

(Eksemplaret er avbildet på side 9 hos Nanna Ebbing «Prahl's Litografiske Arbeider» Oslo 1959)

Litografiet er deponert på Norsk Kultursenter på Koppang

GUDVANGEN OG NÆRØYDALEN

37. GEORG CARL CHRISTIAN WEDEL PRAHL

«GUEDVANGSØREN, LANDSIDEN. INDRE=SOGN I BERGENS STIFT»

«TEGNET AF SCHIERTZ. LITH. AF BUCHER. TRYKT OG FORLAGT VED PRAHL OG BUCHER I BERGEN»

Litografi, 24,8x33,5cm + tekstfeltet

For en del år tilbake av konservator lagt ned på godt støtteark, noen reparerte rift i øvre marg.

Eksklusivt innrammet hos Davis Framing i London

+

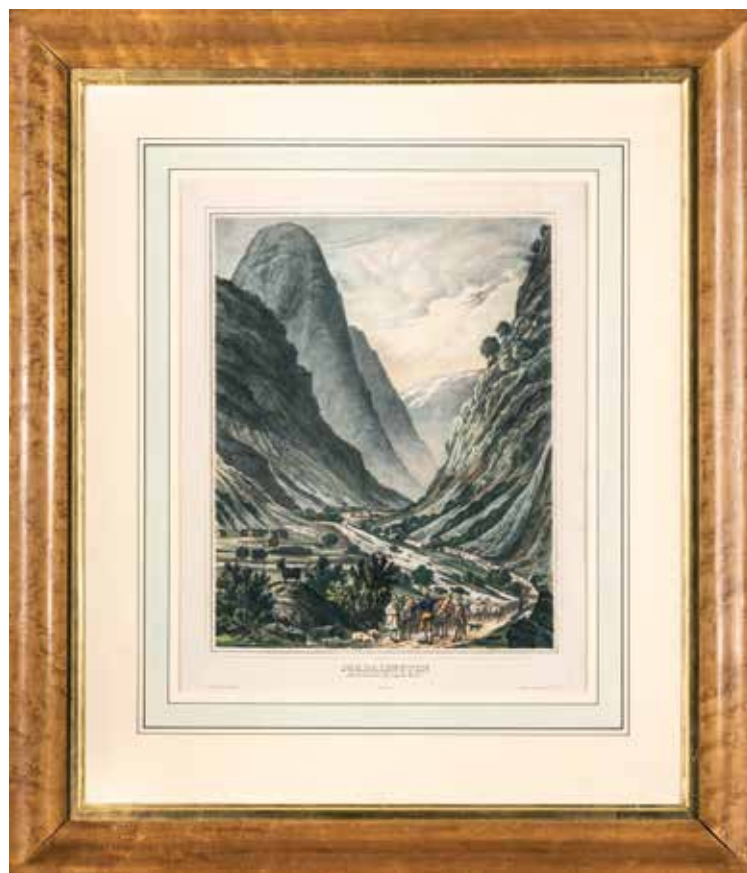
«JORDALSNOTEN I NÆRØDALEN I BERGENS STIFT.»

«FORLAG OG LITH. AF PRAHL I BERGEN TEGNET EFTER NATUREN AF LOSTING I BERGEN»

Samtidig håndkolorert litografi, 33,5x26,5cm + tekstpanel

Eksklusivt innrammet hos Davis Framing i London

FOR PARET 35 000,-

DET MEST REPRESENTATIVE HAMMERFESTBILDE I NORSK PROSPEKTHISTORIE

38. GEORG CARL CHRISTIAN WEDEL PRAHL

«HAMMERFÆST»

«Lith. Af Prahl i Bergen. Tegnet paa Steen af H.C. Knudsen»

Samtidig håndkolorert litografi, 32,5x47,5cm + tekstpanel

Noen vertikale bretter, (muligens en gang har vært rullet). Trolig noen restaureringer i et område i himmelen. Et godt eksemplar av et imponerende og viktig prospekt.

50 000,-

UNIKT PAR MED BYPROSPEKTER OVER BODØ

39. GEORG CARL CHRISTIAN WEDEL PRAHL

«BODÖE»

«LITH. AF PRAHL I BERGEN. TEGNET PAA STEEN AF H.C. KNUDSEN»

Litografi, 32,2x45,5cm + tekstpanelet

Eksklusivt innrammet hos Davis Framing i London

Noen restaureringer i marg og motiv, trolig også noen retusjer. Gul flekk i nedre marg.

+

“BODÖE KIRKE OG PRÆSTEGAARD M.M.”

“TEGNET EFTER NATUREN AF A. LARSEN. LITH AF PRAHL I BERGEN. TEGNET PAA STEEN AF LOSTING”

Svakt kolorert litografi, 32x47,2cm + tekstpanel

Det eksisterer to prospekter av Prahl fra Bodø. Tegneren er oppgitt å være “A. Larsen”. Dette er Arne Larsen født i Fåberg. Etter å ha fått tegneundervisning i København skal han i årene 1823 til 1835 reist langs kysten fra Bergen og nordover og undervist folk i tegning og maling. Han skal ha malt en rekke portretter, derav flere i Bodø. (Se Norsk kunstnerleksikon II). Johan Ludvig Losting overførte tegningen til den litografiske stenen.

Det er i vår antikvariatkarriere kun sett disse to eksemplarene

Noen restaureringer, fargene er bleket

FOR PARET 70 000,-

EN KLASSIKER RUNDT SKILDRINGEN AV DET HISTORISKE SILDEFISKET

40. GEORG CARL CHRISTIAN WEDEL PRAHL

“VAARSILDEFANGST MED NOT OG LAAS I TELLEVAAG SUNDS PRÆSTEGJÆLD. NORDHORDELEHNS FOGD BERGENS STIFT”

Samtidig håndkolorert litografi, 24,5x35,5cm + tekstpanel

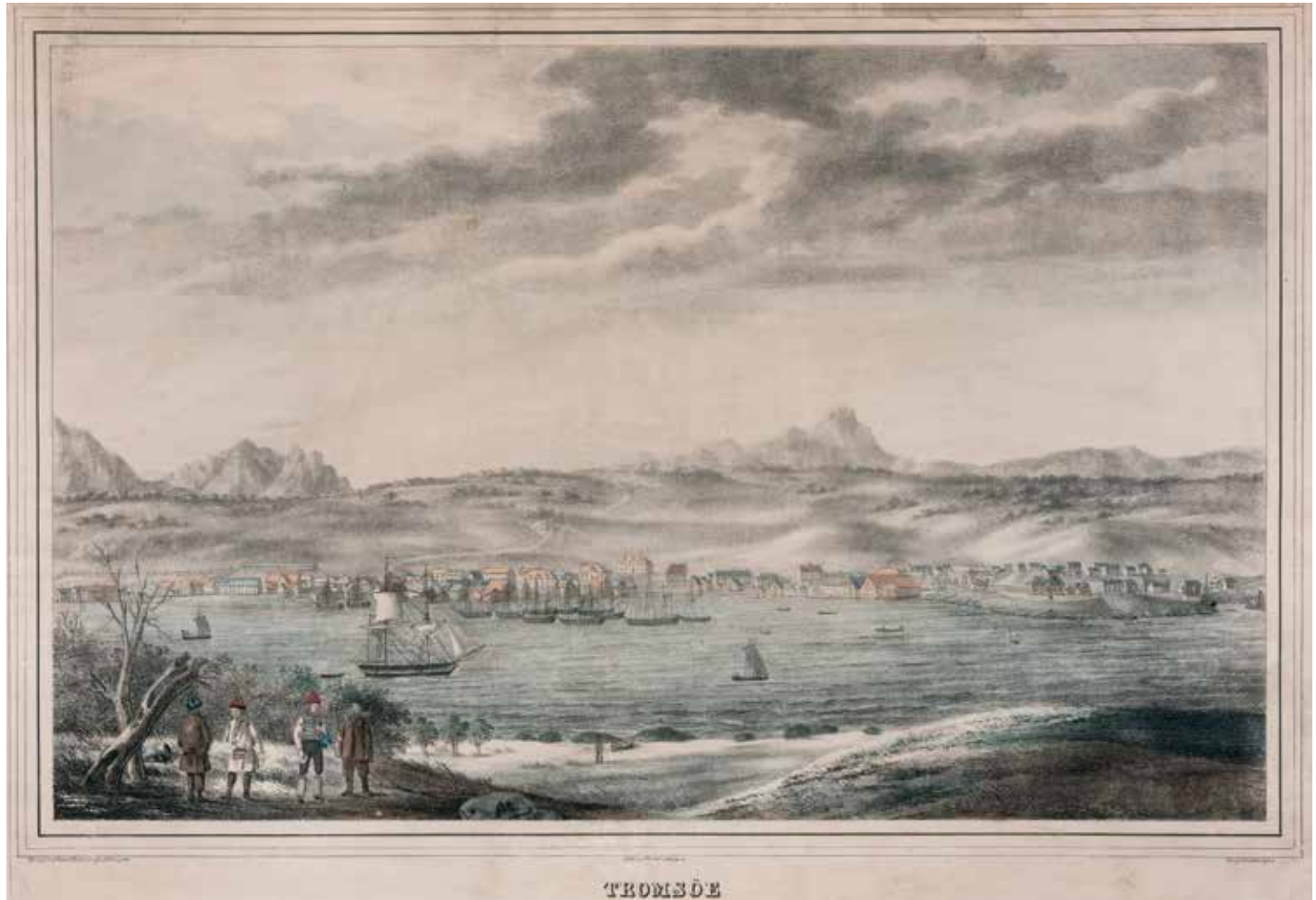
Signert i stenen nede til venstre: A. Böttger lit.

Trykt på tykt papir med store marger, noen lukkede margrifter nede, øvre og nedre venstre hjørne med en fuktskjold.

Eksklusivt innrammet av Davis Framing i London

40 000,-

ENESTE EKSEMPLAR AV «TROMSÖE» VI HAR OBSERVERT

41. GEORG CARL CHRISTIAN WEDEL PRAHL

“TROMSÖE”

“OPTAGET EFTER NATUREN AF A. LARSEN. COP: AF H: C. KNUDSEN”

Samtidig håndkolorert (svakt) litografi, 32,5x49cm

Til venstre i bildet ser vi fire personer, derav to med samiske drakter. Stilen på disse kjennes igjen fra Prahls litografier av folkedraktene fra 1827 – 32.

Eksklusivt innrammet hos Davis Framing i London

50 000,-

ENESTÅENDE MULIGHET
EN UNIK SAMLING MED KLASSISKE TRONDHEIM-PROSPEKTER
INKLUDERT TO PRAKTOBJEKTER UTFØRT AV PRAHL

42. JACOB MASCHIUS (TRONDHEIM 1630 – 1678)

“Trondhiem – Urbis Norrigiæ Celeberrima Nidrosia Ære Incisæ Exhibetur A. 1674”

Kobberstikk fra originalplaten, 43x87cm + marg

(TRONDHEIM 1674), men CHRISTIANIA hos Holck 1851

Et viktig norsk byprospekt over Trondheim (Nidaros). Dette må være det første byprospektet av norsk opprinnelse.

Jacob Maschius var prest og kobberstikker. Bildet har stor byhistorisk betydning da det viser byen før storbrannen i 1685 og er gjengitt i de fleste relevante historiebøker.

Det eksisterer muligens kun ett eksemplar av originaltrykket fra ca. 1674 (Nasjonalbiblioteket skal ha det). Men også det foreliggende avdraget fra originalplaten gjort av Olaus Krøger von Holck (1820 – 76) er svært uvanlig. Vårt eksemplar må ikke forveksles med den litografiske gjengivelsen som ble utført i Trondheim på slutten av 1800-tallet.

Litteratur: Norsk kunstnerleksikon bind II

15 000,-

43. SIGVART SCHØDT (TRONDHEIM 1781 – 1865)

“Throndhjem taget fra Stadens Östre Side – Danmarks og Norges Konge tilegnet 1. Januar 1814”

Samtidig håndkolorert akvatint, 30,4x42,3cm

KØBENHAVN ca. 1814

Sjeldent tidlig Trondheimsprospekt. Bladet er stukket i akvatint av den danske gravøren Andreas Flint (1767 – 1824) basert på nordmannen Sigvart Schødts tegning av byen fra ca. 1810. Merk at det kom ikke noe byprospekt utført av H.A. Grosch eller G. Haas basert på C.A. Lorentzens malerier. Bare Leerfoss ble utført.

Litteratur: Norsk kunstnerleksikon bind III, Schiøtz II side 924-925

15 000,-

STORT OG NITIDIG UTFØRT TRONDHEIMSBILDE AV DREIER FRA 1819

44. JOHAN FRIEDRICH LEONHARD DREIER (TRONDHEIM 1775 – BERGEN 1833)

«NIDROSIA. VED TRONHIEM FRA SOESIDEN VED FORBIERGET DIGERMULEN OPTAGET MOD ÖSTEN VED JOH: F.L. DREIER I BERGEN 1819»

Akvarell og gouache, 38x56cm eksklusiv Dreiers håndskrevne tekst nederst. Lysmål 45,5x57cm.

Utført i BERGEN 1819

Dette er det vakreste og mest representative av J.F.L. Dreiers bilder vi har sett av hans fødeby Trondheim. Under motivet er det en vignett med Trondheims byvåpen. En senere datert versjon 1824 tilhører Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum og er nr. 106 hos Einar Lexow «Johan F.L. Dreiers Prospekter» og er avbildet hos Schnitler «Vore Oldeforeldres Land» nr. 78

Bare en svak utglattet midtfold, ellers et utsøkt friskt eksemplar av et viktig dokumentasjonsbilde over Trondheim.

190 000,-

TROLIG DET ELDSTE STENTRYKKET AV TRONDHEIM OG ANTAGELIG
DET ENESTE KJENTE EKSEMPLAR I PRIVAT EIE.
STIFTSARKIVET STILTE UT SITT EKSEMPLAR I 1897

45. MATHIAS FERSLEV DALAGER (GRØNLAND 1769 – TRONDHEIM 1843)

«PROSPECT AF KRONINGSSTADEN TRONDHJEM FRA STEENBJERGET.»

Litografi, 31x53cm + marg

Originalrammen

Utført i 1820 årene, trolig i TRONDHEIM

Som det står i katalogen for «Den Historiske Udstilling» fra 1897: Vistnok det ældste Lithografi af Trondhjem. Uden Sted og Aar; men utvilsomt efter en Tegning af Dalager. Tilhører Stiftsarkivet

Mathias Ferslev Dalager var født på Grønland og kom til Norge og Trondheim i 1796 i håp om å slå igjennom som billedkunstner og håndverker. Han etterfulgte Elias Meyer som tegnelærer ved realskolen og ved Vaisenhuset skole, men en skilsmissekandale i 1805 gjorde at han ble avskjediget. Han livnærte seg ved forskjellige gjøremål som privatundervisning og dørsalg av lodd hvor bildene hans var gevinstene. Likevel skal økonomien hans ha vært temmelig skral.

Vi har i våre kataloger av og til presentert gouacher av M.F. Dalager, men vi har ikke tidligere sett dette litografiet før eksemplaret i 2016 dukket opp i en privatsamling i Oslo.

Litteratur: Norsk kunstnerleksikon bind I side 460 – 461. «Katalog for Den Historiske Udstilling – Trondhjems 900 Aars Jubilæum» Trondheim 1897, nr. 59 i katalogen

45 000,-

ET DRØMMEPAR FOR TRONDHEIMSELSKERE

46. GEORG CARL CHRISTIAN WEDEL PRAHL

“TRONDHJEM”

“Lith af Prahl i Bergen. Cop: af H.C. Knudsen. Tegnet efter Naturen af Dalager”

Samtidig håndkolorert litografi, 35x52,8cm + tekstpanel

Et av Prahls vakreste prospekter. Et utsøkt eksemplar i original ramme.

+

“TRONDHJEM.”

“FORLAGT OG LITH: AF PRAHL I BERGEN. TEGNET EFTER NATUREN AF DALAGER. COP AF H:C: KNUDSEN”

Samtidig håndkolorert litografi, 21,9x31cm

2 SAMTIDIG HÅNDKOLORERTE LITOGRAFIER, BERGEN OMKRING 1840

Særdeles vakkert eksemplar, et overordentlig sjeldent trykk.

Eksklusivt innrammet hos Davis Framing i London

FOR PARET 80 000,-

ET SETT PÅ 7 PROSPEKTER OVER TRONDHEIM

47. SEKS ULIKE KUNSTNERE OG UTGIVERE

THOMAS CADELL

“TRÖNÏEM, IN THE NORTH OF NORWAY – DREIER BERGEN DEL”

Stålstikk, 14x21,7cm

LONDON 1. Januar 1819

Som angitt utført etter et arbeid av Johan F.L. Dreier

HANS THØGER WINTHER (1787 - 1851)

“TRONDHJEM.”

Litografi, 14,3x21cm, nede til høyre: “Winthers Steentryk.”

CHRISTIANIA 1837

Fra første del av “Norsk Penning-Magasin”, januar 1837. Wergmann for eksempel utførte ikke noe separattrykk av Trondheim sett fra Christiansten som her.

Et svært uvanlig prospect.

ADALBERT BEAUMONT

“THE TOWN OF TRONDHIM FROM THE FORTRESS OF MUNKHOLM”

Samtidig håndkolorert litografi, 26x37cm

LONDON 1840

Trondheimsprospektet fra “Sketches in Denmark, Sweden, Lapland & Norway” (se katalognummer 20)

J. M. URBYE

“TRONDHJEM – LITH. AF J. URBYE”

Litografi, 29x43cm

TRONDHEIM omkring 1840

SVÆRT SJELDENT TRONDHEIMPROSPEKT UTFØRT PÅ DET LOKALE LITOGRAFISKE “OFFICIN”

Forlegget til trykket er trolig et arbeid av Mathias Ferslev Dalager. Vakkert innrammet.

CHRISTIAN M. TEGNER (1803 - 1881)

“TRONDHJEM (1842)”

Litografi, 23,5x34,7cm

TRONDHEIM 1842

I følge trykt påskrift under prospektet er det både malt og litografert av Christian M. Tegner i Trondheim.

W. LOEILLOT

“PANORAM VON DRONTHEIM “ (UTSIKTEN FRA STENBERGET)

Fargelitografi, 27x46cm

Berlin 1853

Tidlig fargetrykk over Trondheim. Litografert etter et bilde av Friherre Alexander Von Minutoli som skal ha besøkt byen i 1834 eller 1835.

Litteratur: E.H. Schiøtz “Utlendingers reiser i Norge” nr. 686

HANS JAHN (1834 - 1902)

[“TRONDHJEM”]

Fargelitografi, 36,5x57cm

TRONDHEIM - BERLIN ca. 1870

Litografert hos Storch og Kramer i Berlin og forlagt av “J.M. Urbyes Litografiske Anstalt” i Trondheim.

Beskåret inn til motivet med tapet av tittel og forlegger. En liten reparert rift.

SAMLET FOR ALLE 7 PROSPEKTENE: 45 000,-

04.05.2024

–

22.09.2024

Peder Balke (1804–1887) var den første norske kunstneren som skildret Nord-Norge, og gjorde dette med et svært karakteristisk uttrykk. Hans originale motiver og unike teknikk vekket interesse over landegrensener, og han er i dag representert ved flere store museer nasjonalt og internasjonalt.

Foto: The Gundersen Collection

Peder Balke – MOT NORD /

FRA NORD – Øiesvoldsamlingen

Et sjeldent innblikk i den tidligste trykte dokumentasjonen fra nordområdene som vi kjenner til. Bli med på reisen gjennom Terje Øiesvolds samling bøker og trykk om Nordkalottens billedhistorie fra 1550–1850.

Hold av 8. juni!

Sagen & Delås | Art & Rare Book Auctions

POLAR-AUKSJON

8.juni braker det igjen løs i lokalene i Bygdøy Allé 67. Sagen & Delås | Auksjoner vil da gjennomføres en auksjon med bøker beskrivende menneskehetens fremstøt mot polene; norske og internasjonale ekspedisjoner.

Mer info kommer.

Ett av flere høydepunkt ved auksjonen:

FOTOGRAFI av «FRAM» ankret opp i Hobart, Australia, etter erobringen av Sydpolen.
SIGNERT av ekspedisjonsdeltagerne.

Stor-Elvdal Hotell

EN KUNST- OG MATOPPLEVELSE MIDT I ØSTERDALEN 2480 KOPPANG

Tel.: 62460455 • Epost: pal.sagen@storelvdalhotell.no

Norsk
Kultursenter
3 km

Arnold Haukeland «Bølgen» 1979/80 foran hotellets fredete Barfrøstue. Syrefast stål, høyde 190cm + sokkel, signert

TUROPPLEVELSER • MATOPPLEVELSER • KUNSTOPPLEVELSER •
KULTUROPPLEVELSER

REUSS
REGIST. OV.
SOF ARTIC.
1739.

